

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 7.

ÅREN

1886—1890.

KALMAR LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under den femårsperiod, som denna berättelse omfattar, har Kalmar läns område undergått åtskilliga förändringar, hufvudsakligen i följd af fortgående *reglering af de oregelbundenheter i rikets administrativa, judiciella, ecklesiastika och kommunala indelningar*, till hvilkas afhjelpande förslag blifvit den 9 oktober 1882 afgifvet af särskildt förordnade komiterade. För en del af dessa förändringar är redan i föregående femårsberättelse redogjort, men för såvidt desamma vunnit tillämpning först under den nu tilländagångna perioden, synas de här böra ånyo omnämnas.

Hvad då först angår sådana förändringar, som inverkat på länets hela område eller dess yttre gränser, är följande att anmärka:

1:o) Vid 1886 års ingång blefvo jemlikt kungl. brefvet den 30 december 1884 hemmanen 1 mtl n:r 1 Katebo, 1 mtl n:r 1 Lifvarp och $\frac{3}{4}$ mtl n:r 1 Sjöarp, hvilka i kyrkligt och kommunalt hänseende alltid tillhört Lönnberga socken i Aspelands härad, men i jordeboken varit upptagna inom Häsleby socken i

Södra Vedbo härad af Jönköpings län, fullständigt förlagda till Kalmar län;

2:o) Vid 1887 års ingång blef med stöd af kungl. brefvet den 26 november 1885 den del af Dalhems socken, hvilken förut räknats till Kinda härad i Östergötlands län, öfverflyttad till Norra Tjusts härad, der hufvuddelen af socknen alltid varit belägen;

3:o) Vid 1887 års ingång blef deremot på grund af kungl. brefvet den 4 december 1885 den del af Karlstorps socken, hvilken förut tillhört Aspelands härad, öfverflyttad till Östra härad i Jönköpings län, hvarigenom tillika det förhållande upphört, att en del af Kalmar län i kyrkligt hänseende lydde under Vexjö stift;

4:o) I sammanhang med sistberörda reglering förlades $\frac{1}{4}$ mtl n:r 1 Lafkulla från Järeda socken i Aspelands härad till Karlstorps socken i Östra härad och Jönköpings län;

5:o) Vid 1889 års ingång blef jemlikt kungl. brefvet den 30 september 1887 den del af Vissefjerda socken, som under benämningen Kåraböket af ålder tillhört Konga härad i Kronobergs

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-39.
Tab. A. Statistiska uppgifter angående Kalmar läns kommuner år 1890.....	2.
Tab. B. Medeltemperaturen under årets särskilda månader.....	5.
2. Invånare.....	6.
3. Näringar.....	10.
4. Kommunikationsanstalter och varuutbyten.....	21.
5. Kameralförhållanden.....	27.
Tab. C. Kommunernas i Kalmar län finanser år 1890.....	28.
Tab. D. Af kommunerna med Kungl. Maj:ts tillstånd intill 1890 års slut upptagna lån på längre afbetalningstid än två år.....	29.
Tab. E. Landstingens i Kalmar län finanser år 1890.....	31.
6. Politi.....	31.
Tabellbilagor	40-55.
Tab. 1. Folkmängden i Kalmar län åren 1886-1890.....	40.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Kalmar län åren 1886-1890.....	41.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Kalmar län år 1890.....	42.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Kalmar län år 1890.....	43.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Kalmar län år 1890.....	43.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar, i Kalmar län år 1890.....	44.
Tab. 7. Försäkringsinrättningarnes verksamhet, i Kalmar län åren 1886-1890.....	45.
Tab. 8. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Kalmar län år 1890.....	46.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 7.

ÅREN

1886—1890.

KALMAR LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under den femårsperiod, som denna berättelse omfattar, har Kalmar läns område undergått åtskilliga förändringar, hufvudsakligen i följd af fortgående *reglering af de oregelbundenheter i rikets administrativa, judiciella, ecklesiastika och kommunala indelningar*, till hvilkas afhjelpande förslag blifvit den 9 oktober 1882 afgifvet af särskildt förordnade komiterade. För en del af dessa förändringar är redan i föregående femårsberättelse redogjort, men för såvidt desamma vunnit tillämpning först under den nu tilländagångna perioden, synas de här böra ånyo omnämnas.

Hvad då först angår sådana förändringar, som inverkat på länets hela område eller dess yttre gränser, är följande att anmärka:

1:o) Vid 1886 års ingång blefvo jemlikt kungl. brefvet den 30 december 1884 hemmanen 1 mtl n:r 1 Katebo, 1 mtl n:r 1 Lifvarp och $\frac{3}{4}$ mtl n:r 1 Sjöarp, hvilka i kyrkligt och kommunalt hänseende alltid tillhört Lönnberga socken i Aspelands härad, men i jordeboken varit upptagna inom Häsleby socken i

Södra Vedbo härad af Jönköpings län, fullständigt förlagda till Kalmar län;

2:o) Vid 1887 års ingång blef med stöd af kungl. brefvet den 26 november 1885 den del af Dalhems socken, hvilken förut räknats till Kinda härad i Östergötlands län, öfverflyttad till Norra Tjusts härad, der hufvuddelen af socknen alltid varit belägen;

3:o) Vid 1887 års ingång blef deremot på grund af kungl. brefvet den 4 december 1885 den del af Karlstorps socken, hvilken förut tillhört Aspelands härad, öfverflyttad till Östra härad i Jönköpings län, hvarigenom tillika det förhållande upphört, att en del af Kalmar län i kyrkligt hänseende lydde under Vexjö stift;

4:o) I sammanhang med sistberörda reglering förlades $\frac{1}{4}$ mtl n:r 1 Lafkulla från Järeda socken i Aspelands härad till Karlstorps socken i Östra härad och Jönköpings län;

5:o) Vid 1889 års ingång blef jemlikt kungl. brefvet den 30 september 1887 den del af Vissefjerda socken, som under benämningen Kåraböket af ålder tillhört Konga härad i Kronobergs

län, öfverflyttad till Södra Möre härad, der socknens hufvuddel med kyrkan städse varit belägen, hvilken reglering jemväl hade till följd, att Kalmar stift numera i sin helhet ligger inom Kalmar län.

Af förändringar, som utan att beröra länets yttre gränser inverkat på härads- och fögderiindelningen, är att anteckna:

1:o Vid 1886 års ingång blef i kraft af kungl. brefvet den 30 december 1884 hemmanet n:r 1 Österskog om $1\frac{3}{8}$ mtl från Högsrums socken i Slättbo härad och Ölands Norra mot öfverflyttadt till Glömminge socken i Algutsrums härad och Ölands Södra mot;

2:o Vid samma tidpunkt blef jemlikt kungl. brefvet den 20 mars 1885 den del af Runstens socken, hvilken förut tillhört Möckleby härad och Ölands Södra mot, öfverflyttad till Runstens härad i Ölands Norra mot;

3:o Vid 1887 års ingång blef med stöd af kungl. brefvet den 11 december 1885 den del af Hvena socken, hvilken under benämningen Hvena skate tillhört Aspelands härad, öfverflyttad till Sevede härad, der hufvuddelen af socknen alltid varit belägen;

4:o Likaledes vid 1887 års ingång blef jemlikt kungl. brefvet den 5 februari 1886 hemmanet $\frac{1}{4}$ mtl n:r 1 Gelnebo eller Gällingebo från Högsby socken i Handbörds härad öfverflyttadt till Döderhults socken i Stranda härad.

Vidkommande sådana territorialförändringar, som endast beröra sockenområden inom samma härad eller fögderi, anmärkes, dels att vid 1886 års ingång hemmanet $\frac{7}{8}$ mtl Parteby öfverflyttats från Smedby socken till Kastlösa socken, hvaremot ett annat hemman Parteby om $\frac{1}{2}$ mtl öfverflyttats från Kastlösa socken till Smedby socken i Gräsgårds härad och Ölands Södra mot, allt på grund af kungl. brefvet den 13 februari 1885, dels ock att en ny socken tillkommit inom Handbörds härad derigenom att, sedan Kungl. Maj:t den 5 november 1880 förordnat, att $\frac{1}{4}$ mtl Hyltan n:r 1 med Fogelfors jernbruk jemte åtskilliga andra hemman i nordvestra delen af Högsby socken skulle bilda en kapellförsamling, benämnd Fogelfors, under Högsby såsom moderförsamling, så är genom kungl. brefvet den 31 maj 1888 medgifvet, att Fogelfors kapellförsamling finge från och med 1889 års ingång utgöra icke allenast en sjelfständig kommun, utan äfven en af moderförsamlingen i alla frågor, som röra byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer samt folkskoleväsendet, oberoende annexförsamling.

Anledning till ny sockenbildning har uppkommit derigenom, att kungl. brefvet den 11 maj 1888 meddelat tillåtelse för norra delen af Madesjö socken i Södra Möre härad att, under benämningen Viktoria socken, utgöra annex till Madesjö pastorat; dock äro de vid tillåtelsen fästade vilkor ännu icke fullgjorda, hvilket jemväl är förhållandet med ej mindre den vestra delen af samma socken, hvilken enligt kungl. brefvet den 16 februari 1883 skall, under benämningen Örsjö, utgöra annex till Madesjö pastorat, än äfven den del af Söderåkra socken i Södra Möre härad, som genom kungl. brefvet den 31 mars 1882 fått tillstånd att, under benämningen Fridhem, bilda en särskild annexförsamling. Ej heller hade den genom kungl. brefvet den 26 januari 1877 medgifna öfverflyttning af vissa hemman från Persnäs till Föra socken i Åkerbo härad och Ölands Norra mot ännu vid periodens slut trädt i verkställighet.

Af de utaf komiterade anmärkta oregelbundenheter i länets indelningar qvarstodo några vid 1890 års utgång, af hvilka dock

de flesta numera äro afhjelpade, på sätt i nästa femårsberättelse blifver tillfälle att omnämna. Genom de här ofvan omförmälda territorialöfverflyttningar har emellertid den sockenstatistik för länets landsbygd, hvilken varit intagen i Länsstyrelsens senaste femårsberättelser, blifvit mindre tillförlitlig, i följd hvaraf Länsstyrelsen lätit efter en något förändrad plan sammanföra nya statistiska uppgifter angående länets samtliga borgerliga kommuner, hvilken kommunalstatistik, intagen i denna femårsberättelses text såsom tab. A, icke torde vara utan sitt intresse. De deri förekommande arealuppgifter äro, med iakttagande af sedermera skedda territoriella öfverflyttningar och med begagnande af åtskilliga från annat håll vunna upplysningar, grundade på Generalstabens topografiska afdelnings mätningar, sådant resultatet af desamma blifvit offentliggjordt i Statistiska Centralbyråns berättelse för år 1880 (A. Befolkningsstatistik. Ny följd. XXII: 2), men omfatta hela arealen, utan att särskildt angifva arealen af land och vatten; och torde denna sammanföring så mycket mindre medföra någon praktisk olägenhet, som vattenarealen, hvilken vid tiden för nämnda berättelses afgifvande icke utgjorde mera än 5 % af länets hela areal, sedermera i väsentlig mån minskats i följd af många och delvis betydliga torrlägnings- och vattenaftappningsföretag.

Tab. A. Statistiska uppgifter angående Kalmar läns kommuner år 1890.

Kommunens namn.	Folkmängd den 31 dec. 1890.		Förmedladt hemmantal.	Areal i kv.-kilometer.	Taxeringsvärde i kronor.	
	Kyrkskrifven.	Mantalskrifven.			Å jordbruksfastighet.	Å annan fastighet.
Dalhem	1,763	1,761	27 25	170 92	1,341,800	124,900
Gärdsrum	2,235	2,225	27 75	153 04	1,198,800	284,900
Ukna	2,662	2,667	43 38	167 25	2,005,500	147,200
Vestra Ed	3,403	3,383	51 33	182 99	2,542,500	417,100
Östra Ed	1,341	1,337	31 38	107 51	1,081,900	90,300
Tryserum	2,643	2,624	43 75	187 88	2,018,600	195,400
Hannäs	1,494	1,501	21 87	133 90	1,017,600	162,000
Yxnerum (länsdel)...	343	341	2 75	39 12	176,000	12,600
Lofta	3,088	3,073	79 06	144 81	2,737,500	319,400
Loftahammar	2,235	2,242	40 12	115 47	1,416,300	161,300
Hjorted	3,939	3,941	46 87	271 16	2,852,500	223,700
Hallingeberg	3,176	3,190	34 88	164 10	1,896,400	556,700
Locknevi	2,184	2,209	24 75	173 61	1,461,300	121,300
Blackstad	1,491	1,502	22 00	83 49	1,130,700	68,500
Odensvi	1,724	1,746	47 50	147 38	1,720,800	162,000
Gladhammar	2,545	2,543	25 75	135 27	1,323,600	721,600
Vesterrum	1,856	1,846	29 62	148 37	1,139,300	76,800
Törnsfall	1,438	1,456	25 75	100 17	1,220,400	129,800
Gamleby (med Gamleby köping)	2,811	2,803	48 38	113 44	2,078,400	506,400
Tjusts härad	42,371	42,390	674 14	2,739 88	30,359,900	4,481,900
Rumskulla (länsdel)	1,217	1,223	26 17	92 17	549,000	60,800
Vimmerby landskommun	2,244	2,242	32 50	159 72	1,431,400	75,800
Pelarne	769	772	27 00	57 29	537,500	30,700
Södra Vi	3,073	3,074	47 54	262 94	1,893,200	100,900

Kommunens namn.	Folkmängd den 31 dec. 1890.		Förmedladt hem-mantal.	Areal i kv.-kilo-meter.	Taxeringsvärde i kronor.	
	Kyrk-skrifven.	Mantals-skrifven.			Å jordbruks-fastighet.	Å annan fastighet.
Djursdala	1,082	1,088	15·25	73·65	651,300	35,300
Frödinge	1,961	1,970	38·38	154·48	1,238,600	42,100
Hvena	4,018	4,044	48·00	263·92	1,882,200	362,200
Sevede härad	14,364	14,413	234·84	1,064·17	8,183,200	707,800
Misterhult	5,724	5,752	71·00	404·42	3,638,700	103,000
Figeholms köping	435	439	—	0·09	—	86,400
Tuna	2,916	2,961	36·25	247·07	1,920,100	117,000
Kristdala	3,689	3,698	38·87	235·36	1,756,500	160,400
Tunälans härad	12,764	12,950	145·62	886·94	7,315,300	466,800
Mörlunda	4,047	4,054	46·50	288·56	2,227,800	157,000
Tveta	959	959	15·50	76·75	605,200	19,200
Mälilla	2,152	2,174	26·00	213·31	957,300	245,600
Gårdveda	781	787	13·92	76·32	507,600	20,900
Lönnerberga	1,248	1,250	27·12	92·37	780,000	121,200
Virserum	2,620	2,625	54·12	167·37	1,217,600	142,300
Järeda	849	850	19·50	80·58	470,300	43,900
Aspelands härad	12,650	12,699	202·66	995·26	6,765,800	750,100
Högsby	4,934	4,939	68·00	337·33	2,836,900	310,600
Fogelfors	1,272	1,270	11·13	91·30	585,400	127,300
Långemåla	1,964	1,967	23·19	152·45	1,140,300	128,200
Fliseryd	3,196	3,193	46·62	267·09	1,800,700	161,100
Fagerhult	2,669	2,635	23·75	201·22	1,406,500	59,700
Kräksmåla	2,202	2,205	38·00	200·40	766,100	72,200
Handbörds härad	16,237	16,209	210·69	1,249·79	8,535,900	859,100
Dörby	1,029	1,030	31·25	31·89	1,217,700	56,800
Kläckeberga	1,141	1,147	33·38	37·51	1,153,700	43,700
Kalmar landskom-mun	421	424	16·25	16·01	594,100	23,800
Förlösa	1,485	1,476	33·67	56·40	1,112,200	54,500
Kristvalla	1,795	1,796	26·12	119·68	785,800	63,100
Åby	2,647	2,693	68·50	124·28	1,802,100	61,200
Bäckebo	2,600	2,589	27·63	225·85	901,600	69,400
Ryssby	3,393	3,399	62·12	160·33	1,884,500	160,900
Norra Möre härad	14,511	14,554	298·92	771·95	9,451,700	533,400
Ålem (med Pata-holms köping)	4,622	4,633	63·75	177·03	2,561,300	344,700
Mönsterås	3,428	3,447	69·25	167·39	2,698,300	366,300
Mönsterås köping	1,042	1,068	—	0·43	23,000	586,400
Döderhult (med På-skallaviks köping)	5,357	5,377	44·19	294·13	3,311,000	854,700
Stranda härad	14,449	14,525	177·19	638·98	8,023,600	2,152,100
Torsås	5,968	5,977	63·58	228·55	2,255,200	149,700
Gullabo	3,052	3,050	22·63	140·68	944,400	47,000
Vissefjerda	6,414	6,392	86·42	262·66	2,249,500	168,100
Söderåkra	4,625	4,695	76·79	104·58	2,052,800	275,500

Kommunens namn.	Folkmängd den 31 dec. 1890.		Förmedladt hem-mantal.	Areal i kv.-kilo-meter.	Taxeringsvärde i kronor.	
	Kyrk-skrifven.	Mantals-skrifven.			Å jordbruks-fastighet.	Å annan fastighet.
Halltorp	1,347	1,343	40·00	52·95	833,500	64,100
Våxtorp	793	789	18·58	13·72	414,900	88,100
Arby	1,703	1,700	32·75	56·90	851,300	37,100
Karlslunda	1,893	1,895	13·62	124·80	572,000	40,000
Hagby	1,233	1,231	30·75	24·04	630,200	31,100
Mortorp	1,815	1,811	24·63	101·58	723,700	64,700
Oskar	1,787	1,788	12·25	74·93	512,100	35,700
Madesjö	8,522	8,548	96·00	388·16	3,335,900	385,300
Nybro köping	598	601	—	0·30	—	335,100
Ljungby	3,716	3,708	77·96	126·17	2,650,700	319,400
S:t Sigfrid	980	979	14·75	44·32	449,300	31,300
Hossmo	688	687	21·21	15·64	731,200	42,600
Södra Möre härad	45,134	45,191	631·92	1,759·98	10,206,700	2,114,800
Böda	2,047	2,045	31·31	124·40	982,100	97,200
Högby	2,522	2,524	36·44	66·40	816,200	51,600
Källa	950	950	19·00	26·28	327,200	39,500
Persnäs	1,948	1,948	30·96	55·52	648,500	40,400
Föra	1,058	1,059	20·00	36·01	366,700	24,600
Åkerbo härad	8,525	8,526	137·71	308·61	3,140,700	253,300
Löt	817	818	22·44	32·50	398,900	25,200
Ekby	324	324	11·37	11·70	180,900	11,800
Gärdslösa	1,516	1,514	47·38	51·56	797,300	28,600
Bredsättra	832	834	23·25	27·90	367,900	100,000
Långlöt	585	594	20·81	31·63	364,200	23,000
Runsten	1,136	1,136	44·63	45·62	714,300	41,900
Runstens härad	5,210	5,220	169·88	200·91	2,823,500	230,500
Alböke	762	763	19·00	41·78	358,100	23,000
Köping	1,531	1,533	37·50	48·12	810,200	64,000
Repplinge	1,023	1,021	31·44	43·17	639,200	57,600
Högersum	899	900	18·69	40·04	479,600	22,000
Slättbo härad	4,215	4,217	106·63	173·11	2,287,100	166,600
Norra Möckleby	936	936	30·44	35·79	434,400	20,400
Sandby	590	593	19·87	43·65	268,700	25,800
Gårdby	457	455	14·75	19·89	202,000	16,900
Hulterstad	1,033	1,036	21·00	52·02	393,900	30,900
Stenåsa	733	726	23·50	43·76	395,800	25,100
Möckleby härad	3,749	3,746	109·56	195·11	1,604,800	119,100
Restno	604	611	17·88	35·80	377,000	27,100
Mörbylånga	707	699	20·75	28·87	489,300	59,000
Mörbylånga köping	222	215	—	0·13	—	130,700
Vickleby	776	776	16·63	37·46	408,500	26,700
Torslunda	1,587	1,588	39·81	55·98	870,300	61,600
Glömninge	910	909	22·74	36·29	467,700	38,300
Algutsrum	1,094	1,099	22·86	40·89	525,600	25,000
Algutsrums härad	5,900	5,897	140·67	235·42	3,138,400	368,400

Kommunens namn.	Folkmängd den 31 dec. 1890.		Förmedladt hemmantal.	Areal i kv.-kilometer.	Taxeringsvärde i kronor.	
	Kyrkskrifven.	Mantalskrifven.			Å jordbruksfastighet.	Å annan fastighet.
Segerstad	486	482	14·75	34·13	294,800	53,800
Gräsgård	880	882	24·94	34·13	451,400	52,500
Ås	606	608	16·50	24·16	465,000	171,800
Ventlinge.....	578	577	13·63	21·09	322,500	29,300
Smedby.....	500	502	17·63	27·37	368,000	22,400
Södra Möckleby.....	1,316	1,318	15·81	35·75	280,500	352,100
Kastlösa	1,014	1,030	39·18	55·26	917,200	39,500
Gräsgårds härad	5,380	5,399	142·44	231·89	3,099,400	721,400
Kalmar.....	11,772	11,689	15·00	7·71	441,800	10,288,200
Vestervik	6,872	6,877	9·87	25·74	722,200	4,025,700
Vimmerby.....	2,045	2,057	9·50	23·95	598,200	919,300
Oskarshamn	5,853	5,967	—	0·51	—	4,327,200
Borgholm	840	842	0·06	0·59	1,000	765,800
Samtliga städer	27,382	27,432	34·43	58·50	1,763,200	20,326,200
<i>Sammandrag.</i>						
Tjusts fögderi.....	42,371	42,390	674·14	2,739·88	30,359,900	4,481,900
Tunaläns och Sevede härads fögderi	27,128	27,263	380·46	1,951·11	15,498,500	1,174,600
Aspelands och Handbörds d:o d:o.....	28,893	28,908	413·85	2,245·05	15,301,700	1,609,200
Norra Möre o. Stranda d:o d:o.....	28,960	29,079	476·11	1,410·93	18,075,300	2,685,500
Södra Möre d:o d:o.....	45,134	45,194	631·92	1,759·98	19,206,700	2,114,800
Ölands Norra mots fögderi.....	17,950	17,963	414·22	682·68	8,251,300	650,400
Ölands Södra mots d:o.....	15,029	15,042	392·67	662·42	7,932,600	1,208,900
S:a för landsbygden	205,465	205,839	3,382·87	11,452·00	114,626,000	13,925,300
» » städerna.....	27,382	27,432	34·43	58·50	1,763,200	20,326,200
Summa för länet	232,847	233,271	3,417·30	11,510·50	116,389,200	34,251,500

I *judicielt* hänseende lyder Kalmar län under Göta hofrätt med 4 rådstufvurätter och 6 domsagor, af hvilka Norra och Södra Tjusts härads samt Södra Möre härads utgöra hvar för sig ett tingslag, men Sevede och Tunaläns härads, Aspelands och Handbörds härads, Norra Möre och Stranda härads samt Ölands Norra och Södra mots deremot äro indelade i två tingslag; Borgholms stad ligger under Ölands Norra mots häradsrätts domvärjo. I städerna Vestervik och Oskarshamn är magistraten öfverexekutor; i städerna Kalmar och Vimmerby utöfvas öfverexekutorsbefattningen af borgmästaren eller, vid förfall för honom, af den hans embete förvaltar; för staden Borgholm, likasom för länets hela landsbygd, är Konungens Befallningshafvande öfverexekutor.

Den *administrativa* indelningen skiljer sig från den judiciela egentligen blott deruti, att Ölands Norra och Södra mot utgöra hvar sitt fögderi, så att alltså länets landsbygd är indelad i 7 fögderier med 27 länsmansdistrikt. Med hänsyn till kronoppbörden lyder staden Borgholm under fögderiförvaltningen i Ölands Norra mot, men i öfrigt handlägger en särskild stads-

styrelse de ärenden, som det i andra städer tillkommer magistraten att behandla. En oregelbundenhet i den administrativa indelningen förekommer derutinnan, att Slättbo och Runstens länsmansdistrikt inom Ölands Norra mots fögderi icke till sina gränser sammanfalla med de liknämnda häraderna, utan består Slättbo länsmansdistrikt af Köpings och Alböke socknar i Slättbo härad samt Löts, Ekby och Bredsättra socknar i Runstens härad, under det att Runstens länsmansdistrikt utgöres af Repplinge och Högsrums socknar i Slättbo härad samt Gärdslösa, Långlöts och Runstens socknar i Runstens härad. Häradsindelningen på Öland har numera endast sin historiska betydelse; till och med väghållningsbesväret är ordnad på annat sätt, nemligen i Norra motet efter länsmansdistrikten och i Södra motet gemensamt för hela motet eller tingslaget. För underlättande af en ifrågasatt omreglering af länsmansdistrikten i Södra motet är genom kungl. brefvet den 14 december 1888 föreskrifvet, att länsmanstjensten i Möckleby distrikt skulle tills vidare endast på förordnande återbesättas.

I *kommunalt* hänseende bestod, då man från ser länsdelen af Yxnerums socken, Kalmar län vid 1890 års slut af 5 stadskommuner, 4 köpingskommuner — Figeholm, Mönsterås, Nybro och Mörbylånga — samt 100 landskommuner. Köpingarne Gamleby, Pataholm och Påskallavik äro ännu icke sjelfständiga kommuner, utan tillhöra fortfarande de respektive landskommunerna Gamleby, Ålem och Döderhult.

I *ecklesiastikt* hänseende åter var länet deladt mellan Linköpings stift, hvarunder lyda Tjusts, Tunaläns, Sevede och Aspelands härader med städerna Vestervik och Vimmerby, samt Kalmar stift, innefattande den öfriga delen af fastlandsområdet jemte hela Öland; och stälde sig den kyrkliga indelningen sålunda:

	Linköpings stift.	Kalmar stift.	Summa.
Kontrakt	4	11	15
Pastorat	26	45	71
Stadsförsamlingar	2	3	5
Landförsamlingar.....	34	65	99

Med afseende å denna indelning bör upplysas, dels att Målilla och Gårdveda socknar varit sedan år 1822 förenade till en kyrkoförsamling, dels att de 4 i borgerligt hänseende sjelfständiga köpingskommunerna i kyrkligt hänseende tillhöra de socknar eller församlingar, inom hvilkas gränser de äro belägna.

I enlighet med kungl. förordningen den 11 juli 1862 äro samtliga presterskapets inkomster ordnade genom af Kungl. Maj:t utfärdade löneregleringsresolutioner, som dock ännu icke vunnit tillämpning inom 1 pastorat i Kalmar stift och 10 pastorat af den till Linköpings stift hörande del af länet.

Med stöd af kungl. brefven den 28 oktober 1887 och den 31 december 1888 hafva *mosaiska* församlingar kommit till stånd i städerna Kalmar och Oskarshamn, af hvilka den i Kalmar jemväl omfattar de i Vexjö bosatte mosaiske trosbekännare; men i öfrigt har icke, såvidt Länsstyrelsen känner, under perioden bildats någon af staten erkänd församling af främmande trosbekännare; en i sådant afseende gjord ansökning af åtskilliga i Vestra Eds församling bosatte personer, som omfattat metodist-

episkopalkyrkans lära och församlingsordning, har blifvit af Kungl. Maj:t den 27 februari 1887 afslagen. Den genom kungl. brefvet den 10 mars 1876 erkända församling af metodist-episkopalkyrkan i Ryssby socken af Norra Möre härad är numera upplöst.

Sedan Generalstabens topografiska kartverk i skalan 1:100,000 blifvit, hvad Kalmar län angår, fullbordadt, har från firman P. A. Norstedt & Söners förlag år 1889 utkommit en med ledning af berörda kartverk vid Generalstabens litografiska anstalt i skalan 1:160,000 utarbetad karta öfver Småland och Öland, hvilken karta utmärker sig för synnerlig reda och öfverskådlighet.

De geologiska undersöknings- och kartläggningsarbetena inom länet hafva under perioden fortgått, men äro ännu icke fullständigt afslutade.

Hvad slutligen angår Kalmar läns klimatiska förhållanden, anser sig Länsstyrelsen böra här återgifva en uppsats, som visserligen redan blifvit offentliggjord i den under Meteorologiska Centralanstaltens inseende af d:r H. E. Hamberg utgifna »Månadsöfversigt af väderleken i Sverige», årgång 7, n:r 2 och 3, så lydande:

»Förutom de väntade klimatiska olikheterna mellan länets nordliga och sydliga delar finner man en ganska skarp motsats mellan de inre mera höglända trakternas jämförelsevis kalla vintrar och tidiga höstar samt kustlandets och Ölands, tydligen af Östersjöns närhet framkallade, varma eftersomrar och milda höstar och vintrar. Detta framgår bäst vid en jämförelse mellan de i följande tabell (här tabell B) upptagna medeltemperaturerna för ett stort antal orter inom länet, samt tvenne, Svinhult och Hult, i angränsande län. Talen för Vestervik och Kalmar omfatta års-serien 1859—1884; värdena för de öfriga orterna äro härledda af ett mindre antal år, men genom korrekationer gjorda jämförbara med dem för de nyss nämnda stationerna.

Sedan 1859 hafva de varmaste och kallaste månaderna och åren i Vestervik och Kalmar varit följande:

Månad.	Vestervik.				Kalmar.			
	Varmast.		Kallast.		Varmast.		Kallast.	
	Gradtal.	År.	Gradtal.	År.	Gradtal.	År.	Gradtal.	År.
Januari.....	+ 2·5	1866	— 6·8	1861	+ 3·4	1866	— 5·5	1881
Februari.....	+ 2·3	1863	— 7·4	1871	+ 2·3	1869	— 5·7	1870
Mars.....	+ 3·8	1882	— 4·2	1881	+ 4·1	1882	— 3·1	1883
April.....	+ 6·0	1869	+ 0·4	1881	+ 6·2	1869	+ 0·1	1881
Maj.....	+ 11·2	1868	+ 4·8	1867	+ 11·6	1868	+ 5·0	1867
Juni.....	+ 16·4	1868	+ 10·7	1871	+ 16·2	1866	+ 10·9	1871
Juli.....	+ 18·7	1868	+ 14·0	1862	+ 18·6	1872	+ 14·5	1862
Augusti.....	+ 18·7	1868	+ 12·8	1864	+ 19·5	1868	+ 13·2	1864
September.....	+ 14·3	1884	+ 8·8	1877	+ 14·9	1884	+ 9·6	1877
Oktober.....	+ 9·0	1874	+ 2·3	1880	+ 10·3	1874	+ 4·5	1880
November.....	+ 5·1	1886	— 0·5	1876	+ 6·1	1877	— 0·4	1884
December.....	+ 2·0	1865	— 6·4	1867	+ 2·7	1873	— 5·3	1867
Året.....	+ 7·5	1868	+ 4·3	1867	+ 8·2	1872	+ 5·1	1867

Isläggningen i länets insjöar eger rum i normala fall i början af december, i de rinnande vattnen en eller ett par veckor senare; islossningen försiggår i sjöarne i midten af april, i de rinnande vattnen 3 till 4 veckor tidigare. Länets hamnar tillfrysas i medeltal i slutet af december och gå upp omkring den 1 april. Under mycket blida vintrar, såsom 1871—74, 1877—78, 1881—82, 1883—84, är dock sjöfarten vid de flesta hamnar föga eller icke hindrad. I Kalmarsund förekommer under de flesta vintrar mer eller mindre is, mest dock drifis. Hafvet utomskärs och utanför Öland isbelägges endast under ovanligt stränga vintrar, såsom 1870—71, 1874—75, 1880—81, för någon kortare tid och till en eller annan mil från land. Drifis är deremot äfven der vanligare.

Hvad vegetationens utveckling beträffar torde följande data någorlunda angifva de normala förhållandena i norra delen af

Tab. B.

Medeltemperaturen under årets särskilda månader.

	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Året.
Vindö.....	— 2·9	— 2·9	— 1·9	+ 2·7	+ 7·5	+ 12·9	+ 14·9	+ 13·9	+ 10·4	+ 5·4	+ 1·1	— 1·9	+ 4·9
Sjöända.....	— 2·7	— 2·7	— 1·6	+ 2·9	+ 7·7	+ 12·9	+ 15·1	+ 14·0	+ 10·5	+ 5·8	+ 1·0	— 1·8	+ 5·05
Stengårdsnäs.....	— 2·1	— 2·0	— 0·7	+ 3·1	+ 7·9	+ 13·4	+ 15·2	+ 14·3	+ 11·1	+ 6·1	+ 1·7	— 1·2	+ 5·6
Svinhult.....	— 3·1	— 3·1	— 1·5	+ 3·3	+ 8·4	+ 13·8	+ 15·7	+ 13·9	+ 10·5	+ 5·1	+ 0·5	— 2·6	+ 5·1
Blackstad.....	— 2·7	— 2·4	— 1·9	+ 2·6	+ 8·6	+ 13·6	+ 15·7	+ 14·1	+ 10·2	+ 5·0	+ 0·7	— 1·9	+ 5·1
Vestervik.....	— 1·8	— 1·7	— 0·7	+ 3·5	+ 8·5	+ 14·0	+ 16·5	+ 15·4	+ 11·8	+ 6·7	+ 2·2	— 1·2	+ 6·1
Ankararum.....	— 3·2	— 3·2	— 2·2	+ 3·5	+ 8·3	+ 13·4	+ 15·3	+ 14·3	+ 9·9	+ 5·7	+ 0·6	— 2·7	+ 5·0
Nynäs.....	— 2·6	— 2·9	— 1·2	+ 2·8	+ 8·3	+ 14·2	+ 15·9	+ 14·9	+ 10·8	+ 5·0	+ 0·5	— 1·8	+ 5·3
Väderum.....	— 2·9	— 2·7	— 1·7	+ 2·9	+ 8·2	+ 13·5	+ 15·3	+ 14·2	+ 10·7	+ 5·5	+ 0·8	— 2·1	+ 5·15
Ölands Norra fyr.....	— 0·6	— 1·3	— 0·4	+ 3·0	+ 7·5	+ 11·0	+ 16·5	+ 15·8	+ 12·8	+ 8·4	+ 3·4	+ 0·6	+ 6·4
Hult.....	— 3·3	— 3·0	— 1·7	+ 3·0	+ 8·0	+ 13·1	+ 15·5	+ 13·7	+ 10·2	+ 5·6	+ 0·6	— 2·7	+ 4·9
Borgholm.....	— 1·3	— 1·3	— 0·3	+ 3·5	+ 8·6	+ 13·7	+ 16·4	+ 16·0	+ 12·6	+ 7·5	+ 2·7	— 0·8	+ 6·45
Kalmar.....	— 1·0	— 1·0	0·0	+ 4·0	+ 8·8	+ 14·3	+ 16·9	+ 16·1	+ 12·8	+ 7·8	+ 3·0	— 0·6	+ 6·8
Applerum.....	— 1·8	— 1·5	— 0·3	+ 4·0	+ 9·0	+ 14·4	+ 16·6	+ 15·3	+ 12·2	+ 6·7	+ 1·7	— 1·4	+ 6·25
Mörbylånga.....	— 1·0	— 1·1	— 0·6	+ 3·6	+ 8·5	+ 14·0	+ 16·8	+ 15·9	+ 12·7	+ 7·8	+ 3·1	— 0·3	+ 6·7

länet. Löfsprickningen tager sin början med häggen den 20 maj, fortgår sedan i ordning med björk, syren, rönn, al, kastanje, apel, alm, lind, asp, ek och slutar med ask den 5 juni. Blomning: hassel den 4, blåsippa den 12, hvitsippa den 21 april; alm och gullvifva den 11, smultron och körsbär den 27, hägg den 29 maj; höstråg (ax) den 2, liljekonvalje den 4, syren och kastanje den 10, prestkrage den 18, höstråg (blom) och linnéa den 22, slätterblomma den 27, näckros den 28 juni; hösthvete (blom) den 1, ljung den 29 juli. Fruktnogad: smultron den 4, blåbär den 17, hallon den 28, körsbär den 29, höstråg den 31 juli; korn den 14, hösthvete den 15, hafre den 18, lingon den 31 augusti; äpple den 10, hassel den 11 september. Löffällningen försiggår i förra hälften af oktober. Af flyttfoglarne ankommer lärkan omkring den 20 mars, sädgåsen och morkullan i början af april, göken omkring den 8 och husvalan omkring den 16 maj.

Kalmar län är fattigt på nederbörd, dess södra del, synnerligast kustlandet och Öland, måhända fattigare än någon annan trakt i hela landet. Nederbördens mängd i millimeter i medeltal af åren 1860—1886 är följande. Vexjö upptages för jämförelse skull.

	Vestervik.	Vexjö.	Kalmar.
Januari	32.0	41.4	19.6
Februari	26.0	37.1	15.8
Mars	24.3	33.5	17.3
April	26.4	27.9	18.8
Maj	33.9	42.1	24.5
Juni	43.7	55.0	37.5
Juli	61.1	61.5	41.4
Augusti	64.4	67.7	45.1
September	49.9	59.8	39.6
Oktober	50.3	58.2	40.5
November	47.1	52.0	30.7
December	34.5	40.6	22.7
Året	493.6	576.8	353.5

Största nederbördsmängd något år var i Vestervik 646.3 mm. år 1867, i Kalmar 614.9 år 1883; minsta i Vestervik 367.3

år 1869, i Kalmar 191.8 år 1863. Största mängd någon månad var i Vestervik 158.1 mm. i augusti 1885, i Kalmar 111.6 i juni 1862. Ännu mer, nemligen 282.8 mm., föll på stationen Stengårdsnäs i juli 1880. Största kända mängd på 24 timmar inom länet, 75.4 mm., föll på sistnämnda station den 20 juli 1880.

Nederbördsdagarnes antal uppgår i medeltal omkring 120, deraf 40 med snö. Första snön faller åtminstone vid kusten icke förr än i november, någon gång i slutet af oktober, den sista på våren i april, i sällsynta fall i början af maj. Förherskande vinden är i Vestervik mellan sydväst och nordväst, i Kalmar mellan syd och väst. Under den kalla årstiden äro äfven nordliga vindar ganska vanliga.

Någon senare bearbetning af de i berörda månadsöfversigt fortfarande offentliggjorda resultaten af de observationer, som anställas vid de inom länet inrättade nederbördsstationer, vid 1890 års utgång till antalet 25, hvaraf 11 inom norra och 14 inom södra landstingsområdet, har icke, såvidt Länsstyrelsen eger sig bekant, utkommit, men Länsstyrelsen har vid anställd beräkning för femårsperioden 1886—1890 funnit:

att årliga nederbörden, uttryckt i millimeter, utgjort i medeltal:

	Norra länsdelen.	Södra länsdelen.
År 1886	446.9	319.8
» 1887	452.5	397.6
» 1888	477.5	364.6
» 1889	522.5	526.9
» 1890	594.8	518.7
Summa	2,494.2	2,127.6
således i medeltal för perioden	498.8	425.5

att den största mängd nederbörd, som observerats under någon månad af perioden, varit 233.6 mm. i juli månad 1888 vid Mossebo station i norra länsdelen; samt

att största kända nederbördsmängd på 24 timmar fallit den 15 juli 1889 med 73.5 mm. vid Applerum å södra länsdelens fastlandsområde och dernäst den 7 maj 1890 med 56.4 mm. vid Ankarsrum i norra länsdelen.

2. Invånare.

På sätt tabell 1 utvisar, har Kalmar läns *folkmängd*, hvilken under nästföregående femårsperiod 1881—1885 minskats med 4,598 personer, lidit en ännu betydligare minskning under femårsperioden 1886—1890. Den kyrkoskrifna folkmängden enligt presterskapets uppgifter utgjorde nemligen:

	Å landsbygden.	I städerna.	I länet.
Vid 1885 års slut...	213,460	27,047	240,507
Vid 1890 » » ...	205,465	27,382	232,847
Skilnaden således ...	— 7,995	+ 335	— 7,660
Eller i %	— 3.79	+ 1.24	— 3.19

Att denna ansenliga minskning icke härrör af något missförhållande mellan nativitet och mortalitet, framgår af följande tabell:

År.	Lefvande födde.			A f l i d n e.			Nativitetsöfver-skott.
	Man-kön.	Qvin-kön.	Summa.	Man-kön.	Qvin-kön.	Summa.	
1886	3,245	3,055	6,300	1,950	2,007	3,957	2,343
1887	3,249	2,991	6,240	1,909	1,895	3,804	2,436
1888	3,005	2,886	5,891	1,779	1,695	3,474	2,417
1889	2,982	2,786	5,768	1,692	1,764	3,456	2,312
1890	2,984	2,772	5,756	1,942	1,862	3,804	1,952
Summa	15,465	14,490	29,955	9,272	9,223	18,495	11,460

Deremot är det alldeles tydligt, att denna folkminskning är föranledd af den alltjemt tilltagande *emigrationen*. Enligt uppgifter, meddelade uti den af Statistiska Centralbyrån offentlig-

gjorda befolkningsstatistik, har antalet personer, som utvandrat från Kalmar län till främmande länder och som från främmande länder invandrat till Kalmar län, utgjort:

	Utvandrare.	Invandrare.
År 1886.....	2,428	156
› 1887.....	3,795	200
› 1888.....	3,580	243
› 1889.....	2,121	261
› 1890.....	2,308	331
Summa	14,232	1,191

Emigrationsöfverskottet uppgår således till 13,041 personer.

En sammanställning af förestående siffror gifver vid handen, att, då, oaktadt nativitetsöfverskottet för hela femårsperioden, 11,460 personer, folkmängden minskats med 7,660 personer, måste från länet hafva utflyttat 19,120 personer utöfver dem, som dit inflyttat; och enär emigrationsöfverskottet endast utgör 13,041, skulle alltså 6,079 af länets invånare hafva under perioden 1886—1890 utflyttat till annan ort inom riket utöfver motsvarande inflyttning; men det lär dessvärre få misstänkas, att icke så få af dem, som nu hänförs till sistnämnda kategori, i sjelfva verket ökat emigranternas antal, ehuru de undgått att i den officiella statistiken såsom sådana upptagas. Den stora minskningen af länets folkmängd är så mycket mera anmärkningsvärd, som de under perioden genomförda områdesregleringar tillfört länet ett befolkningsöfverskott af 910 personer, på sätt framgår deraf, att länet vunnit:

År 1886 med länsdel af Lönnberga socken.....	70 personer
› 1887 › › › Dalhems ›	153 ›
› 1889 › › › Vissefjerda ›	1,306 ›
Summa	1,529 personer

men förlorat:

År 1887 med länsdel af Karlstorps socken.....	604 personer
› › 1/4 mtl Lafkulla n:r 1.....	15 ›
Summa	619 personer

Städernas sammanlagda folkmängd har visserligen något ökats, men vid närmare betraktande finner man, att befolkningen minskats icke blott i de små städerna Vimmerby och Borgholm, utan jemväl i staden Kalmar, så att tillväxten endast hänför sig till städerna Vestervik och Oskarshamn.

Af befolkningsstatistiken inhemtas, att antalet *ingångna äktenskap* utgjort:

År 1886.....	1,377, deraf inför borgerlig myndighet 2
› 1887.....	1,154, › › › › 6
› 1888.....	1,226, › › › › 1
› 1889.....	1,200, › › › › 2
› 1890.....	1,230, › › › › 3

eller i medeltal årligen 1,237, utvisande någon nedgång i jemförelse med nästföregående femårsperiod, då medeltalet ingångna äktenskap utgjorde 1,367.

Fem utlänningar, deraf fyra handlande från ryska Polen af mosaisk trosbekännelse, hafva blifvit upptagne till svenska medborgare samt inför Konungens Befallningshafvande aflagt tro- och huldhetsed.

Emigrationen, hvars hufvudström fortfarande gått till Nord-amerikas Förenta Stater, kastar en mörk skugga öfver den nu förflutna femårsperioden. Efter att år 1882 hafva nått den dittills högsta siffran 2,543, nedgick antalet emigranter under de följande tre åren till respektive 1,965, 1,742 och 1,721, men endast för att derefter stiga så mycket mera, så att slutligen året 1887 hade att ensamt från Kalmar län uppvisa ett antal af 3,795 emigranter, hvilken siffra för öfrigt, enligt hvad redan nämnt blifvit, icke torde angifva hela sanningen. Det må förhålla sig huru som helst med rigtigheten af den iakttagelse, man tror sig hafva gjort, att emigrationen egentligen utgår blott från lifskraftiga samhällen, men alldeles tydligt är, att många och allvarliga olägenheter skola uppstå, när ett land eller en landsdel, som ingalunda lider af överbefolkning, under en följd af år genom utflyttning förlorar mera än en procent årligen af sina mest arbetsdugliga invånare.

Orsakerna till emigrationen äro af flerehandla slag, men kunna för visso icke sökas i missnöje med här rådande politiska eller sociala förhållanden, och ehuru den långa tidrymd, hvarunder vårt folk fått njuta fredens välsignelser, möjligen varit egnad att i någon mån slappa fosterlandskänslan, är dock Länsstyrelsen alldeles öfvertygad om grundlösheten af det *någon gång framkastade påståendet, att fruktan för den efter nya värnpligtslagens införande utsträckta vapenöfningskyldighet befordrat emigrationens tillväxt. Skulle verkligen antalet utvandrare inom åldersklasserna 18—21 år på senare tider relativt ökats, finner detta förhållande sin förklaring i de svårigheter, som efter inträdet i värnpligtsåldern befaras kunna möta för erhållande af tillstånd att ur riket utflytta. Hufvudorsaken till emigrationen är utan tvifvel förhoppningen att vinna en bättre utkomst, och den tryckta ekonomiska ställningen inom alla näringsgrenar i länet har icke varit egnad att motverka utvandringen; men att denna icke uteslutande hänför sig till svårigheterna att i hemlandet vinna sin utkomst, framgår deraf, att de båda sista åren af perioden, då den ekonomiska ställningen högst märkbart blifvit förbättrad, har att uppvisa vida större emigrationssiffror än motsvarande år under nästföregående femårsperiod. Uti emigrationen ingår för visso ett ej obetydligt moment af ungdomlig äfventyrslystnad och begär efter ombyte, och sedan, i följd af förbättrade kommunikationsmedel och stark konkurrens mellan trafikbolagen, öfverresan numera göres billigt, snabbt och bekvämt, verkar det långa afståndet icke afskräckande. Ej heller bereder okunnighet om språket synnerliga svårigheter, enär numera nästan hvarje utvandrare har en anförvandt eller bekant i Amerika att vända sig till, och det är måhända just genom dessa förut utvandrades förespeglingar, som det stora flertalet låter förmå sig att utvandra.*

Säkerligen gå åtskilliga af dessa emigranter en sorglig framtid till mötes eller vinna åtminstone icke en bättre eller tryggare tillvaro, än de kunnat förskaffa sig här hemma, men lika visst är, att mången genom flit, sparsamhet och kloka beräkningar lyckas att på jemförelsevis kort tid der ute bereda sig en god ekonomisk ställning, och det torde få antagas vara *de flestes afsigt att sedermera med sina besparingar återvända för att slå sig till ro i hembygden. Det synes nemligen vara ett för emigrationen, åtminstone från detta län, utmärkande drag, att banden med den gamla fädernejorden icke slitas; många exempel kunna anföras, der husfadren ensam utvandrar och efter*

längre eller kortare tid, i mån som det går honom väl i handom, återvänder till familjen, som under tiden af honom regelbundet underhållits, likasom det är mycket vanligt, att yngre personer, som emigrerat, troget hemsända sina besparingar till föräldrar eller syskon, att antingen användas till dessas underhåll eller ock för afsändarnes räkning fruktbargöras. Det vore högst intressant att kunna någorlunda exakt angifva värdebeloppet af dessa årliga penningeförsändelser från Amerika, men öfvervinneliga svårigheter härför torde möta, enär en stor del, kanske representerande den största valutan, af dessa värdeförsändelser lär förmedlas af bankinrättningar och agenter, hvaraf särskildt flere skola vara bosatta i Göteborg. För att emellertid åtminstone i någon mån antyda omfattningen af denna penningeströmning till Sverige kan Länsstyrelsen meddela, att ensamt *amerikanska postanvisningar* — hvilka, såsom lydande å relativt små belopp, kunna antagas hufvudsakligen förskrifva sig från emigranter — blifvit genom postanstalter i Kalmar län under år 1890 inlösta med tillhoppa 480,213 kronor 98 öre, hvaraf särskildt belöpa sig å postkontoret i Kalmar 210,484 kronor 27 öre och å postkontoret i Borgholm 133,228 kronor 88 öre. Det torde således icke vara någon öfverdrift, då uti en till Länsstyrelsen inkommen berättelse från Ölands norra mot uppgifves, att de från Amerika ingående penningeförsändelserna i märkbar grad medverkat till förbättrande af den ekonomiska ställningen i orten, och i hvarje fall har Länsstyrelsen funnit förhållandet med dessa försändelser väl värdt att framhållas såsom en ljuspunkt på den i öfrigt mörka taflan.

Vanor hos den yngre arbetarebefolkningen inom flere delar af länet att för vinnande af tillfällig arbetsförtjenst värtiden begifva sig till Stockholm och Norrland fortfar, och ej obetydliga belopp torde härigenom varda indragna, men det klagas temligen allmänt, att besparingarne illa användas och att den på hösten återvändande arbetaren medför vanor och anspråk, som icke stå i förhållande till den inkomst, han under vintern kan i hemorten bereda sig. Ännu sämre bestäldt är det dock för dem, som begifva sig till Danmark och Tyskland för sökande af arbetsförtjenst. Den högre aflöningen eller dagspenningen uppväges i de flesta fall af den större arbetsprestation, som utkräfvos, och obekantskapen med språk, lagar och öfriga förhållanden gör dessa arbetare till ett lätt byte för bedragare. Det är ej sällsynt, att qvinnor med flere oäkta barn varda efter mångårig frånvaro genom utländska myndigheters försorg återsända till hemorten, der de falla fattigvården till last. Det vill dock dess bättre synas, som om nu ifrågavarande slags utvandring minskats, i den mån emigrationen till Amerika tilltagit.

Den tilländagångna perioden har i allmänhet icke utmärkt sig genom någon större lifaktighet på *det religiösa området*, utan har man snarare kunnat iakttaga stillastående och tillbakagång, åtminstone hvad angår den egentliga separatismen, hvilken inom länet representeras förnämligast af metodister och baptister. Den afart af kristendom, som uppenbarar sig i den s. k. frälsningsarmén, har jemväl uppträdt inom länets städer, men synes dock hittills mera hafva väckt uppseende än verklig anslutning.

Nästan alla till Länsstyrelsen ingångna rapporter gifva vid handen, att folkets *sedliga tillstånd* befinner sig i ett, om än långsamt framåtskridande, och är det väl icke tvifvel derom, att man här spårar verkningarne af en väl ordnad folkundervisning. Särskildt vitsordas *dryckenskapslasten* vara stadd i aftagande.

Om statistiken utvisar, att antalet inom länet åtalade fylleriförseelser, hvilket år 1885 utgjorde 500, sedermera, efter att år 1888 hafva nedgått till 406, stigit, så att det år 1890 uppgått till 518, får man ej förskräckas eller tillägga dessa siffror allt för stor betydelse, utan bör man ihågkomma, att, sedan den åsigten börjat allt mera göra sig gällande bland menige man, att det är en skam att offentligen visa sig berusad, fylleriförseelser mera än förr varda uppmärksammade och till beifran anmälda. Synnerliga förtjenster om nykterhetens utbredande hafva inlagts af de föreningar, som bildats under namn af *goodtemplarloger*. Enligt de upplysningar, Länsstyrelsen kunnat vinna, funnos inom länet vid 1890 års slut 17 s. k. äkta goodtemplarloger med tillhoppa 965 medlemmar, af hvilka loger funnos 2 i hvar och en af städerna Kalmar, Oskarshamn och Vestervik samt 1 i staden Borgholm. Alla dessa loger tillhöra den internationela s. k. världsgoodtemplarorden, ur hvilken emellertid år 1888 till följd af uppkomna förvecklingar utträdde en mängd svenska loger, hvilka sammanslöto sig till en helt och hållet sjelfständig s. k. nationalgoodtemplarorden, i hvilken lärt ingått ett tiotal af loger inom Kalmar län. Om denna ordens senare utbredning inom länet har dock Länsstyrelsen icke lyckats förskaffa sig närmare kännedom. I samma syfte som goodtemplarorden verka de s. k. blåbandsföreningarne.

Uti striden mot rusdryckernas missbruk har staten genom sin bränvinslagstiftning allt sedan år 1855 kraftigt och verksamt deltagit, särskildt genom försvaret af varans åtkomst på landsbygden. Med undantag af två gästgivaregårdar, som på grund af gällande privilegier fortfarande idkade försäljning, ehuru i relativt ringa omfattning, var vid 1890 års slut all bränvinshandel inom länet förlagd till städer och köpingar, och att den restriktiva lagstiftningen uppbäres af det allmänna rättsmedvetandet, torde i sin mån framgå deraf, att det s. k. lönkrögeriet så godt som försvunnit; antalet af förseelser mot bränvinsförsäljningslagen, hvilket år 1885 utgjorde 27, hade år 1890 nedgått till endast 14.

I den mån bränvinskonsumtionen minskats, har emellertid förbrukningen af öl och andra maltdrycker obestriddligen tilltagit, särdeles på landsbygden, så att det till och med blifvit i nykterhetens intresse ifrågasatt att underkasta handeln med maltdrycker enahanda inskränkningar, som gälla för handeln med bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, eller med andra ord göra den helt och hållet beroende af kommunernas godtycke. Den form af maltdrycksutskänkning, som endast får i samband med värdshusrörelse utöfvas vid måltider åt spisande gäster, har icke kunnat gifva anledning till missnöje, såsom naturligt är, då man besinnar, att meddelad rättighet till dylik utskänkning kan när som helst återkallas. Icke heller är det numera i allmänhet någon fara för missbruk af andra rättigheter till utskänkning af maltdrycker, i synnerhet som till följd af den magt, kommunerna i ty fall ega, utskänkingsställena nästan alldeles försvunnit å detta läns landsbygd, der vid 1890 års slut endast funnos 6 dylika rättigheter. Den klagan, som nu förspörjes, afser de lättade tillfällena till konsumtion, som beredts allmänheten derigenom, att snart sagdt hvarje landthandlande begagnar sig af rättigheten att försälja maltdrycker till afhemtning, äfvensom derigenom att ölutkörare från städerna fara omkring på landsbygden och på sjelfva landsvägarne försälja sina medförda varor, genom hvilket allt olaga utskänkning lätteligen främjas eller

oordningar föranledas. Det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida icke dessa olägenheter i någon mån framkallats af kommunerna sjelfva genom ett allt för långt drivvet nit att afskaffa verkliga utskänkningsställen, der handteringens utöfvande kunde på ett mera tillfredsställande sätt kontrolleras. Härmed vill dock Länsstyrelsen icke förneka behovet af åtgärder till hejdande af den alltför hastigt tilltagande ölkonsumtionen, utan endast framhålla det betänkliga uti att vid bemödandet att råda bot mot missbruk gå alltför långt, hvarigenom man äfventyrar att alldeles omöjliggöra det måttliga bruket af ett, måttligt förtärdt, ingalunda skadligt njutningsmedel.

Förbättringen i befolkningens sedliga tillstånd bekräftas jemväl af brottmålsstatistiken, som vid jemförelse mellan åren 1885 och 1890 utvisar, hurusom antalet inom länet *sakfälda personer* utgjort:

	År 1885.	År 1890.
För brott och förseelser mot strafflagen:		
Gröfre brott	72	61
Ringare brott	307	296
Förseelser	600	642
För brott och förseelser mot allmän lag i öfrigt, särskilda ordningsstadgar samt författningar rörande rikets allmänna hushållning	878	699

Och procentantalet inom länet sakfælde i förhållande till antalet sakfælde inom hela riket utgjorde för:

	År 1885.	År 1890.
Gröfre brott mot strafflagen	3.96	3.66
Ringare „ „ „	4.41	3.77
Förseelser „ „	2.55	2.21
Brott och förseelser mot annan lag eller författning	4.50	3.37

Af de år 1890 inom Kalmar län för gröfre brott mot strafflagen sakfälda 61 personer voro väl icke alla, utan endast 49, hemmahörande inom länet, men detta förhållande mera än uppväges deraf, att 21 till länet hörande personer samma år blifvit för gröfre brott sakfälda utom länet; dock har äfven från denna synpunkt länets ställning under perioden förbättrats, ity att af hela antalet för gröfre brott sakfælde inom riket antalet Kalmar län tillhörande år 1885 utgjorde 4.57 %, men år 1890 endast 4.09 %.

Vill man deremot bedöma sedlighetens inom länet tillstånd efter förhållandet mellan antalet *äkta och öakta födde*, utfaller omdömet icke lika förmånligt. I förhållande till hela antalet lefvande födde utgjorde nemligen antalet öakta:

	Landsbygden.	Städerna.	Länet.
År 1886 i %	7.87	11.63	8.30
„ 1887 „	9.23	12.26	9.57
„ 1888 „	6.98	12.77	7.62
„ 1889 „	8.14	10.76	8.46
„ 1890 „	8.36	10.63	8.62
Eller i medeltal %	8.12	11.61	8.51

Talen utvisa, märkvärdigt nog, någon förbättring för städerna, men deremot en påtaglig försämring för landsbygden, och i följd

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1886—1890. Kalmar län.

deraf för hela länet, der antalet öakta uppgått under perioden 1881—1885 till 8 % och under perioden 1876—1880 till endast 7.60 %.

Under den gångna femårsperioden har *helsotillståndet* i allmänhet varit godt. Tyfoidfiebern och skarlakansfebern, hvilka väl numera äro att anse som endemiska sjukdomar, hafva skördat spridda offer, likaså kikhostan och den elakartade halsjukan (difteri), hvilken sistnämnda sjukdom uppträdde epidemiskt åren 1886 och 1887 i Borgholm samt hösten 1889 inom en by i Förlösa socken af Norra Möre härad. En lindrig mässlings-epidemi förekom vintern 1887—1888 inom Tjusts härad. För öfrigt var från hösten 1889 till fram på våren 1890 snart sagdt hela länet hemsökt af influensa eller den s. k. ryska snufvan, som dock endast undantagsvis, vid tillstötande komplikationer, ledde till dödlig utgång. Beträffande hit hörande statistiska uppgifter tillåter sig Länsstyrelsen hänvisa till Medicinalstyrelsens årligen offentliggjorda berättelser.

Det *ekonomiska* betryck, som rådde under femårsperioden 1881—1885, fortfor jemväl under större delen af perioden 1886—1890 och sträckte sig öfver alla näringar, men drabbade hårdast jordbruksnäringen, som icke i mannaminne varit hemsökt af en så långvarig och förödande kris. Det vanpris, hvari jordbrukets alster råkat, syntes hota modernäringen med fullständig undergång, och man får ej förvåna sig deröfver, att dess målsmän slutligen funno det nödvändigt att påkalla statens mellankomst, som icke heller uteblef. Sedan genom kungl. kungörelsen den 13 juli 1887 angående rätt för vissa kronoarrendatorer att genom uppsägning fränkomma sina arrenden — ett erbjudande som inom Kalmar län begagnades af 26 arrendatorer, motsvarande 22 % af hela antalet — staten så att säga erkänt nöden bland idkare af jordbruksnäringen vara allmän och utan eget förvållande tillkommen, genomdrefs efter häftiga strider, som upprörde hela samhället, vid 1888 års riksdag beslutet att till skydd för den inhemska jordbruksnäringen belägga spannmål och åtskilliga andra lifsförnödenheter med tull, hvilket beslut fullständigt trädde i kraft den 1 juli 1888. Ungefär samtidigt inträffade å allmänna världsmarknaden en högst betydlig prisstegring å spannmål, hvilken sedermera bibehöll sig under den återstående delen af perioden. Antagligen samverkade båda dessa omständigheter till det omisskänliga och snabbt framträdande resultatet, att den ekonomiska ställningen för jordbrukarne högst väsentligt förbättrades, så att, hvad Kalmar län särskildt angår, jordbruk vid 1890 års slut till och med kan i allmänhet anses hafva varit en ganska lönande näring, om än åtskilliga idkare af näringen fortfarande kunde hafva det bekymmersamt. Till åstadkommande af detta gynsamma resultat hafva tydligtvis flere andra omständigheter bidragit, såsom det återvunna sjelfförtroendet, den sparsamhet, som under den onda tiden blifvit en nödvändighet, samt den större omsorg, som numera egnas åt landbrukets alla delar, hvarjemte icke böra förglömmas de lättnader, som kommit länets jordbrukare till godo dels genom den år 1886 verkställda afskrifning med 30 % af grundskatternas belopp samt lindringen med 30 % i roterings- och rustningsbesvärens uppskattade värde och dels genom den vakanssättning af båtsmanshället, som påbörjats och fortgår i enlighet med kungl. kungörelsen den 13 juli 1887.

Saluvärdet af den lagfarna fasta egendom, som blifvit köpt å *utmättings- eller konkursauktion*, framgår af följande öfversigt:

År 1885.....	486,594	kronor
» 1886.....	780,346	»
» 1887.....	1,655,348	»
» 1888.....	1,880,360	»
» 1889.....	2,470,782	»
» 1890.....	1,551,327	»

För visso hafva vid dessa auktioner, likasom vid de till utseendet frivilliga försäljningar, som under perioden egt rum, i jordbruk nedlagda kapital till ansefliga belopp gått förlorade och mången sträfsam man blifvit ruinerad, men genom krisen hafva också åtskilliga osunda element blifvit bortrensade, och det nedbringande af jordens taxeringsvärde med omkring 6 %, som, enligt hvad afdelningen 5 här nedan utvisar, under perioden inträffat, har utan tvifvel varit af förhållandena påkalladt och ländt sjelfva jordbruksnäringsen till fromma.

Lika gynnsamt omdöme är dess värre Länsstyrelsen icke i tillfälle att kunna meddela angående öfriga näringar, hvilka under hela den gångna femårsperioden ledo af tryckta konjunkturen och för hvilka alltså den ansefliga prisförhöjning å lifsförnödenheter, som utgjorde jordbrukets räddning, kommit mycket olägligt. Särskildt klagas öfver dåliga tider för sjöfartsnäringsen samt handtverkerier och i allmänhet stadsmannanäringsen, och det är väl endast genom sträng sparsamhet och långt drifven försakelse, som allmän nöd kunnat förekommas.

Att emellertid den ekonomiska ställningen vid periodens slut, varit i det hela taget bättre än vid dess början, är otvifvelaktigt, och torde framgå ej mindre af tillväxten i sparbanksrörelsen, hvarför längre fram i denna berättelse kommer att redogöras, än äfven af den betydande minskning i antalet hos Länsstyrelsen *anhängiggjorda lagsökningar*, hvarom torde få åberopas följande tabell:

År.	Från enskilda personer.	Från banker och hypoteksföreningar.	Summa lagsökningar.	Kapital i kr., för hvilket ålagts betalningsskyldighet.
1886.....	2,905	753	3,658	906,821—
1887.....	3,004	1,019	4,023	1,115,285·94
1888.....	2,161	987	3,148	889,808·84
1889.....	1,332	533	1,865	377,677·82
1890.....	996	402	1,398	246,799·71

Hvad befolkningens *lefnadssätt* angår, är en femårsperiod allt för kort att derunder några mera väsentliga förändringar skulle kunna förmärkas, hvarför Länsstyrelsen tillåter sig att i sådant hänseende åberopa, hvad föregående embetsberättelser derom innehålla. Utsträckes jemförelsen öfver en längre tidrymd, kan man dock ej undgå att finna, det anspråken på hvad till lifvets uppehälle och nödortft erfordras stegrats inom alla samhällsklasser, ej minst bland arbetarne, hvilka numera ej åtnöjas med en förfluten tids enkla lefnadsvanor. I och för sig är ju detta icke att beklaga, ehuru visserligen dermed följer, att det varder svårare att försaka, då förhållandena sådant kräfvat. Allmäneligen klagas deröfver, att bland tjänstefolk, så i stad som å landsbygden, lyxen är i tilltagande och föranleder en mängd onödiga utgifter, särskildt i klädedrägt.

Bland tidsandans företeelser ådrager sig *rörelsen bland arbetarebefolkningen* allt mera uppmärksamhet. Inom Kalmar län har rörelsen visat sig företrädesvis inom städerna, der arbetarne organiserat sig till s. k. fackföreningar för att genom sammanlutning förbättra sin ekonomiska ställning, hvaremot förhållandet mindre framträd på landsbygden, der man synes hafva föredragit emigrationen. I fackföreningarne har en och annan agitator, vanligen från annan ort, uppträdt, utan att dock ännu hafva lyckats vinna någon allmänare anslutning till sina socialistiska läror, likasom dess bättre någon organiserad strejk bland arbetarne inom länet icke förekommit.

Läslusten bland allmogen är ganska utvecklad och det finnes väl numera få hem, dit icke någon tidning hittat vägen. De s. k. sockenbiblioteken tyckas hafva spelat ut sin roll, enär från flere håll omnämnes, att de numera äro föga anlitate.

Under perioden har nya värnpligtslagen af den 5 juni 1885 börjat träda i tillämpning. Från den på 1860-talet så lifaktiga skarpskytterörelsen kvarstår nu endast inom länet Tuna frivilliga skarpskytteförening; alla de andra hafva blifvit antingen upplösta eller ombildade till *skyttegillen*, hvilka på senaste tiden börjat utveckla en ganska lofvande verksamhet. Vid periodens slut funnos 7 dylika skyttegillen, nemligen: Hjorteds församlings, Blackstads distrikts, Gamleby, Vesterviks, Hvena, Rumskulla samt Kalmar och Möre.

3. Näringar.

A) **Jordbruk och boskapsskötsel.** Då för erhållande af det statistiska materialet till denna afdelning Länsstyrelsen nästan endast haft att tillgå den på hushållningssällskapens uppgifter grundade, af Statistiska Centralbyrån offentliggjorda jordbruksstatistiken, men berörda primäruppgifter ännu lemna synnerligen mycket öfrigt att önska i såväl fullständighet som tillförlitlighet, är Länsstyrelsen fullt medveten af sin oförmåga att beträffande länets hufvudnäring lemna den åskädliga bild, som Länsstyrelsen önskat.

a) Enligt berörda statistik, som med afseende å slutresultatet icke allt för mycket skiljer sig från uppgiften i tab. A här-
ofvan (sid. 2), utgjorde, efter frånräknande af vatten, länets hela areal eller egovidd vid 1890 års slut 1,062,834 hektar, hvaraf:

Träd-, hml- och kålgård.....	1,951 hektar eller 0·18 %
Åker och annan odlad jord.....	155,829 » » 14·66 %
Naturlig äng.....	101,811 » » 9·58 %
Skogbärande mark.....	357,189 » » 33·61 %

Och skulle således återstoden, 446,054 hektar eller 41·97 %, utgöras af s. k. impedimenter. Då nu arealen af åker och annan odlad jord vid 1885 års slut utgjorde 150,221 hektar, har således under perioden nyodlats ej mindre än 5,608 hektar.

Den odlade jordarealen användes år 1890 på följande sätt:

	Hektar.	%.	Motsvarande % år 1885.
Höstsäd.....	34,277	22·00	23·33
Vårsäd.....	52,677	33·80	30·82
Rotfrukter.....	8,126	5·21	6·42
Gräs och andra foderväxter.....	34,269	21·99	20·48
Spånadväxter m. m.....	558	0·37	0·28
Träde.....	25,922	16·63	18·67

Talen utvisa en fortgående minskning för träde och höstsäd samt motsvarande ökning för vårsäd och foderväxter, en förändring som torde få anses hafva gått i den rationela riktningen.

Större delen af den nyodlade arealen torde förut hafva varit sank mark, som genom *vattenafledning* blifvit torrlagd. Under de tryckta konjunkturer, som varit rådande, skulle dylika vattenafledningsföretag icke kunnat i någon större omfattning komma till stånd, derest icke understöd lemnats af staten i form af lån, ställda på längre tids amortering. Sådant understöd har i riklig mån kommit Kalmar län till del. Enligt en i senaste femårsberättelse intagen tabell hade staten under åren 1881—1885 anvisat sammanlagdt 257,900 kronor i låneunderstöd till 17 vattenafledningsföretag, hvarigenom afsetts att torrlägga en areal af 2,458·92 hektar. Under åren 1886—1890 hafva, enligt Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens årsberättelser, till hvilka Länsstyrelsen beträffande hvar och ett särskildt företag tillåter sig hänvisa, anslagits tillhoppa 426,340 kronor såsom låneunderstöd till 25 vattenafledningsföretag, som afse torrläggning af 3,830·41 hektar vattenskadad mark, och hafva en del af dessa företag under perioden blifvit fullbordade, afsynade och godkända.

Det mest betydande af dessa företag har varit sänknigen af sjön Ryningen i Mörlunda socken af Aspelands härad, som af staten understöds med 103,860 kronor, men som också beräknats skola torrlägga en areal af 513·83 hektar. Dernäst förtjenar omnämnas den ännu ej afslutade sänkningen af Hökasjön, Agebosjön och Krokstorpssjön medelst reglering af Thorsboån, hvarigenom åsyftas torrläggning inom Madesjö och Oskars socknar i Södra Møre härad af 553·09 hektar, dertill 84,400 kronor anvisats i låneunderstöd, ett afdikningsföretag i Gärdslösa socken på Öland, afseende torrläggning af 566·77 hektar, samt ett afdikningsföretag i Hvena socken af Sevede härad, hvarigenom man beräknat få 370·54 hektar sauksa marker torrlagda. Det i senaste berättelse omnämnda storartade företag, som afser att genom reglering af Stångån samt sänkning af sjöarne Krön, Juttern och Erlången torrlägga mer än 1,600 hektar vattenskadad mark, har ännu icke kommit till stånd, enär tillstånd från det allmännas sida till företagets utförande i anseende till vissa svårigheter hittills låtit vänta på sig. Deremot har under perioden planlagts ett sedan ett århundrade tillbaka påtänkt företag till reglering af Emån mellan Kyrkebron i Högsby socken och Burseström i Fliseryds socken; varande planen, hvars genomförande beräknas för en kostnad af 351,000 kronor torrlägga 906·48 hektar jord af yppersta beskaffenhet, upprättad af landbruksingenjören D. Wedblad.

Med afseende å *jordens brukningssätt* kunna bestämda framsteg under perioden påvisas. Ensäde, som längst bibehållit sig i Torsås socken af Södra Møre härad, uppgifves numera hafva alldeles försvunnit; det gamla två- och treskiftesbruket börjar alltmera utsträckas till flerårigt och således öfvergå till verkligt vaxelbruk; användningen af artificiella gödningsämnen har på ett verkligt förundransvärdt sätt tilltagit, till bevis hvarom kunna anföras nedanstående sifferuppgifter angående omsättningen för två handlande i Kalmar och en landthandlande i Södra Møre härad:

År 1886.....	550,700 kg.
» 1887.....	744,000 »
» 1888.....	1,416,600 »
» 1889.....	2,601,100 »
» 1890.....	3,276,600 »

hvarvid tillika bör såsom en glädjande omständighet framhållas, att användningen allt mera spridt sig ned till allmogen, som börjat inse värdet af denna s. k. »säckgödsel». Äfvenledes har man börjat egna större omsorg åt anskaffande af renare utsäde, liksom i allmänhet åt spanmålens bättre rengöring, hvarom det tilltagande användandet af triörer bär vittne, och det lider intet tvifvel att, om man fortsätter på denna väg, det öländska kornet, som visat sig synnerligen användbart till malt och derföre också tillvunnit sig allt större uppmärksamhet vid de på senaste tiden anordnade malkornsutställningar, skall blifva en mycket god inkomstkälla.

Synnerligen anmärkningsvärda äro den kraft och framgång, hvarmed man börjat egna sig åt kultiveringen af *mossjorden*, i hvilket syfte Svenska mosskulturföreningen utvecklat stor verksamhet.

Några *nya växtslag* har Länsstyrelsen icke att omförmäla; de vid Vindö landbruksskola under en följd af år anställda försök med humleodling hafva måst öfvergifvas

Det allmänna utfallet af *årsväxten* inom länet har af Länsstyrelsen på grund af inkomna rapporter bedömts sålunda: år 1886 något under medelmåttan, år 1887 fullt medelmåttig, år 1888 något mindre än medelmåttig, år 1889 något mindre än medelmåttig samt år 1890 fullt medelmåttig.

Missväxt har således icke egt rum, ej heller har hagelskada i någon större omfattning inträffat, likasom ollonborrhane, hvilka i Halland och Skåne anställt förödande härjningar, ännu icke visat sig inom Kalmar län.

Med tillämpning af de för Statistiska Centralbyråns årsväxtberättelser antagna beräkningsgrunder kan *länets skörd af säd och potatis år 1890* uppskattas sålunda:

	Mängd i hl.	Vigt i kg.	Värde i kr.
Hvete.....	47,800	3,666,720	586,675
Råg.....	491,800	35,359,070	4,596,679
Korn.....	292,100	20,271,740	2,361,658
Hafre.....	1,010,300	46,978,950	4,228,106
Blandsäd.....	13,100	717,400	73,533
Ärter.....	15,300	1,219,410	201,203
Bönor.....	100	7,630	763
Vicker.....	9,600	766,080	122,573
Potatis.....	684,900	—	3,082,050

Markegångsprisen å 1 hektoliter spanmål hafva under perioden utgjort, i kronor:

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.
År 1886.....	6·67	5·33	5·50	2·83
» 1887.....	7·64	5·16	5·35	2·87
» 1888.....	10·51	7·07	6·11	3·25
» 1889.....	10·50	7·50	6·15	3·05
» 1890.....	10·50	8—	6·50	3·05

utom å Öland, der priset å råg åren 1886, 1887 och 1888 sattes ännu lägre, nemligen till resp. 4·83, 4·78 och 6·69 kr., samt 1887 års markegångspris å korn blef 5 kr. 73 öre. Då man besinnar, att Statistiska Centralbyrån vid beräkande af värdet å 1890 års sädesskörd antagit för hvete 16 kronor, för råg 13, för korn 11 kronor 65 öre och för hafre 9 kronor, allt per 100 kilogram, samt att medelvigten i kilogram för en hektoliter spanmål under

åren 1880—1889 i Kalmar län utgjort för hvete 79·7, för råg 73·7, för korn 68·2 och för hafre 47·2, kan man göra sig ett begrepp om det vanpris, hvori produkterna af länets spanmålsodling råkat under förra delen af den nu tilländagångna femårsperioden. Ofvannämnda markegångspris torde dock, såsom närmast åsatta med hänsyn till beskattningen, få anses otillbörligt låga och böra sammanställas med den af magistraten i Kalmar lemnade uppgift å det derstädes vartiden allmännast gängse upphandlingspris, i kronor, å 1 hektoliter spanmål; varande berörda uppgift, som möjligen går för långt i andra riktningen, så lydande:

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.
År 1886.....	9·20	6·40	6—	4—
» 1887.....	10·50	6·65	6·80	4—
» 1888.....	12·40	6·80	6·80	4·15
» 1889.....	11—	9·10	9·10	3·90
» 1890.....	12—	9·50	7·75	3·75

Såsom bidrag till belysande af jordbrukarens produktionskostnader under perioden tillåter sig Länsstyrelsen härnedan i

Tab. C. Arbetspris i Kalmar län åren 1886—1890.

	Norra distriktet.		Södra distriktet.	
	Man.	Qvinna.	Man.	Qvinna.
1:o) Årslön för tjenstehjon i husbondes kost:				
År 1886.....	130—	60—	123—	64—
» 1887.....	125—	50—	125—	60—
» 1888.....	140—	55—	127—	66—
» 1889.....	160—	65—	127—	64—
» 1890.....	162·50	70—	136—	73—
2:o) Värdet af stat och lön för statshjon:				
År 1886.....	225—	160—	302—	185—
» 1887.....	200—	160—	305—	185—
» 1888.....	220—	180—	308—	175—
» 1889.....	250—	200—	313—	178—
» 1890.....	300—	215—	345—	210—
3:o) Dagsverkspris för sommarkagsverke:				
År 1886.....	1·25	0·55	1·32	0·75
» 1887.....	1·18	0·45	1·30	0·70
» 1888.....	1·38	0·55	1·39	0·75
» 1889.....	1·63	0·68	1·41	0·88
» 1890.....	1·63	0·68	1·52	0·86
4:o) Dagsverkspris för vinterdagsverke:				
År 1886.....	0·75	0·37	0·80	0·46
» 1887.....	0·75	0·33	0·80	0·45
» 1888.....	0·88	0·44	0·90	0·45
» 1889.....	1—	0·50	0·83	0·53
» 1890.....	1—	0·50	0·93	0·53

tabell C sammanställa några af länets båda hushållningssällskap lemnade uppgifter.

Ifrågavarande siffror visa en fortgående stegring i arbetsprisen. Att den genom emigrationen uppkomna bristen på arbetskrafter å landet härtill i väsentlig mån medverkat, torde vara tydligt.

Enligt hushållningssällskapens uppgifter funnos vid 1890 års slut inom länet tillhopa 14,257 *brukningsdelar*, hvilket någorlunda öfverensstämmer med tabellbilagan 3, der brukningsdelarne upptagas för landsbygden till 14,045 och för städerna till 300. På hvarje brukningsdel skulle alltså i medeltal belöpa nära 11 hektar odlad jord. Enligt förstnämnda uppgifter äro brukningsdelarne på följande sätt klassificerade:

Brukningsdels storlek.	B r u k a d e	
	af egarne.	af arrendatorer.
Högst 2 hektar.....	1,229	206
2—20 „.....	10,168	1,094
20—100 „.....	1,117	309
Öfver 100 „.....	112	22
	12,626	1,631

Huru föga tillförlitlig den officiella jordbruksstatistiken för närvarande är, visar sig i fråga om antalet jordtorp, som uppgifves för Norra Hushållningssällskapets område utgöra 3,220, men för länets södra, vida större område endast utgöra 722. Enligt tabellbilagan 3, grundad på uppgifter från häradsskrifvarne, hvilka dervid följt mantalslängderna, skulle antalet dylika lägenheter vid 1890 års slut hafva utgjort 5,186.

Det är ett känt förhållande, att Kalmar län producerar spanmål utöfver det egna behovet, oaktadt detta behof visserligen på senaste tiden stigit ansenligt i följd af den rikligare utfodring, som egnas kreaturen. Af spanmålsöfverskottet äro dock i regeln endast korn och hafre föremål för export till utlandet. Sålunda *utfördes* från Kalmar län sjöledes till utrikes ort, i kilogram:

	Korn.	Hafre.
År 1886.....	243,576	9,042,747
» 1887.....	769,727	15,157,354
» 1888.....	—	11,486,002
» 1889.....	—	7,706,838
» 1890.....	—	3,379,517

Någon nämnvärd export af höstsäd eger deremot ej rum; fastmera har från utlandet sjöledes *importerats*, i kilogram:

	Hvete.	Råg.
År 1886.....	4,682,693	3,544,199
» 1887.....	7,245,469	5,277,746
» 1888.....	5,911,934	3,217,266
» 1889.....	8,526,417	4,025,801
» 1890.....	11,698,990	5,037,042

Häraf får emellertid icke dragas den slutsatsen, att berörda import varit behöflig för fyllande af något länets eget behof, utan har den skett för de i Kalmar och Vestervik befintliga två *ångqvarnsetablissemang*, hvilka afsätta sina produkter öfver hela landet och för sådant ändamål behöfva vida mera än länets eget öfverskott af brödsäd. Dessa ångqvarnar representera en

i senare tider tillkommen, högst betydande industri, för hvilken dess värre ännu icke lemnas någon statistisk redogörelse; och att denna storindustri, hvars uppblomstring visserligen skett på bekostnad af de många fordom befintliga vatten- och väderqvarnar, der förmalning egde rum mot lega eller tull, väl motsvarar ändamålet, framgår bland annat deraf, att, hvad Kalmar län angår, importen af malen spanmål numera nästan alldeles upphört.

b) Efter hushållningssällskapens uppgifter lemnas följande sammandrag öfver *kreatursstocken* eller antalet under perioden underhållna husdjur, dervid för jemförelses skull jemväl upptages antalet husdjur år 1885:

	År 1885.	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
Hästar öfver 3 år...	16,837	17,012	17,731	18,398	18,452	19,183
» under 3 år...	4,496	4,483	4,301	4,602	3,606	3,827
Oxar.....	37,539	35,673	35,146	36,284	34,068	35,770
Tjurar.....	2,412	2,180	2,209	2,389	2,248	2,442
Kor.....	71,541	70,027	71,161	71,615	70,228	74,123
Ungnöt.....	38,833	37,203	39,583	40,251	40,183	45,558
Får och lam.....	105,725	105,683	104,207	104,721	92,279	94,694
Svin och grisar.....	30,204	31,143	29,044	30,378	24,849	25,425

Af ofvanstående siffror framgår, att antalet *hästar* under perioden ansevärt ökat och det i vida större proportion än antalet oxar minskats. I synnerhet utmärker sig Öland för sin *produktion af hästar*, hvarvid dock i allmänhet mera lägges an på mängden än på beskaffenheten. Emellertid har hästafveln tydligen gjort stora framsteg, såsom sig visar af de årliga häst-premieringarne, vid hvilka prisbelönats:

Inom länets norra underdistrikt:	Beskällare.	Fölston.	Unghästar.
År 1886.....	1	14	17
» 1887.....	2	9	19
» 1888.....	1	5	14
» 1889.....	2	8	14
» 1890.....	4	7	13
Inom länets södra underdistrikt:			
År 1886.....	5	15	42
» 1887.....	5	12	31
» 1888.....	6	18	62
» 1889.....	8	21	49
» 1890.....	7	25	73

Och har det vid samtliga tillfällen visat sig, att ännu flere af de utställda djuren varit prisvärda, men i anseende till bristande medel ej kunnat prisbelönas. Halfva premieringskostnaden utgår af statsmedel; den andra hälften jemte vissa rese- och anordningskostnader har bestridits af länets båda hushållningssällskap, hvilka i sådant afseende utgifvit:

	Det norra.	Det södra.
År 1886.....	468 ⁷⁸ kr.	1,927 ⁴¹ kr.
» 1887.....	490 ²⁸ »	1,839 ⁸² »
» 1888.....	286 ¹⁰ »	1,430 ⁹⁴ »
» 1889.....	413 ⁶⁸ »	1,516 ⁰⁸ »
» 1890.....	354 ⁶⁰ »	1,409 ⁴² »

Man ser alltså, att intresset är lifligast inom södra länsdelen, der hushållningssällskapet verkat för den goda saken jemväl genom utlemnande af lån till inköp från utlandet af lämpliga beskillare. Den inom norra länsdelen bildade föreningen för hästafvelns befrämjande har under perioden inköpt två norska hingstar. Af synnerlig vikt för hästafveln inom södra länsdelen lär blifva det stuteri, som af egaren inrättats å egendomen Binga i Hossmo socken af Södra Möre härad.

Som bekant eger staten vid Ottenby på Ölands södra udde ett stuteri i förening med hingstdepot. Båda synas dock föra en tynande tillvaro, säkerligen i följd af de olika förslag, som blifvit väckta angående inrättningens omorganisering. Vid 1890 års slut underhöllos derstädes 35 moderston, 8 hingstar samt 85 föl och unghästar, och hade under årets lopp derifrån försålts 22 unghästar, hvarjemte 205 främmande ston blifvit af stuteriets hingstar betäckta dels vid stuteriet, dels å de särskilda hingststationerna.

Att intresset för *boskapsskötseln* är stort, framgår redan af det ökade antalet kor och ungnöt; men ännu viktigare är, att man mera allmänt egnar sig åt rasens förbättrande, för hvilket ändamål hushållningssällskapen verkat medelst utfästade af belöningar åt mindre hemmansegare för väl skötta ladugårdar samt införskrifvande från utlandet af kraftiga afvelsdjur och understödjande af enskilda s. k. tjurföreningar, men den betydelsefullaste åtgärden torde dock vara införandet inom länet af det s. k. skaraborgssystemet för nötboskapens premiering. En rikligare utfodring egnas kreaturen och särskildt har förbrukningen af s. k. kraftfoderämnen tilltagit, såsom bevis hvarå kan anföras, att omsättningen af olje- eller andra foderkakor för de tre handlande, hvilkas försäljning af artificiella gödningsämnen här ofvan blifvit omnämnd, oafbrutet stigit från 207,500 kilogram år 1886 till 722,400 kilogram år 1890. Att kreaturskötseln omfattats med sådant intresse, beror för visso närmast deraf, att ladugårdens alster icke under den svåra krisen råkat i vanpris så, som fallet varit med spanmålen, men det torde få antagas, att man redan allmänt hunnit göra den erfarenheten, att ladugårdens förbättring jemväl kommer sädesodlingen till godo.

Ett faktum är, att *mejerihandteringen* numera bland länets näringar intager en synnerligen framskjuten plats. Sålunda förmäles från norra delen af länet, att inom nästan hvarje socken finnas ett eller flere mejerier, antingen inrättade vid större egendomar eller ock tillkomna genom sammanslutning af ett antal närboende jordbrukare (s. k. bolagsmejerier), alla försedda med tidsenliga maskiner, som drivas med ånga eller handkraft, och de större mejeriernas tillvägagående att hos närboende leverantörer dagligen afhämta mjölken utan annat besvär för dessa än att utsätta mjölkflaskorna vid gårdsgrinden, har visat sig synnerligen egnadt att tilltala den mindre jordbrukaren, hvilken vet sig skola vid hvarje månads slut få uppbara kontant liquid i mån af mjölkens genom smörutbytet ådagalagda beskaffenhet, under det att förr öfverskottet af mjölk i små poster och med begagnande af dålig metod uti hemmet bereddes till smör eller ost, som sedermera forslades till närmaste stad och der vid försäljningen lemnade föga eller ingen behållning. För norra delen af länet finnes emellertid ingen statistik tillgänglig, men för södra länsdelen, der en länsmejerist varit tillsatt för att tillhandagå med råd och upplysningar, finnas i hushållningssäll-

skapets tidskrift intagna årliga berättelser af stort intresse, hvarur här må antecknas, att under år 1890 levererades till 19 mejerier af verklig betydenhet 5,872,012 liter mjölk, hvaraf en del åter försålde såsom söt mjölk, grädde och skummjök, men i öfrigt tillverkades 205,420 kilogram smör samt 72,501 kilogram ost af olika slag. Störst bland dessa mejerier är Svartingstorp i Åby socken och dernäst Smedby i Dörby socken, båda i Norra Möre härad. I öfrigt får man af länsmejeristens årsrapporter det intryck, att, i den mån större mejerier å en ort komma till stånd, redan befintliga mindre mejerier i närheten nödgas upphöra med sin verksamhet.

Uppfödande af ungnöt till försäljning har af ålder utgjort en ganska betydlig näring på Öland och de områden å fastlandet, företrädesvis skogssocknarne, der god tillgång finnes på betesmarker. Å vissa trakter lägger man jemväl an på gödning af nötkreatur till afsalu, och hushållningssällskapen hafva genom anordnande af årliga gödboskapsutställningar sökt fästa uppmärksamheten å denna inkomstkälla.

Fårskötseln tyckes ej omfattas med något intresse. Inom Norra länsdelen har hushållningssällskapet verkat för utbredande af den s. k. oxfordshiredownrasen.

Enligt ofvanintagna statistik skulle *svinafveln* under perioden gått ansenligt tillbaka, men härpå tillåter sig Länsstyrelsen bestämdt tvifva. Den stora minskningen under år 1889 må förklaras deraf, att man på grund af noggrannare uppgifter funnit sig böra reducera de föregående årens siffertal, ty säkert är, att svinuppfödning förekommer ganska allmänt, och det icke allenast vid de flesta mejerier, der den visat sig vara en utväg att med någon vinst tillgodogöra den vid smörberedningen öfverblifna skummjölken, utan jemväl i många obemedlade hem, der försäljningssumman för det gödda, slagade svinet ofta är den mest betydande inkomstposten under året. Några mera omfattande bemödanden att förbättra rasen synas dock icke göras, utan går det vanligen så till, att man på våren och försommaren inköper spåda grisar, som då i stor mängd införas från Skåne och hållas till salu vid nästan alla jernvägsstationer eller öfriga hufvudpunkter för samfärdseln, samt nedslagtar dem fram emot hösten eller vintern.

Veterinärväsendet inom länet och särskildt dess södra del är numera ganska väl ordnad; och förtjenar särskildt framhållas, att allmogen allt mera anlitar veterinär vid påkommande sjukdomsfall, samt att qvacksalveriet håller på att försvinna. Under perioden har helstillståndet bland husdjuren i allmänhet varit godt; inga svårare farsoter hafva förekommit, men väl spridda fall af mjeltbrand och särskildt den form deraf, som benämnes mjeltbrandsemfysem, dock utan att i anledning deraf mera ingripande åtgärder från Länsstyrelsens sida behöft vidtagas. Bland svinkreatur har den s. k. rödsjukan skördat ej så få offer, och under 1886 års sommar uppträdde inom en del af Norra och Södra Möre härad bland nötkreaturen en sällsynt, mycket svårartad och smittosam ögonsjukdom, hvarå dock i de flesta fall genom ändamålsenlig behandling följde fullständigt tillfrisknande.

För att trygga mot förluster genom olycksfall bildades redan under förra femårsperioden ett *hästförsäkringsbolag* för Kronobergs och Kalmar län, hvilket bolag fortfarande eger bestånd, och af allmänheten omfattas med intresse. Deremot är det att

beklaga, det något allmänt kreatursförsäkringsbolag för Kalmar län ännu icke kommit till stånd.

c) *Landtbrukets binärningar*. Af dessa bör i främsta rummet nämnas *fjäderfäskötseln*, som särskildt för Öland är af ganska stor betydelse, ehuru på långt när icke af den omfattning, som denna näring kunde och borde få i betraktande af den af-sättning, som produkterna röna i Kalmar, der under seglations-tiden uppköp för hufvudstadens räkning bedrifves af snart sagdt allt, hvad i matvaruväg kan åtkommas.

Hågen för *biskötsel* synes vara stadd i aftagande, och Norra hushållningssällskapet har till följd af bristande intresse från allmänhetens sida nödgats afskeda den person, som varit anställd för meddelande af undervisning och råd i denna näringsgren.

Sedan våra lingon och blåbär börjat användas till vinberedning i Tyskland, har *bärplockningen* i länets skogstrakter blifvit en näring, hvars betydelse väl ej får mätas efter storleken af de kapital, som derigenom tillföras riket, men ligger deri, att den bereder sysselsättning och jemväl någon inkomst åt fattigt folk på landet.

Trädgårdsskötseln omfattas fortfarande med lifligt intresse, särdeles fruktträdsodlingen; och i allmänhet äro bostäderna på Öland och i landsbygdens kustsocknar omgifna af goda fruktträd. Mycket återstår visserligen, innan fruktodlingen nått den höga ståndpunkt, hvartill länets klimatiska förhållanden och jordmånens för denna kulturgren synnerligen gynsamma beskaffenhet gifva anledning, eftersom alla äpplesorter här nå fullkomlig utveckling och kunna jemföras med dem, som odlas i sydligare länder; men den är på god väg, hvarom man hade tillfälle att öfvertyga sig vid den trädgårds- och fruktutställning, som på föranstaltande af länets södra och Kronobergs läns hushållningssällskap egde rum i Kalmar på hösten 1887, likasom Kalmar län vid trädgårdsutställningen i Jönköping år 1890 beträffande frukt häfdade sitt goda anseende. Enär svårighet visat sig att under goda år afsätta frukten annorledes än till vrakpris, vore det önskvärdt, att fruktkonserveringsinrättningar kunde inom länet komma till stånd. I följd af bristande tillfälle till afsättning och saknaden af konservfabriker har grönsaksodlingen icke heller vunnit den utveckling, hvartill förhållandena i öfrigt berättiga. Särskildt på Öland skulle i anseende till den rikliga tillgången på sjötång sparrisodling kunna högt uppdrivas. Båda hushållningssällskapen hafva fast anstälde länsträdgårdsmästare, som äro af allmänheten mycket anlitade, och det Södra hushållningssällskapet har säkerligen inslagit den rätta vägen genom ett årligt anslag af 300 kronor till inköp af fruktträd åt folkskolorna.

d) *Undervisnings- m. fl. anstalter för landtbruket*. De tre lägre *landtbruksskolorna*, vid Applerum, Borgholm och Vindö, hafva fortfarande utöfvat sin verksamhet, hvaremot den privata landtbruksskolan vid Kråkerum upphört. Under perioden hafva inrättats s. k. *landtmannaskolor* i sammanhang med och såsom en fortsättning af den undervisning, hvilken meddelas vid länets båda folkhögskolor, Ebbetorp och Södra Vi. Inom hvartdera hushållningssällskapets distrikt är anställd en *statens landtbruksingeniör*, och hafva dessa tjenstemäns förrättningsdagar under år 1890 utgjort, inom norra distriktet 170 och inom det södra 134.

Af stor betydelse för landtbruket äro *kemiska stationen* samt *frökontrollanstalten* i Kalmar, båda underhållna af det

Södra hushållningssällskapet med bidrag af statsmedel. För tillhandahållande af rena utsädesvaror inrättade för åtskilliga år sedan hushållningssällskapet det s. k. Kalmar frökontor, som numera är öfverlåtet åt enskild person, men dock står under speciel tillsyn af frökontrollanstalten, hvilken kostnadsfritt analyserar alla kontorets handelsartiklar.

Utgångspunkten för alla sträfvanden till landbrukets höjande utgöra dock *länets båda hushållningssällskap*, hvilkas gagnande verksamhet väl förtjenar att framhållas. Om det Södra hushållningssällskapet härutinnan intager främsta rummet, har det härför förnämligast att tacka sin större ekonomiska styrka; 1890 års utgiftsstat uppgick för Norra hushållningssällskapet till 13,300 kronor och för det Södra till 40,100 kronor. Förutom årliga gödboskapsutställningar hade det Södra hushållningssällskapet år 1889 anordnat ett allmänt landbruksmöte i Kalmar.

B) Skogshushållning. Enligt Domäinstyrelsens berättelse för år 1890, som dock medtager 2 skogar till domäner, belägna i den del af Ruinskulla socken, hvilken först med 1891 års ingång öfverflyttats till länet, funnos inom Kalmar län 295 *allmänna skogar* med en sammanlagd areal af 55,917·63 hektar, nemligen:

	Antal.	Hektar.
Kronoparker.....	8	13,951·82
Skogar till utarrenderade eller af kronan disponerade egendomar.....	125	26,125·65
Civila boställsskogar.....	23	1,788·54
Ecklesiastika d:o.....	137	13,808·26
Skogar till allmänna inrättningars hemman.....	1	12·08
Häradsallmänningar.....	1	231·28

Kronoparkerna äro: Malmö, Norra Qvill, Östra Årena, Klöfdala, Ebbegärde, Handbörd, Gryssebo och Böda, samt hafva således under perioden icke till antalet undergått någon förändring. Äldst, likasom till arealen (5,902·49 hektar) störst bland dessa är Böda kronopark, som år 1887 tillökades med 5·68 hektar, utgörande en del af allmänna hamnplanen vid Byrums Sandvik. Ebbegärde kronopark, som bildades år 1880 genom inköp för 60,000 kronor af några hemman i Ryssby socken af Norra Möre härad, har under åren 1886, 1888, 1889 och 1890 ökat med mera än 2,100 hektar, hvilka i inköp kostat 131,155 kronor, samt omfattade vid 1890 års slut en areal af 3,604·30 hektar. Med sitt utmärkta läge i en ort, der skogsbrist snart är att befara, lofvar denna kronopark att blifva en god inkomstkälla för staten, och torde derföre allt skäl vara att öka densamma genom ytterligare inköp af skogsmark, hvartill ej lär saknas tillfälle. Af de egentliga domänskogarne, d. v. s. skogar till de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, voro 103 indelade till ordnad hushållning, och voro af dessa åter 12 med en areal af 4,859 hektar undantagna från jordarrendena, så att hela skogsafkastningen tillfaller statsverket. Å 11 civila boställen var skogen indelad till ordnad hushållning, likasom å 89 ecklesiastika boställen, dervid endast i 5 fall skogar varit undantagna från boställena och stälda under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, hvaremot i öfriga fall skogar lemnats under bevakning och skötsel af boställshafvare eller arrendator. Det finnes således 48 ecklesiastika boställsskogar, som icke blifvit till ord-

nad hushållning indelade, men det bör anmärkas, att 45 af dessa äro belägna på Öland, der endast 1 ecklesiastikt boställe befunnits vara så beskaffadt, att någon hushållningsplan för dess skog kunnat eller behöft upprättas; utgörande sammanlagda skogs- och hagmarken å detta boställe en areal af 14·57 hektar. Länets enda häradsallmänning, Hällehult i Förlösa socken, tillhör Norra Möre härad och står under delegarnes egen vård och förvaltning.

Statsverkets inkomst af skogarne inom länet under perioden framgår af följande tabell:

	Skogs- försäljnings- medel.	Betes- medel.	Arrende- medel.	Diverse.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
År 1886.....	37,143·02	2,333·50	2,895—	297·74	42,669·26
» 1887.....	29,327·17	2,219·50	4,455—	562·02	36,563·69
» 1888.....	16,352·82	268—	4,410—	396·85	21,427·67
» 1889.....	32,272·98	4,387·25	4,410—	1,168·97	42,239·20
» 1890.....	25,775·78	522·38	3,747—	95·22	30,140·38
Summa	140,871·77	9,730·68	19,917—	2,520·80	173,040·20

Härvid bör dock anmärkas, att å de flesta utarrenderade domäner rättigheten till förfogande öfver den årliga skogsafkastningen, der den icke är så betydlig, att skogen ansetts böra från arrendet undantagas, är upplåten åt innehafvaren af jordarrendet antingen utan särskild afgift eller ock emot erläggande af s. k. skogsarrende, som då redovisas bland öfriga statsverkets arrende-medel. Enär domänskogarne enligt nu gällande föreskrifter hädanefter skola antingen helt och hållet undantagas från jordarrendet samt omedelbart förvaltas för statsverkets räkning eller ock utan särskild afgift inbegripas i jordarrendet, komma dessa skogsarrenden, som inom länet utgått för år 1886 med 5,559 kronor, för år 1887 med 5,279 kronor, för år 1888 med 4,979 kronor, för år 1889 med 4,001 kronor och för år 1890 med 3,816 kronor, att efter hand försvinna.

Aflöningen till den ordinarie skogsstatspersonalen inom länet, för så vidt den bekostats af statsverket, har enligt fastställda stater utgjort: 15,144 kronor år 1886, 15,249·36 kronor år 1887, 15,749·36 kronor åren 1888 och 1889 samt 17,189·36 kronor år 1890, hvartill komma de från reservationsanslaget till skogs-väsendet utgående kostnader för skogsindelning, skogsafverkning, skogsodling och skogsvård, anläggning och underhåll af vägar, dikning m. m., hvilka uppgått: för år 1886 till 15,344·01 kronor, för år 1887 till 16,885·29 kronor, för år 1888 till 13,961·77 kronor, för år 1889 till 13,975·66 kronor och för år 1890 till 15,220·32 kronor.

Vid den omreglering af skogsstaten, som fastställdes den 29 november 1889, kom Kalmar län, fördeladt i 3 revir, Tjusts, Kalmar och Ölands, att fortfarande tillhöra Smålands distrikt.

Hvad angår *de enskilda skogarne* inom länet, har afverkningen under perioden fortgått hejdlöst. Enligt Kommerskollegii berättelse *utfördes* från länets tullplatser under år 1890 följande kvantiteter oarbetade, bilade eller sågade trävaror:

Af furu eller gran:	Kbm.
Timmer, master m. m.: af minst 25 cm. diameter i lilländan.....	173
Do derunder.....	86
Bärtingar, brandstakar m. m.....	52
Årträn eller ämnen till åror.....	3
Bjelkar och sparrar: af minst 20 cm. tjocklek midtpå.....	6,265
Do derunder.....	28,047
Grufstolpar (pitprops).....	89,180
Plankor och battens, minst 5 cm. tjocka.....	42,610
Bräder under 5 cm. tjocklek.....	90,966
Bräd- och plankstump.....	1,472
Lister, läkter och ribbor.....	1,578
Stäfver, lagg- och botten.....	2,124
Ved.....	2,249
Andra slag.....	564
Af andra inhemska träslag:	
Stäfver.....	309
Ved.....	21,433
Andra slag.....	1,561
Summa 288,072	

Derjemte utfördes arbetade trävaror (svarfvar- och snickarearbeten m. m.) till ett värde af 34,384 kronor. Enligt sista femårsberättelsen var den år 1885 exporterade virkesmassan 258,063 kubikmeter; och om än en betydlig del af det exporterade virket icke härrört från Kalmar län, utan nedforslats till hamnarne på jernväg från angränsande delar af Kronobergs, Jönköpings och Östergötlands län, förblifver det dock ett faktum, att trävaruexporten och på grund deraf skogsafverkningen hittills alltjemt tilltagit. Tryckt af de olyckliga konjunkturerna för landtbrukets alster, har jordbrukaren sett sig nödsakad att anlita skogen till det yttersta; vanligen säljes all växande skog å bestämde trakter på rot till trävaruhandlare, som förmedelst flyttbara lokomobiler försåga alla träd, som lämpa sig härför, samt nedhugga återstoden till pitprops. Alla till Länsstyrelsen ingångna rapporter från såväl kronofogdarne som revirförvaltarne bekräfta, att afverkningen bedrifves i en utsträckning, som betydligt överskrider skogens återväxt, samt att, ehuru de befintliga skogstillgångarne i allmänhet ännu torde motsvara länets eget behof af bränsle samt byggnads-, slöjd- och hägnadsvirke, faran för verklig skogsbrist i en nära framtid blifvit alltmera öfverhängande. Beklagligtvis saknar den stora allmänheten allt intresse för skogens återväxt och gent emot denna likgiltighet blifva hushållningssällskapens bemödanden att åstadkomma en ordnad skogshushållning snart sagdt utan all betydelse. Sålunda har Norra hushållningssällskapet under hela perioden af egna medel anvisat årligen 1,000 kronor till inköp af skogsfrö och bestridande af nödiga utgifter för anställande af sakkunnig person att kostnadsfritt lemna egare af mindre hemmansdelar undervisning i skogsodling, och från och med år 1889 har sällskapet åtnjutit nära nog lika stort bidrag af statsmedel, men resultatet hafva varit ganska obetydliga. År 1888 fanns ingen användning för anslaget och ännu i sällskapets årsberättelse för år 1890 klagas deröfver, att man hos allmogen förgäfves spåra den håg för skogsodling, som för en så vigtig angelägenhet borde vara att förvänta. Södra hushållningssällskapets verksamhet har hufvudsakligen gått ut på väckande af intresse för skogsodling

på Öland genom att kostnadsfritt tillhandahålla plantor och skogsfrö jemte plantörbiträde samt lemna premier för lyckad skogskultur, hvarjemte sällskapet alltsedan år 1889, med anslag af staten och landstinget, sett sig i stånd att kunna lemna plantor och skogsfrö samt biträde vid plantering jemväl åt hemmansegarne på fastlandsområdet, dock utan att röna märkbar framgång. Biträde af statens skogsingenjörer synes påkallas hufvudsakligen af egare till större egendomar. Skall frågan om en bättre skogsvård lösas endast på frivillighetens väg, torde man böra bygga sitt hopp på den uppväxande generationen, hvarföre det möjligen vore skäl att söka bereda medel för meddelande uti folkskolan af praktisk undervisning i skogssådd och plantering.

Inom södra landstingsområdet, der onekligen skogsafverkningen tagit sådan utsträckning, att redan å många orter, jemväl oafsedt Öland, skog saknas till husbehof, synes man emellertid hafva alltmer kommit till insigt derom, att en bättre skogsvård icke kan vinnas endast på öfvertygelsens väg eller derigenom, att skogsegarens uppmärksamhet varder fästad å de både för den enskilde och för det allmänna skadliga följderna af en skogsafverkning, dervid skogens framtida bestånd lemnas alldeles å sido, utan att för sådant ändamål erfordras lagstiftningens mellankomst; och har länets södra landsting år 1890 för sin del antagit ett förslag till lag angående vården af enskilda skogar inom landstingsområdet, hvilket lagförslag, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med kungl. förordningen angående åtgärder till förekommande af skogsförödelse på Gotland den 10 september 1869, innehåller, att den egentliga skogsmarken i regeln skall till skogsbörd bibehållas, samt att, derest vid afverkning å sådan mark det icke sörjes för återväxten genom kvarlemnande af fröträd, ungskog eller växande plantor, det åligger jordens innehafvare att om skogens återväxt, så fort lämpligen ske kan, föranstalta, vid äfventyr, om sådant försummas, att Konungens Befallningshafvande eger vid verkande vite ej mindre förelägga honom att vidtaga de åtgärder, som för ändamålet kunna erfordras, än äfven i fall af behof ställa egendomens återstående skog eller viss del deraf under förbud mot afverkning, antingen så att den ej må anlitas för annat än husbehof, eller på det sätt att träd under vissa dimensioner ej må från den egendom, hvartill skogen hör, säljas eller bortföras; varande uppsigten öfver författningens efterlefnad lagd i händerna på särskilda af kommunerna utsedde tillsyningsmän. Detta lagförslag är af Länsstyrelsen med förord till Kungl. Maj:ts vidare åtgärd öfverlemnadt.

I de trakter af länet, der skogsprodukterna härför lämpa sig, bedrifves tillverkning af *träkol* såsom en binäring, hvilken uppgifves bereda skogsegare, särskildt inom Djursdala och Hvena socknar af Sevede härad, en god inkomst. För spridandet hos befolkningen af färdighet och insigt i kolningskonsten har Norra hushållningssällskapet årligen anvisat medel för underhåll af 10 elever vid jernkontorets praktiska kolareskola å Ekeby. *Tjärbränning* lärers ännu förekomma såsom binäring å ett och annat ställe i Södra Möre härad.

Ett förut obegagnadt sätt för tillgodogörande af särskildt ungskogen erbjuda bobin- och trämassefabrikerna, för hvilka längre fram i denna berättelse redogöres.

Några *skogseldar* af betydighet hafva icke rasat under perioden, ej heller är att förtälja om förluster genom stormar eller insekthärjningar.

Ett statens skogsläroverk finnes inom länet, nemligen *Böda skogsskola*, hvarest under hela perioden årligen lemnats undervisning åt 10 elever.

C) **Jagt och djurfångst samt fiske.** Tillgången på matnyttigt vildt, såsom hare, orre, tjäder och rapphöns, har under perioden varit ganska god; deremot har i följd af sjösänkningar och andra vattenafledningsföretag andjagten är från år minskats. Likaledes klagas öfver alltjemt minskad tillgång på sjö- och hafsfogel, hvilket tydligen är en följd af det hänsynslösa sätt, hvarpå jagten bedrifves under sträcktiden vår och höst eller ock vid de tillfällen, då Kalmarsund och Östersjön närmast kusten äro så uppfyllda af is, att endast enstaka mindre öppningar i isen förefinnas, dit foglarne i massa taga sin tillflykt, men der de lida svåra nederlag för mera eller mindre skickliga skyttar. I skärgården skjutes äfven säl. Genom total fridlysning inom södra landstingsområdet samt betydlig inskränkning i jagttiden inom det norra har antalet rådjur och elgar märkbart ökats, och ega dessa djur numera stambåll på flere ställen inom länet; vid Attenby har inom hägnad djurgård fortfarande underhållits en stam dofhjortar för statens räkning.

Bland allmogen är skjutskickligheten ganska utvecklad, men deremot saknas håg för en ordnad jagtvård, och endast på få ställen har man lyckats åvägabringa jagtarrenden, hvilka, jemte det inkomst beredes jordegaren, städse visat sig medföra en bättre tillsyn öfver jagtlagarnes efterlefnad. Såsom en stor olägenhet betecknas den alltför rikliga förekomsten af lösa hundar, hvilka ströfva omkring och anställa stor skada å villebrådet, hvarföre det allmännare införförandet af hundskatt inom landskommunerna af verkliga jagtvänner helsas med tillfredsställelse.

Den skada, *rofdjur* anställa å landtmannens husdjur, är icke obetydlig. Enligt kronobetjenings i Domänstyrelsens årsberättelser sammanförda uppgifter skola under femårsperioden ej mindre än 5,480 får, 3 svin och 19,277 fjäderfå blifvit deras offer, och är skadan beräknad i penningar till 34,223 kronor 95 öre. Ej underligt alltså, att länets båda landsting funnit sig föranlåtna att genom utfästa belöningar, s. k. skottpenningar, underhålla intresset för rofdjurens utödande. Det besvärligaste rofdjuret är räfven, men erfarenheten har gifvit vid handen, att jemväl gråkråkan åstadkommer stor skada. Enligt Domänstyrelsens årsberättelser hafva under perioden, förutom 16 örnar och 34 ufvar, dödats 4,751 räfvar, 6,138 hökar och 21,026 kråkor, hvarför i skottpenningar utgifvits sammanlagdt 21,031 kronor 35 öre, hvilket dock icke riktigt väl öfverensstämmer med de af Länsstyrelsen infortrade, på landstingens räkenskaper grundade uppgifter, enligt hvilka under åren 1886—1890 i skottpenningar för 4,567 räfvar, 5,348 hökar och 16,789 kråkor utbetalts af landstingsmedel endast 18,989 kronor 40 öre. Skilnaden kan emellertid, åtminstone i någon mån, förklaras derigenom att, sedan länets norra landsting af finansiella skäl aldeles borttagit skottpenningarne för kråka, begränsat skottpenningar för räf att utgå endast för de djur, som dödats under den varmare årstiden, då skinnen hafva föga värde, samt nedsatt skottpenningarne för höns- och dufhök från 1 krona till 50 öre, hvilket sistnämnda förhastade beslut landstinget dock redan efter ett års förlopp fann sig böra återkalla, hafva åtskilliga kommuner varit nödsakade anvisa medel för rofdjurens bekämpande. Inom det södra landstingsområdet, der skottpenningarne under hela perioden ut-

gjort för räf 3 kronor, för höns- och dufhök 1 krona och för kråka 10 öre, har man vidtagit en praktisk åtgärd derigenom, att den kommunalnämnds ordförande, för hvilken djuret uppvisas, å tryckt blankett utfärdar en på landstingskassan stäld anvisning å skottpenningarnes belopp, hvilken anvisning enligt öfverenskommelse infrias af Kalmar enskilda bank och derföre utan tvekan mottages i liquider man och man emellan.

Fisket, som för skärgårdsbefolkningen i norra länsdelen utgör hufvudnäringen och som jemväl för länet i öfrigt borde vara en rikligt flödande inkomstkälla, intager på långt när icke den ställning, hvartill de naturliga förhållandena gifva anledning, utan kan snarare anses ligga i fullkomligt lägervall i följd af bristande insigt och intresse från allmänhetens sida. Särskildt gäller detta ström- och insjöfisket, för hvilket en allmän lagstiftning alltjemt afvaktats; under tiden har detta fiske i allra högsta grad vanvårdats, så att för visso lång tid kommer att förgå, innan detsamma kan hemta sig ur sitt förfall. Men äfven saltsjöfisket, som — utom hvad angår sill- och vassbuksfisket, med hvars reglering förklarats böra anstå i afbidan å allmän lagstiftning i ämnet — blifvit regleradt genom en af Länsstyrelsen den 8 september 1879 utfärdad, af Kungl. Maj:t den 14 maj 1880 fastställd stadga, har varit i hög grad försummadt, och har det här visat sig, att lagar ingenting uträtta, om det ej sörjes för deras efterlefnad. I sådant afseende och då det ej kunde förväntas, att kronobetjeningen skulle hafva mycken tid att egna åt öfvervakandet af stadgans efterlefnad, hade Länsstyrelsen bygt sina förhoppningar på de särskilda tillsyningsmän, hvilka skulle af Länsstyrelsen förordnas att biträda kronobetjeningen och hvilka bemyndigats att vid vederbörlig domstol utföra åtal; men när Länsstyrelsen icke egde några medel att aflöna dylika tillsyningsmän och hvarken landsting eller hushållningssällskap befunnos villiga att härutinnan träda emellan, kunde Länsstyrelsen endast förordna några få tillsyningsmän, och hela stadgan förblef nära nog utan all betydelse, såsom bäst visade sig vid den, på föranstaltande af en utaf Södra hushållningssällskapet tillsatt komité, år 1890 verkställda undersökning af fiskeriförhållandena längs Kalmarsunds fastlandsområde på sträckan från blekingsgränsen till Refsudden, efter hvars avslutande förrättningsmännen, 2 sakkunnige fiskare från Blekinge, sammanfattade sina iakttagelser sålunda: att fisket uti den af dem befarade del af sundet i högsta grad vanvårdades; att fiskeristadgan icke ens syntes vara känd, än mindre efterlefdes; att icke några lagenliga notar blifvit anträffade; att gäddryssjorna voro lika finmaskiga som notarne; att dylika olagliga notar brukades nästan hvarje natt; att såväl lekplatser som fiskyngel härigenom förderfvades; samt att fara alltså vore för fiskets snara utödande, om ej åtgärder deremot vidtoges.

Att sill- eller strömmingsfisket ingalunda motsvarar länets eget behof, framgår ej mindre af den myckenhet saltad sill, som från Norge årligen införes, än äfven deraf, att blekingska fiskare under hela seglationstiden i Kalmar försälja stora quantiteter färsk och saltad strömming, hvaraf en stor del fångats i Ölands fiskevatten; och om än strömmingsfisket i norra skärgården och särskildt i Gamlebyviken bedrifves i vida större omfattning och lemna tillfälle till insaltning för afsalu, är det dock betecknande för fiskeribefolkningens likgiltighet, att den person, som hushållningssällskapet anställt för meddelande af undervisning i den rätta sillsaltningemetoden, varit af allmänheten föga eller

alls icke anlitad. Det enda fiske, som omfattas med större intresse, är ålfisket, som gifver en högst betydlig inkomst, tack vare de höga pris, i allmänhet 90 à 100 kr. pr 100 kilogram, som betalas af uppköpare från Tyskland, hvilka med sina tillsumpar inrättade små fartyg infinna sig å fangstställena och öfvertaga fisken i lefvande tillstånd, men det är intet tvifvel derom, att jemväl detta fiske skulle kunna i betydlig mån utsträckas. Lax fångas på våren och försommaren i Östersjön utanför Ölands ostkust, samt för öfrigt året om i Kalmarsund och fastlands-elfvarnes, synnerligen Emåns, nedre lopp; vid Eds bruk finnes sedan flere år tillbaka en laxodlingsanstalt, hvarigenom tillgången på lax märkbart ökats.

Emellertid är det glädjande att få omnämna, hurusom på allra sista tiden man synes hafva börjat komma till insigt om nyttan och nödvändigheten af en förbättrad fiskevård. Första uppslaget gafs derigenom, att på initiativ af tullförvaltaren Aug. Engstedt i Vestervik den 21 april 1888 bildades »Sällskapet för fiskets befrämjande», hvars verksamhet emellertid är begränsad till Norra landstingets eller rättare Norra hushållningssällskapets område (dessa båda institutioners områden sammanfalla ej alldeles, enär Aspelands härad lyder under Norra landstinget, men Södra hushållningssällskapet), hvarefter länets Södra hushållningssällskap vid sammanträde den 5 februari 1890 på förslag af sitt förvaltningsutskott tillsatte en särskild komité att, efter anställda undersökningar, till hvilkas utförande anslag lemnades, inkomma med förslag i fråga om de åtgärder, som borde vidtagas till fiskets förbättrande, till ordförande i hvilken komité utsågs f. d. förste landtmätaren i Blekinge län Carl Slöör. Till följd af det intresse, som sålunda visat sig, har Länsstyrelsen redan kunnat förordna åtskilliga fiskeritillsyningsmän, och är Länsstyrelsen förvissad, att kraftiga åtgärder komma att vidtagas för denna så länge vanvårdade närings snara upphjelpande. Väl vetande, att en sammanslagning för närvarande icke har några utsigter att kunna genomföras, vill dock Länsstyrelsen vid detta tillfälle uttala sin uppfattning, att länets delning i tvenne landstingsområden och hushållningssällskapsdistrikt bereder åtskilliga svårigheter för genomförande och ordnande af sådana angelägenheter, som äro för hela länet gemensamma.

D) Bergs- och brukshandtering samt fabriker, manufaktur och handverk. *Malmuppföringen* har, som alltid, varit obetydlig och inskränkte sig för år 1890 till 21 deciton sjö- och myrmalmer samt 1,446 deciton koboltmalm ur 3 grufvor i Gladhammars socken, det enda ställe i riket, der dylik malm under nämnda år uppfördrats. Vid 3 masugnar — Ankarsrum, Ed och Öfverum — tillverkades nämnda år 65,725 deciton tackjern, hvarjemte vid Ankarsrum åstadkommas 2,610 deciton gjutgods direkt ur masugnen. Som länets jernhandtering kan sägas vara koncentrerad å nämnda 3 ställen samt Gunnebo bruk, alla belägna i Tjusts fögderi, lemnas här nedan en redogörelse för tillverkningen vid nämnda bruk under år 1890.

Vid *Ankarsrums bruk* i Hallingebergs socken, tillhörigt ett aktiebolag och sysselsättande i medeltal 330 arbetare, tillverkades:

	Deciton.
Tackjern	28,355
Gjutgods direkt från masugnen.....	2,610
Smältstycken.....	52,405

	Deciton.
Stångjern enligt lancashiremetoden	48,552
Martingöt	7,098
Martinblooms.....	1,447
Utvalsad martiummetall.....	2,431
Spik och manufaktursmide.....	520
Handelsgods.....	8,390
Emaljeradt gjutgods.....	710.

Vid *Eds bruk* i Vestra Eds socken, tillhörigt bruksegaren A. de Maré, tillverkades 24,740 deciton tackjern och 11,170 deciton smältstycken, med användning af 33 arbetare.

Öfverums bruk i Lofta och Vestra Eds socknar, tillhörigt ett aktiebolag, som hufvudsakligen utgöres af engelsmän, har egna grufvor och skogar, masugn och andra jernförädlingsverk, fullständig mekanisk verkstad och snickerifabrik, samt egnar sig förnämligast åt tillverkning af maskiner och åkerbruksredskap, för hvilka bruket vetat att förvärfva en vidsträckt marknad, om än afsättningen i utlandet haft att kämpa med svårigheter i följd af höjda importtullar å dessa alster. 1890 års tillverkning utgjorde i deciton:

Tackjern	12,630
Smältstycken	2,500
Stång- och knippjern.....	3,710
Gjutgods.....	4,660.

Och belöpte sig värdet af samma år tillverkade redskaper och maskiner till 486,809 kronor och af diverse snickeriarbeten till 93,285 kronor, hvilket visar en högst betydligt stegrad tillverkning från år 1886, då dessa värden endast uppgingo till respektive 255,575 och 29,640 kronor. Antalet verkstadsarbetare utgjorde 310 personer.

Gunnebo jernbruk i Gladhammars socken tillhör Gunnebo bruks nya aktiebolag, som hufvudsakligen består af tyska undersåtar. Tillverkningen, omfattande jerntråd, spik, kettingar och annat manufaktursmide, uppgick år 1890 till 40,429 deciton och företer en jemn stegring från år 1886, då den endast utgjorde 27,462 deciton, likasom antalet arbetare under tiden ökats från 176 till 256 personer.

Huruvida den sålunda ökade tillverkningen motsvarats af någon ökad vinst eller behållning för idkarne af den större jernhandteringen, torde kunna betvivlas; fastmera synes denna näring, här som annorstädes i vårt land, fortfarande arbeta under ganska tryckta konjunkurer. Sedan i följd af metallurgiens framsteg det svenska jernet förlorat sin förut dominerande ställning på världsmarknaden, hafva våra bruksidkare måst under ojemna och ogynsamma förhållanden uthärda konkurrensen med utlandets högt uppdrifna storindustri, och enär för berörda ändamål erfordrats anläggning af nya tidsenliga verk samt dyrbara jernvägar, hafva uti dessa företag bundits stora kapital, hvilka varit tunga att förränta.

Af ålder har vid *Ölands alunbruk* tillverkats alun, jernvitriol och rödfärg, men sedan bruket jemte det närbelägna Lovers bruk öfvertagits af ett aktiebolag, som hufvudsakligen rigtar sin verksamhet på cementfabrikation, har tillverkningen af ofvannämnda produkter allt mera nedgått och utgjorde år 1890 endast 306 deciton alun, 272 deciton jernvitriol och 275 deciton rödfärg, allt värderadt till 6,600 kronor.

Såsom stående på öfvergången mellan bergs- och bruks-handteringen samt egentlig fabriksrörelse bör väl betecknas den *tillverkning af gjutgods*, som åstadkommes genom *tackjerns omsältning* och som under år 1890 bedrifvits vid 9 gjuterier och mekaniska verkstäder, hvilka tillverkat 17,026 deciton gjutgods till ett värde af 426,350 kronor, hvartill bör läggas annan tillverkning, uppskattad till 905,555 kronors värde. Den mest betydande af dessa inrättningar är Oskarshamns mekaniska verkstad, belägen i Döderhults socken invid Oskarshamns stad samt försedd med en i berget utsprängd torrdocka. Denna verkstad, som tillhör ett bolag i Stockholm, men under perioden arrenderats af Motala verkstads aktiebolag, egnar sig hufvudsakligen åt fartygsbyggnad; under hela perioden hafva derstädes nybygts 18 ångfartyg om tillhoppa 1,080 hästkrafter, samt reparerats 30 ångfartyg och 63 segelfartyg; och har den fasta arbetsstyrkan i medeltal årligen utgjort 310 personer.

Vanlig *skeppsbyggeriverksamhet* utfvades år 1890 vid 4 varf, 1 i hvardera af länets stapelstäder samt 1 på landsbygden i Södra Møre härad, och utgjorde sammanlagda tillverkningsvärdet i det närmaste 140,000 kronor.

Bland *träförädlingsinrättningar* äro att nämna 4 mekaniska snickerifabriker, deraf 1 i Oskarshamn, med ett sammanlagdt tillverkningsvärde för år 1890 af 214,180 kronor. Störst af dessa är den kaptenen J. M. Ekströmer tillhöriga, i Fogelfors socken af Handbörds härad belägna Fogelfors snickerifabrik, som, anlagd år 1876, blifvit tid efter annan utvidgad och försedd med tidsenliga, dyrbara maskiner och år 1890, med sysselsättande af 71 arbetare och förbrukning af 1,700 kubikmeter furu- och granvirke, tillverkade 30,000 dörrar jemte fönster och golfrä till ett sammanlagdt värde af 150,000 kronor; nästan allt fabrikatet går till utlandet, hufvudsakligen Frankrike, Tyskland och England.

Till den vid Trekantens jernvägsstation i Ljungby socken af Södra Møre härad belägna bobin- eller trådrullefabrik har under perioden kommit en ytterligare dylik fabrik vid Flerohopp i Madesjö socken af samma härad; vid båda fabriker, som drifvits af samma person, tillverkades under år 1890 sammanlagdt 217,000 gross trådrullar till ett värde af 120,000 kronor och sysselsatte fabriker 102 arbetare. För denna fabrikation lämpar sig af våra träslag endast björk.

En annan användning för skogsprodukter lemna trämassefabriker, hvaraf under perioden endast varit i gång Storebro cellulosafabrik i Vimmerby socken af Sevede härad och tillhörig ryttmästaren A. Tillberg. Vid nämnda fabrik, der trämassan beredes på kemisk väg med användande af den s. k. sulfitemoden, uppgick tillverkningen år 1890 till 86.4 ton pappersmassa med ett värde af 16,750 kronor, men kommer densamma efter en under nämnda år skedd ombyggnad och utvidgning att ökas. Ännu mera betydande är emellertid den år 1889 påbörjade, men först vid 1890 års slut fullbordade Eds cellulosafabrik i Vestra Eds socken af Norra Tjusts härad, hvilken är beräknad för en årlig tillverkning af ända till 2,000 ton sulficellulosa; anläggningen, utförd af ett aktiebolag med 400,000 kronors aktiekapital, omfattar, förutom magasin, reparationsverkstad, kalkugn och arbetarebostad, två större byggnader, af hvilka den ena inrymmer de för sjelfva tillverkningen afsedda maskiner och apparater, samt den andra ugnar för återvinning af soda ur den vid tillverkningen använda luten.

I sammanhang med trämassefabrikationen må nämnas *pappersfabriker*, som funnos år 1890 till ett antal af 11, alla belägna å landsbygden, med en tillverkning af 1,116,421 kilogram till ett värde af 246,367 kronor. Af dessa fabriker voro dock endast 2 af någon betydelse, nemligen Emsfors pappersbruk i Döderhults socken af Stranda härad med en årlig tillverkning af i medeltal 500,000 kilogram papper af olika slag, hvaraf omkring 80,000 kilogram gått till utlandet, samt Hällefors pappersbruk i Lönnberga socken af Aspelands härad med en tillverkning af 490,000 kilogram omslagspapper till ett värde af 98,819 kronor. Båda fabriker tillhöra aktiebolag; vid Emsfors beredes materialet, trämassan, på stället.

Näst efter gjuterier och mekaniska verkstäder komma med afseende å tillverkningsvärdet *tändsticksfabriker*, hvaraf år 1890 funnos i länet 9 med ett tillverkningsvärde af 687,731 kronor, nemligen 3 i Kalmar, 1 i Oskarshamn, 1 i Nybro köping, 1 i Lofta socken af Norra Tjusts härad invid staden Vestervik, 1 i Mönsterås socken af Stranda härad, 1 vid Lovers i Växtorps socken i Södra Møre härad samt 1 af ringa betydelse vid Grönskära i Kråksmåla socken af Handbörds härad. Af dessa egdes de i Kalmar och den vid Lovers af en utlänning.

Vid Degerhamn i Södra Möckleby socken på Öland anlades år 1887 af ett aktiebolag 1 *cementfabrik*, som följande året började sin verksamhet, hvilken i följd af det anseende, fabrikatet lyckades vinna, alltjemt tilltagit, så att tillverkningen år 1890 uppgick till 68,884 fat cement med ett värde af 517,706 kronor; vid fabriken voro anstälde 7 förmän och 227 arbetare.

Vid 4 *tobaksfabriker*, 2 i Kalmar, 1 i Oskarshamn och 1 i Nybro köping, af hvilka dock den sistnämnda samt den ena fabriken i Kalmar voro ytterst obetydliga, förarbetades år 1890 sammanlagdt 165,524 kilogram tobak, hufvudsakligen till snus, med ett tillverkningsvärde af 309,012 kronor.

Enligt Kommerskollegii statistik funnos år 1890 inom länet 67 *läderfabriker*, alla utom 4 belägna å landet eller i köpingarne, med ett tillverkningsvärde af 252,482 kronor; de fleste idkare af denna näring böra dock otvifvelaktigt med afseende å rörelsens omfattning betraktas som handverkare, hvilken anmärkning jemväl gäller *färgerierna*, till antalet 35 med en färgerilön af 37,801 kronor, af hvilka inrättningar väl endast 1 färgeri i Kalmar med 8,400 kronor i färgerilön kan anses drifvas fabriksmässigt.

Till en del gäller detta äfven *bryggerierna* eller fabriker för tillverkning af maltdrycker, hvaraf enligt 1890 års näringsstatistik inom länet funnos 15 med en tillverkning af 34,004 hektoliter till ett värde af 196,023 kronor, och hvaraf endast bryggerierna i Oskarshamn, Kalmar, Vestervik och Mönsterås voro af någon större betydelse. Om man besinnar, att åtskilliga bryggare i näringsstatistiken redovisas såsom handverkare, finner man förestående uppgift om tillverkningens storlek ganska väl öfverensstämma med den tabell, som bifogats Maltdrycksbeskattningskommitténs den 11 december 1891 afgifna betänkande, hvilken tabell, stödande sig på för ändamålet särskildt infordrade primäruppgifter, utvisar, hurusom antalet salubryggerier inom länet år 1890 utgjorde 43 med en tillverkning af 165 hektoliter porter, 17,567 hektoliter öl och 18,093 hektoliter dricka, af hvilka bryggerier endast 7 hade en afverkning af 30,000 kilogram malt eller derutöver. Här må anmärkas, att dessa uppgifter icke beteckna hela maltdryckskonsumtionen inom länet, enär dertill

måste läggas ej mindre den porter, som hitföres från andra håll på buteljer, än äfven den icke obetydliga myckenhet öl, som, särskildt från Karlskrona och Stockholm, ankommer på fat och här omtappas på buteljer, hvilket kan betraktas såsom en alldeles fristående näringsgren.

I Kalmar finnas 2 betydande *kakelugnsfabriker* med ett tillverkningsvärde för år 1890 af 159,753 kronor; och 2 fajans- eller stenkärleksfabriker på landsbygden tillverkade samma år för 25,000 kronors värde.

Glasbruksindustrien var representerad af 5 glasbruk med ett tillverkningsvärde för år 1890 af 156,207 kronor; särskildt må nämnas Ventzelholms glasbruk i Rumskulla socken af Sevede härad, der tillverkningen utgjorde 700,000 buteljer med ett saluvärde af 40,000 kronor, samt Alsterbro glasbruk i Kråksmåla socken med en tillverkning af hvitt glas till ett värde af 20,500 kronor.

Vid Kalmar *tapetfabrik* uppgick tillverkningen år 1890 till 600,000 rullar med ett värde af 72,000 kronor. Samma år funnos inom länet 27 *tegelbruk* med ett tillverkningsvärde af 65,383 kronor.

Bearbetning af sten har under perioden utvecklats sig till en allt mera betydande näring. Flerstädes på Öland och särskildt utefter vestra kusten af Norra motet finnes riklig tillgång på vacker och hållbar kalksten i lättbrutna lager, hvilken antingen å s. k. skurqvarnar, som drivas med vindkraft, slipas till plansten för golf, trappor och trottoarer eller ock förarbetas till rännen, och är denna stenapting, som icke kräfver någon vidare yrkesskicklighet, en ganska vigtig binäring för ortens befolkning; vid Sandviken i Persnäs socken, der det finnes 2 med ångkraft drifna sliperia, hvilka båda innehafvas, det ena dock endast på arrende, af en dansk undersäte, som erhållit särskildt tillstånd att der idka näring, åstadkommas genom hyffling finare arbeten, såsom trappsten, listverk för byggnadsändamål m. m., som hufvudsakligen exporteras till Danmark, och har den årliga tillverkningen derstädes ansetts representera ett värde af i medeltal 208,000 kronor, med användning af en arbetsstyrka, som stundom uppgått till 150 personer. På fastlandsområdet åter är det egentligen granit, som bearbetas till gravvårdar, trappsten, byggnadsornament, socklar och pelare m. m., och går jemväl största delen af denna tillverkning till utlandet, företrädesvis Tyskland. Enligt de till Länsstyrelsen inkomna berättelser har granit i afsevärd myckenhet bearbetats vid 10 stenhuggerier och stensliperia, hvaraf 4 i eller invid staden Vestervik, 1 i Kalmar, 1 vid Hålvik i Misterhults socken samt 4 i Döderhults socken, nemligen 2 å egorna till hemmanet Vånevik, 1 å den derutanför belägna Fogelön samt 1 å hemmanet Saltviks egor. Uti Kommerskollegii näringsstatistik för år 1890 angifves tillverkningsvärdet vid samtliga stenhuggerier inom länet hafva varit 135,675 kronor, men denna siffra är mycket, mycket för låg, såsom man kan finna redan deraf, att värdet å den arbetade sten, som under samma år från länets tullkammardistrikt exporterats direkt till utlandet, blifvit uti bemälda myndighets berättelse angående utrikes handel och sjöfart upptagen till 523,396 kronor. Det är en anmärkningsvärd omständighet, att nästan alla dessa stenaptinger verk tillhöra utlänningar, men enär stenen i sitt råa tillstånd kan anses värdelös och erhåller sitt egentliga värde genom det å dess aptering nedlagda arbete, som kräfver stor omsorg och skicklighet, är det utländska intrånget på detta

näringsområde ej så mycket att beklaga, eftersom derigenom åt många personer beredes en icke obetydlig arbetsförtjenst, i hvilket afseende må nämnas, att ensamt det stenhuggeri vid Vånevik, som tillhör Kessel och Röhls granitaktiebolag, i medeltal sysselsatt 200 arbetare dagligen.

Tillverkning af bränvin, hvarför afgiften med den 1 oktober 1887 höjdes från 40 till 50 öre pr liter, har under de tre sista åren af perioden bedrifvits endast å ett ställe, Kyrkeby i Vissefjerda socken af Södra Möre härad, der tillverkningen under år 1890 uppgick till 366,664.9 liter bränvin af normalstyrka.

Dess värre är Länsstyrelsen icke i tillfälle att nu kunna meddela någon närmare redogörelse för vare sig qvarn- eller sågverksindustrien, hvilka båda näringsgrenar ännu icke ingå i den officiella statistiken.

Vid de 250 fabriker, som voro i gång under år 1890 och hvaraf 41 drefvos af bolag, voro sysselsatta 2,691 manliga och 448 qvinliga arbetare eller tillhopa 3,139, deraf 983 uti fabriker inom städerna Kalmar, Vestervik, Oskarshamn och Borgholm — uti staden Vimmerby finnes ingen fabrikmässigt drifven näring —, 172 vid fabriker i köpingarne samt 1,984 vid fabriker å landsbygden i öfrigt; och voro af dessa 3,139 arbetare 612 under 18 års ålder.

Som bekant är, finnas särskilda lagbestämmelser meddelade angående minderåriges användande i arbete, och är tillsynen öfver författningens efterlefnad uppdragen åt helsovårds- eller kommunalnämnderna. Denna kontroll torde, åtminstone hvad landsbygden angår, lemna åtskilligt öfrigt att önska, men Länsstyrelsen har icke af de från nämnderna inkomna kvartalsrapporter haft anledning att ingripa. Sedan i sammanhang med lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 särskilda yrkesinspektörer blifvit tillsatta, lyder Kalmar län under yrkesinspektören i Södra distriktet, hvilken är stationerad i Jönköping, men är denna institution allt för ny, att man af densamma ännu kunnat finna några verkningar.

Det allmänna ekonomiska betrycket har naturligtvis varit menligt för näringslifvet, och ehuru fabrikenas tillverkningsvärde, som år 1885 uppskattades till 3,729,207 kronor samt år 1887 sjönk än ytterligare till 2,969,127 kronor, sedermera, och det i ungefär lika proportion för stad och landsbygd, alltjemt stigit, så att det år 1890 uppgick till 4,835,242 kronor, alltså en tillökning af 30 %, har dock fabrikanternas vinst, långt ifrån att ökas, ansevärd nedgått, såvidt man kan döma deraf, att deras inkomstbevillning, som år 1885 uppgick till 4,343 kronor 27 öre, år 1890 endast utgjorde 3,652 kronor 18 öre, och hvad som härvid torde vara mest egnadt att ådraga sig uppmärksamheten och gifva anledning till allvarliga betraktelser, är det förhållandet att, under det inkomstbevillningen för fabriken å landsbygden, köpingarne deri inberäknade, under dessa år endast nedgått från 2,182 kronor 15 öre till 2,084 kronor 45 öre, har samma bevillning i städerna sjunkit från 2,161 kronor 12 öre till 1,567 kronor 73 öre. Af huru ringa betydelse Kalmar läns fabriksindustri är i förhållande till hela rikets, framgår för öfrigt deraf, att värdet af länets fabriksstillverkning för år 1890 endast utgjorde 1.79 % af hela rikets.

Såsom föremål för *husslöjd* omnämnes visserligen i berättelserna från ett eller annat fögderi tillverkning af laggkärl, gröfre korgarbeten, mattor af halm m. m., och särskildt tyckes den om verklig konstskicklighet vittnande tillverkningen af möbler,

deribland skulpterade ekmöbler, inom Virserums socken af Aspelands härad fortfarande häfda sitt goda anseende och vinna ökad afsättning, men från andra fögderier anmäles, att någon slöjd icke ens kan omnämnas, och det förhåller sig nog så, att både hemslöjden och husfliten inom länet på det hela taget befinna sig på en låg ståndpunkt. Spånad och väfnad, som fordom idkades i hvarje landtligt hem, hafva nästan alldeles försvunnit och behoven fyllas i stället genom inköp af fabriksstyger; allmänt klagas öfver tilltagande flärd bland tjenstehjonsklassen, som numera icke gerna åtnöjes med att bära hemväfda kläder. Emellertid gifva åtskilliga tecken vid banden, att slöjden skall kunna än en gång intaga sin förlorade ställning; man har börjat inse, att dess betydelse och verkningar sträcka sig vida utöfver det blott ekonomiska området, och man har utan tvifvel fått fatt på den rätta utgångspunkten genom att söka hos det uppväxande släktet uppväcka hägen för slöjd och husflit. Länets båda hushållningssällskap, kraftigt understödda af staten och landstingen, hafva anslagit medel till inrättande af slöjdskolor inom alla de kommuner, som sjelfva velat dertill bidraga, hvilka skolor i allmänhet stälts i samband med folkskolan, och har för anskaffande af dugliga lärarekrafter tillfälle årligen varit beredt åt redan anstälde folkskolelärare att genomgå kurser i slöjd vare sig i den särskilda slöjdskolan i Kalmar eller vid slöjdlärarseminariet på Näs; kommande närmare redogörelse för den i skolorna meddelade slöjdundervisning att meddelas i afdelningen Politi. För undervisningens behöriga anordnande och öfvervakande m. m. har hvarterda hushållningssällskapet tillsatt en särskild komité eller styrelse.

4. Kommunikationsanstalter och varuutbyten.

A) **Landtkommunikationer.** De i föregående berättelse omförmälda *nya häradsvägar*: a) Trippe grind—Ekabo 16.00 kilometer, med fortsättningsgrenarne: Ekabo—Grönskåra 5.82 och Ekabo—Fagerhult 9.80 kilometer; samt b) Nötebro—Lillsjödäl 4.57 kilometer eller tillhopa 36.19 kilometer, hafva för en sammanlagd kostnad af 89,600 kronor, hvartill staten bidragit med 56,250 kronor, blifvit under femårsperioden fullbordade, afsynade och godkända, hvilket jemväl är händelsen med omläggningen af häradsvägen mellan Staby gästgifvaregård och Fogelabo skjutsstation å den 4.35 kilometer långa sträckan Nötebro—Fogelfors för en kostnad af 7,400 kronor, hvaraf 4,900 kronor erhållits i statsanslag och återstoden tillsläppts af enskild person. Derjente har genom frivilliga sammanskott bekostats anläggning af en ny, med träbro öfver Emån försedd häradsväg från Trippe grind förbi Frövi qvarnar till landsvägen mellan Högsby kyrka och Berga jernvägsstation, hvilken väg är 1,020 meter lång och i anläggning kostat 1,458 kronor. Åren 1886—1887 ombygdes af sten den 156 meter långa bron öfver Emån vid Staby i Högsby socken, den s. k. Tingebro, för en kostnad af 30,000 kronor, hvaraf hälften erhöles i statsanslag. Slutligen är, under förutsättning af statsbidrag, förslag uppgjort till anläggning af en ny sockenväg genom Fogelfors socken från Fogelfors bruk till Ekabo vid den nya häradsvägen. Genom alla dessa företag har det länge kända behovet af förbättrade kommunikationer inom Handbörds härads vestra del blifvit ganska väl tillgodosedt. En

Hvad slutligen *handtverkerierna* angår, hafva de från fögderier och städer inkomna berättelser varit mycket knapphändiga, hvarföre Länsstyrelsen måste grunda sitt omdöme hufvudsakligen på näringsstatistiken, som utvisar: att antalet handtverkare ökats från 643 år 1885 till 690 år 1890; att antalet i handtverkerierna anstälde arbetare minskats från 1,210 år 1885 till 1,075 år 1890; samt att beloppet af den inkomstbevilning, som blifvit handtverkarna påförd, nedgått från 3,332 kronor 79 öre år 1885 till 2,550 kronor 95 öre år 1890; börande tillika anmärkas, att under år 1888 antalet handtverkare endast utgjorde 618 och antalet arbetare endast 1,020. Men om man grupperar eller fördelar siffrorna mellan stad och landsbygd och till landsbygden hänför köpingarne, finner man beträffande städerna: att antalet handtverkare var 369 såväl år 1885 som år 1890, men att arbetarnes antal nedgått från 793 till 613, äfvensom att bevilningen sjunkit från 3,075 kronor 29 öre till 2,168 kronor 25 öre, således 30 %; samt beträffande landsbygden: att antalet handtverkare ökats från 274 till 321, antalet arbetare från 417 till 462 och bevilningen från 257 kronor 50 öre till 382 kronor 70 öre, hvilken sistnämnda ökning motsvarar mera än 48 %. Här af framgår alltså det obestridliga faktum, att handtverkerinäringen inom länets städer under den försvunna femårsperioden gått högst betydligt tillbaka; och då förhållandet varit enahanda med fabriksindustrien, äfvensom med handel och sjöfart, enligt hvad på annat ställe kommer att visas, synes i sanning städerna gå en ganska sorglig framtid till mötes, derest icke en kraftig uppblomstring af alla stadsmannanärningar snart gör sig gällande.

af de nya förhållandena påkallad allmän vägdelen inom Handbörds härad egde rum år 1890, men förrättningen öfverklagades och ärendet har af Länsstyrelsen blifvit till förrättningsmannen för ny behandling återförvisadt.

Inom Aspelands härad hafva förberedande åtgärder vidtagits till omfattande förbättringar å häradsvägen mellan Virserum och Målilla; likasom inom Tunaläns och Stranda härader till omläggning af en del af allmänna landsvägen mellan Oskarshamn och Vestervik. Hvad angår Södra Møre härad, har Kungl. Kammarkollegium den 15 november 1888 till Länsstyrelsen för ny behandling återförvisat den i sista femårsberättelsen omförmälda fråga om åstadkommande af nya häradsvägar. Vid det tillfälle, då frågan derefter ånyo förevar inför häradsrätten, kunde dock någon enighet emellan de väghållningsskyldige icke åvägbringas i anseende till det motstånd, som de inre socknarnes anspråk på nya vägar mötte från såväl kustsocknarne som de kommuner, hvilka redan blifvit gynnade genom jernvägsförbindelser. Ärendet beror nu på Länsstyrelsens åtgärd, som har att tillse, huruvida, förmedelst den nya väglagen, denna för orten synnerligen viktiga fråga må kunna bringas till ett lyckligt slut. Beträffande Ölands Norra mot är endast att anföra, dels att, sedan Länsstyrelsens utslag angående upptagande och underhåll af en häradsväg mellan Bredsättra och Föra kyrkor blifvit af Kungl. Maj:t den 8 november 1889 fastställt, uppdrag lemnats åt chefen för Östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet att upp-

göra plan och kostnadsförslag för arbetets utförande, dels att fråga blifvit väckt om upptagande af en allmän väg till hamnplatsen Alfvidsjöbodan i Högby socken, men att denna fråga, likasom den i senaste femårsberättelsen omnämnda frågan om allmänna landsvägens fortsättande från Böda kyrka öfver Böda kronopark till Byxelkroks hamn eller Grankullaviken, ännu vid periodens slut icke slutligt behandlats. Inom Ölands Södra mot har den nya häradsvägen mellan Alby i Hulterstads socken och Borgby i Mörbylånga socken blifvit i det närmaste fullbordad, ehuru ännu icke afsynad. Om samtliga allmänna vägar inom länet gäller det omdöme, att de fortfarande äro väl underhållna.

Beträffande *skjutsväsendet* får, under hänvisande för öfrigt till **tabell 2**, Länsstyrelsen meddela, att vid 1890 års slut funnos inom länet 52 gästgifvaregårdar och 42 skjutsstationer eller tillhoppa 94 skjutsanstalter, af hvilka 1, i Mörbylånga köping, blifvit iurättad med stöd af 26 § i gällande skjutsstadga, och var vid 48 af dessa anstalter skjutsningen upplåten på entreprenad. I följd af öfvergången till det metriskas måttsystemet blef genom kungl. brefvet den 16 november 1888 förordnad, att från och med år 1889 maximibeloppet af den skjutslega, som finge af entreprenör uppbäras, skulle utgöra inom länets norra landstingsområde 1 krona 70 öre och inom det södra landstingsområdet 1 krona 50 öre, äfvensom att, der entreprenad icke kunde åvägbringas, utan skjutsningen måste af de skjutskyldige själfva utgöras, skjutslegan skulle inom hela länet utgå med 1 krona 12 öre, allt för häst och nymil; utvisande tabellen att, der entreprenad kommit till stånd, skjutslegan i allmänhet utgår med maximibeloppet, men att deröfver ingenstädes förekommer särskildt entreprenadbidrag, nemligen i den betydelse detta uttryck torde hafva i skjutsstadgan, d. v. s. sådant bidrag, som utgår af landsting och statsverket. Denna förklaring är nödig, enär Länsstyrelsen har sig bekant, att myndigheterna i städerna Kalmar och Oskarshamn, som icke själfva kunna eller vilja in natura fullgöra skjutsningsskyldigheten, varit för skjutsningens upplåtande på entreprenad nödsakade att till entreprenören utfästa årliga bidrag från stadskassan, hvilka bidrag utgjort:

	År 1886.	Årligen 1887—1889.	År 1890.
I Kalmar	400 kr.	600 kr.	150 kr.
I Oskarshamn	150 „	300 „	300 „

Anmärkas bör, att å flere andra ställen har vid auktionsanbud å skjutsningens öfvertagande mot maximilegan fästas vilkor om särskildt entreprenadbidrag, men att länets båda landsting, med kvarstående å den af dem alltsedan nya skjutsstadgans tillkomst intagna ståndpunkt, afslagit alla dylika anspråk, och har det sedermera ofta nog visat sig, att vid förnyad auktion entreprenad kunnat åvägbringas utan särskildt bidrag, hvilket ju också är lätt förklarligt, enär det bör ligga i de skjutsningsskyldiges eget intresse att få entreprenad till stånd för att derigenom bereda sig fördelen att för den skjuts, som de utgöra, få uppbära en högre lega, hvarföre det ock är besynnerligt, att entreprenad icke mera allmänt kommit till stånd.

Vederbörande landstings bestämde vägran att anvisa entreprenadbidrag måste grunda sig på antagandet, att skjutsningsbesväret inom länet numera icke innebär någon afsevärd tunga, och riktigheten af detta antagande vinner bekräftelse af tabellen, som utvisar, hurusom antalet i vanlig skjuts använda hästar —

hvilket uppgick åren 1871—1875 till 125,837, åren 1876—1880 till 69,646 och åren 1881—1885 till 31,999 — under den nu tilländagångna femårsperioden 1886—1890 ytterligare nedgått till 17,688 eller i medeltal för år till 3,538, hvaraf således på hvarje skjutsanstalt belöper ej fullt 38 hästar om året; och framgår af de från fögderierna inkomna uppgifter, att skjutsanstalter finnas, der under hela år ingen häst utgått i skjuts. Denna alltjemt fortgående minskning i anlitaudet af skjutsväsendet får naturligtvis i främsta rummet tillskrifvas de i alla afseenden större bekvämligheter, som begagnandet af jernvägar och ångbåtar har att erbjuda. Till öfriga olägenheter, som äro förenade med användande af skjutsinrättningen, har, sedan entreprenör numera icke kan åläggas tillhandahålla hästar vid anfordran, kommit ökad svårighet att, särdeles vid längre resor med flere skjutsombyten, kunna med någorlunda säkerhet beräkna framkomsttiden, hvilket exempelvis gör, att en person, som skall resa från Kalmar till grannstaden Oskarshamn, dit afståndet utgör 92 kilometer, men icke kan begagna ångbåtslägenhet, näppeligen anlita skjuts, utan föredrager att öfver Alfvesta och Nässjö färdas på jernväg 366 kilometer, oakadt visserligen denna jernvägsresa kräfver nära 24 timmar. För öfrigt har det blifvit allt mera vanligt att vid resor till lands anskaffa skjuts genom enskildt beting, ofta till billigare pris än den vid skjutsanstalt gällande lega.

Den kronoskjuts, som under perioden utgått med sammanlagdt 1,274 hästar, har nästan uteslutande användts till befordrande af båtsmän vid afgång till och hemkomst från tjenstgöring vid flottans station i Karlskrona, men dylika transporter komma hädanefter att försvinna, i den mån båtsmanshålllets vakanssättning hinner genomföras.

Länets *jernvägskommunikationer* hafva under den gångna perioden icke i annan mån förändrats, än att dels en enskild jernväg om 4.7 kilometers längd och 60 centimeters spårvidd blifvit år 1889 anlagd mellan Eds bruk och lastageplatsen Helgenäs i Tjusts härad, dels ock till följd af det s. k. Kåraböckets öfverflyttning Karlskrona—Vexjö jernväg numera med en sträcka af 16.752 kilometer faller inom Kalmar län. De i näst föregående berättelse omnämnda förslag till jernvägsanläggning, dels mellan Kalmar stad och Berga station å Nässjö—Oskarshamns jernväg, dels från Kalmar söderut genom Södra Möre härad till anknytning med det blekingska jernvägsnätet, hafva måst tills vidare öfvergifvas i saknad af nödig anslutning från landsting och vederbörande kommuner, beroende naturligtvis i främsta rummet på bristande uppfattning af den nytta, jernvägar direkt och indirekt medföra, men derjemte på den allmänna ekonomiska ställningen och måhända äfven på de ogynnsamma resultaten af de redan befintliga jernvägarnes verksamhet. Sålunda har Nybro—Säfsjöströms jernväg genom utmättningsvis skedd försäljning öfvergått till ett nytt bolag, hvarvid hela det gamla jernvägsbolagets aktiekapital gått förlorat. Vidare har Kalmar läns norra landsting, som iklädt sig garanti för län, upptagna af Vestervik—Hultsfreds och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo jernvägsaktiebolag, till följd af minskade trafikinkomster måst fullgöra denna garanti under hela femårsperioden för det förra och under år 1890 jemväl för det senare bolaget. Och hvad Kalmar—Emmaboda jernväg angår, har Kalmar stad alltjemt måst fullgöra den garanti, staden tecknat för ett af Kalmar nya jernvägsaktiebolag upptaget obligationslån. För att för framtiden undgå denna utgift, trygga staden mot den förlust af hela

dess i Kalmar—Emmaboda jernväg nedlagda aktiekapital, som vid en tvångsförsäljning kunde uppstå, äfvensom för att bereda staden ersättning för det aktiekapital, som vid Nybro—Säfsjöströms jernvägs försäljning gått förloradt, bildades i Kalmar under början af år 1890 ett konsortium för inköp och trafikerande af nämnda båda jernvägar, men enär konsortiet bildats under förutsättning, att Kalmar stad skulle garantera det lån, konsortiet för jernvägarnes inköpande behöfde upptaga, samt Kungl. Maj:t icke fann skäligt tillåta staden ikläda sig denna garanti, gick hela affären om intet. Under sådana förhållanden låter det sig lättare förklara, att intresset för nya jernvägsanläggningar ej visat sig synnerligen framträdande, men man må hoppas, att insigten om de stora fördelar, som jernvägsförbindelser i länets längdrigtning otvifvelaktigt skola medföra, måtte göra sig mera allmänt gällande och under gynsamare förhållanden lyckas förena alla krafter till enig samverkan. Från denna synpunkt har det sin stora betydelse, att länets södra landsting år 1891 anslagit medel såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för en förnyad undersökning af jernvägslinien Kalmar—Berga.

Nedanstående siffror visa *jernvägarnes inkomst* per dag och bankilometer under perioden:

Jernväg.	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo	5·55	5·26	6·05	6·37	6·24
Hultsfred—Vestervik	5·83	6·20	7·11	7·37	8·14
Kalmar—Emmaboda	10·41	10·15	11·08	11·90	12·59
Nybro—Säfsjöström	3·90	3·76	4·56	4·85	5·05
Nässjö—Oskarshamn	10·55	8·40	8·99	9·84	9·96

Vimmerby—Hultsfreds jernväg trafikeras af Nässjö—Oskarshamns jernvägsaktiebolag emot uppbärande af 75 % af trafikinkomsterna, och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo samt Hultsfred—Vesterviks jernvägsaktiebolag hafva anordnat gemensam trafik med Norsholm—Ristens kommunikationsaktiebolag.

B) Sjökommunikationer. Om kommunikationerna till lands inom länet ännu lemna åtskilligt att önska, är det deremot så mycket bättre bestämt med sjökommunikationerna. Förutom de många ångbåtar, som under seglationstiden anlöpa länets stapelstäder och uppehålla regelbunden samfärdsel med de mera betydande hamnarna inom landet, äfvensom med Lybeck och Köpenhamn, ombesörjes den lokala dagliga ångbåtstrafiken i Kalmarsund af såväl bolaget Kalmarsund som ett bolag i Oskarshamn, hvilket eger 2 ångbåtar. Af Kalmarsundsbolagets 5 ångbåtar hafva 2 blifvit försälda, i hvilkas ställe dock anskaffats 1 alldeles ny ångare, benämnd Kalmarsund n:o 6 och bygd som isbrytare, i följd hvaraf postångfartyget Öland, som vintertiden fortfarande uppehåller daglig förbindelse mellan Kalmar och Öland, numera kan i viss mån sägas vara mindre behöfligt. Ett bolag i Vestervik har, understödt af statsverket, under perioden med ångbåt underhållit regelbunden trafik med Libau i Ryssland. Vintertiden har postförbindelsen med Gotland gått öfver Vestervik.

Den i förra femårsberättelsen omnämnda, på statsverkets bekostnad anlagda *hamnen* vid Stora Rör har i följd af bristande

medel ännu icke kunnat af hamnstyrelsen försättas i sådant skick, att den fullt motsvarar de trafikerandes anspråk på utrymme, bekvämlighet och trygghet. Öland är vanlottadt på naturliga hamnar, och de hamnanläggningar, som med konstens hjälp der blifvit utförda, äro ständigt utsatta för faran att förstöras genom sanddrift. Sålunda har under perioden hamnen vid Röhälla blifvit så uppgrundad, att den icke vidare kan af Kalmarsundsbolagets ångbåtar angöras, och stor fara är för handen, att Sandvikens hamn skall varda alldeles igenfylld af sand- och stendrift, om ej kraftiga och skyndsamma åtgärder vidtagas.

Från länets fastlandssida är att omförmåla anläggandet af *lastbryggor och utförandet af andra hamnarbeten vid lastageplatserna Bergqvara, Helgenäs, Almvik och Blankaholm*, men de förnämsta arbetena hänföra sig till städerna och utgöras af kajbyggnader, framdragande af jernvägsspår och uppmuddring. Enligt vunna upplysningar hafva *hamnkassornas utgifter* å de större orterna utgjort:

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.	Summa kronor.
Kalmar	47,256·70	55,986·88	46,882·28	50,060·90	105,198·69	305,385·40
Vestervik	22,850·46	16,538·37	19,449·59	33,503·07	25,908·28	118,249·72
Oskarshamn	22,310·38	18,061·31	22,962·48	28,643·34	42,006·21	133,983·72
Borgholm	4,416·71	4,884·66	5,513·68	3,768·98	3,904·41	22,488·44
Mönsterås	3,947·56	8,753·50	5,020·85	9,107·11	10,250·74	37,079·76

Och hafva *hamnkassornas inkomster* under samma tid utgjort:

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.	Summa kronor.
Kalmar	49,669·11	54,885·99	51,352·71	55,291·39	59,884·60	271,083·80
Vestervik	25,341·59	24,820·75	24,048·77	24,641·30	25,439·94	124,292·35
Oskarshamn	30,194·97	28,298·50	29,165·09	35,119·27	34,627·44	157,405·27
Borgholm	4,667·25	3,731·05	4,144·52	4,444·02	4,816·48	21,803·32
Mönsterås	6,014·56	6,591·99	6,568·33	5,891·54	5,851·93	30,918·35

Största delen af förestående inkomster har naturligtvis utgjorts af hamnafgifter för fartyg och varor i enlighet med af Kungl. Maj:t fastställda taxor. Genom särskilda nådiga bref den 9 september 1887, den 13 juli och 17 augusti 1888 samt den 12 juli och 16 augusti 1889 hafva dylika taxor, gällande för tiden intill 1891 års slut, blifvit fastställda för sammanlagdt 21 hamnar inom länet.

Tolagersättningen till länets tre stapelstäder har under perioden uppgått till följande belopp:

	Kalmar. Kr.	Vestervik. Kr.	Oskarshamn. Kr.
År 1886	4,958·87	3,026·24	3,049·69
» 1887	4,599·32	3,609·75	3,439·27
» 1888	11,044·92	2,975·67	4,032·61
» 1889	17,638·48	3,940·30	5,314·72
» 1890	22,047·88	5,980·01	4,866·32

varande den synnerligen för staden Kalmar högst betydande förhöjningen under senare delen af perioden beroende af den ökade tulluppbörd, som blef en följd af de med den 1 juli 1888 i kraft trädande spannmålstullar.

Bland sjökommunikationer böra nämnas tre kanaler: Strömsholms kanal och Stegeholms kanal, hvilka förmedla samfärdseln mellan Gamlebyviken och Östersjön vid Vestervik, samt Gränsö kanal, som förkortar seglationen mellan Gudingefjärden och Vestervik. Stegeholms kanal tillhör ett enskildt bolag, de båda öfriga egas af Vesterviks stad. Afgifterna för kanalernas begagnande utgå i enlighet med af Kungl. Maj:t fastställda taxor.

Den fordom så viktiga färjefarten mellan fastlandet och Öland har till följd af ångbåtskommunikationernas utveckling numera förlorat all betydelse; endast undantagsvis inträffar vintertiden, att färjning förekommer öfver smalaste delen af Kalmarsund mellan Refsudden och Stora Rör. I öfrigt finnes inom länet endast ett färjställe, nemligen vid Bjursund på vägen mellan Vida och Bågviks skjutsstationer i Tjusts härad.

Med afseende å lotsverket är att förtälja, hurusom lotsplatsernas antal, hvilket år 1885 utgjorde 18, under perioden minskats genom indragning af Dämmans lotsplats, men deremot ökats genom inrättande af nya lotsplatser vid Ekenäs och Degerhamn, så att vid 1890 års slut funnos inom länet 19 lotsplatser, hvaraf 5 tillhörde Norrköpings lotsfördelning, nemligen Stedsholmen, Idösund, Strupö, Kråkelund och Figeholm, samt 14 tillhörde Kalmar lotsfördelning, nemligen Oskarshamn, Påskallavik, Vällö, Mönsterås, Timmernabben, Pataholm, Borgholm, Skäggenäs, Kalmar, Botorp, Ekenäs, Bergqvara, Degerhamn och Kåreholm. Lotskaptensexpeditionen i Kalmar lotsfördelning är numera förlagd till Kalmar.

Vidkommande fyrväsendet har år 1888 uppförts en ny fyr å Grimskallen utanför Oskarshamn, hvarigenom antalet fasta fyrplatser inom länet numera är 12, nemligen Spårö, Ölands norra udde, Furön, Grimskallen, Dämman, Borgholm, Skäggenäs, Ispeudd, Grimskär, Ölands södra udde, Segerstad och Kapelludden, hvarjemte fyrfartyget Utgrunden är förlagdt i södra delen af Kalmarsund. Vid Gräsgård på Ölands sydöstra kust finnes lifräddningsstation med båt och nödigt manskap.

Den naturliga följden af alla dessa för sjöfartens utveckling och tryggande vidtagna åtgärder är den, att antalet skeppsbrott och svårare sjöolyckor alltmer aftagit. Visserligen hafva under den gångna femårsperioden ej så få grundstötningar vid länets långa och för navigationen farliga kuster egt rum, ofta nog till följd af obekantskap med farleden och uraktlåtenhet att anlita lots, men, så vidt känt är, hafva endast 14 fartyg under dessa fem år blifvit vrak eller gått alldeles förlorade, dervid förlusten af människolif inskränkt sig till ett.

Vidkommande tiden, hvarunder sjöfarten obehindradt fortgått, åberopas följande uppgift från Kalmar:

År 1886	7 mars—23 december
• 1887	3 januari—29 „
• 1888	16 april—23 „
• 1889	23 april—31 „
• 1890	18 mars—30 „

I Oskarshamn och Vestervik börjar sjöfarten de år, då sundet varit isbelagdt, senare än i Kalmar.

C) Post-, telegraf- och telefoninrättningar. De fullständiga postanstalterna eller postkontoren utgöra fortfarande 11; deremot hafva under perioden poststationerna ökats med 12 eller från 105 till 117, så att sammanlagda antalet fasta postanstalter inom länet vid 1890 års slut uppgick till 128. Den af Kungl. Generalpoststyrelsen offentliggjorda statistik utvisar, hurusom under år 1890 på hvarje invånare i länet belöpt i medeltal 11 till postbefordran aflemnade försändelser — ett mycket lågt tal, eftersom för hela riket under samma år belöpt på hvarje invånare 25 postförsändelser. Väl är det sant, att siffran för hela riket väsentligen påverkats af förhållandena i hufvudstaden, der till följd af de många centrala styrelseverken och öfriga allmänna inrättningar på hvarje invånare belöpt 165 försändelser, men, äfven om man fränser Stockholms stad, gifver en jämförelse mellan de särskilda länen vid handen, att i 16 län öfverstiger antalet postförsändelser 11, i 2 län (Kalmar och Kristianstads) utgör antalet 11 och endast i 6 län understiger antalet 11 på hvarje invånare. Att postfrekvensen dock är i tilltagande, framgår deraf, att under år 1885 belöpte på en hvar af länets invånare i medeltal endast 10 postförsändelser.

Sedan telegrafstationen i Vimmerby med stöd af kungl. brefvet den 11 november 1887 blifvit vid slutet af april månad år 1888 indragen, funnos inom länet vid femårsperiodens utgång 12 statstelegrafstationer, hvaraf 3 — i städerna Kalmar, Vestervik och Oskarshamn — tillhörde andra klassen med hel dagtjänst och 9 räknades till stationer af tredje klassen med inskränkt dagtjänst. Derjemte fanns telegrafinrättning vid länets samtliga jernvägsstationer, 38 till antalet. Det saknar icke sitt intresse att kasta en öfverblick öfver telegramfrekvensen under de särskilda åren af femårsperioden vid samtliga statstelegrafstationer inom länet:

Stationens namn.	Antal telegram.				
	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
Kalmar	21,609	23,266	25,711	37,390	38,991
Oskarshamn	15,896	15,209	16,861	23,792	20,774
Vestervik	12,124	11,496	12,895	18,303	19,189
Borgholm	2,368	2,289	2,865	5,142	5,212
Mönsterås	2,361	2,502	2,230	3,069	2,848
Mörbylånga	595	1,279	1,914	2,708	2,343
Bergqvara	1,175	1,117	1,531	2,065	2,250
Ankarsrum	959	1,268	1,559	2,335	2,227
Gamleby	1,027	1,264	1,798	2,295	1,982
Figeholm	1,030	824	974	1,129	1,081
Gunnebo	747	747	910	1,393	991
Ottenby	576	676	358	586	689
Summa	60,467	61,937	69,606	100,207	98,577

År 1886, då den ekonomiska krisen nått sin höjd, var telegramantalet vida mindre än under något af åren 1881—1885, men ökades de följande åren i bredd med konjunkturernas förbättring, om än visserligen icke får förbises, att den med 1889 års ingång vidtagna nedsättning af telegrafportot mäktigt bidragit till telegramfrekvensens ökande. Om telegrafens betydelse för storindustrien vittna stationerna Ankarsrum och Gunnebo, der utan tvifvel nästan all telegrafering hänför sig till bruksverksam-

heten, och den med år 1887 inträdda lifigheten å Mörbylånga står tydligen i sammanhang med Ölands cementaktiebolags då påbörjade verksamhet vid Degerhamn.

Antalet postförsändelser och telegram hade måhända ökat i än högre grad, om ej *telefonväsendet* på kort tid fått en så storartad utveckling. Öfver större delen af länet sträcka nu telefonledningarne sina trådar, i regeln anlagda af lokala s. k. telefonföreningar, hvilka småningom utvidgat sig och kommit i förbindelse med hvarandra. Vid 1890 års slut funnos 9 dylika telefonföreningar: Gamleby, Valdemarsviks, Vesterviks, Oskarshamns, Mellersta Kalmar läns, Kalmar, Smedby, Trekantens och Nybro, hvarjemte fanns Vimmerby telefonaktiebolag, som utsträckt sin verksamhet vida utöfver stadens område. De största näten egas af nämnda aktiebolag och Kalmar telefonförening.

Anmärkningsvärd är den ringa del, staten haft i utvecklingen af Kalmar läns telefonväsende. Vid periodens början fanns blott en af telegrafverket utförd ledning, om 30 kilometer, mellan telegrafstationen i Kalmar och Ekenäs lastageplats. Under år 1886 sattes genom nämnda ledning egendomen Binga i förbindelse med samma telegrafstation, hvilken förbindelse dock numera lär upphört, sedan egaren funnit det lämpligare att direkt ansluta sig till Kalmar telefonförening; år 1887 sattes Degerhamn i förbindelse med statstelegrafstationen i Mörbylånga och år 1888 anlades genom telegrafverket en telefonledning om 56½ kilometer från Borgholm till nordligaste delen af Öland med 5 abonnentstationer: Böda, Hagaby, Nygård, Sandviken och Uggletorp. Slutligen har telegrafverket år 1890 dels inköpt bröderna Haglinds telefontät i Östergötlands län, hvilket egde 1 station, Falerum, i norra delen af Kalmar län, dels anordnat dubbeltrådig telefonförbindelseledning mellan Vexjö och Karlskrona öfver Emmaboda, hvilken ort är belägen inom Kalmar län och måhända torde blifva centralstation, om och när rikstelefontätet utsträcker öfver länets södra del. Fråga har visserligen varit väckt om de större privata telefontätens öfverlåtande till telegrafverket, men alla underhandlingar hafva hittills strandat på motståndet från delegarne i telefonföreningarne, hvilka dragit sig för de höjda årsafgifter, som skulle till statsverket erläggas, jemfördt med hvad de för närvarande till föreningarne erläggas för administrationskostnadernas bestridande; dock torde det vara antagligt, att man vid närmare besinnande skall finna fördelarne af en anslutning till rikstelefontätet väl uppväga den möjliga förhöjningen i årsafgiften, och att alltså förnyade underhandlingar skola leda till en lycklig lösning af förevarande fråga.

D) Sjöfart och handel. Under en tid af allmänt betryck för alla andra näringar kan man ej vänta någon uppblomstring för *vederi- och sjöfartsnäringen*; också utvisar statistiken en ganska betydlig tillbakagång. Då vid 1885 års slut Kalmar län egde 400 segelfartyg och 23 ångfartyg eller tillhopa 423 fartyg om 42,528 ton, egde länet vid 1890 års slut endast 340 segel- och 19 ångfartyg eller tillhopa 359 fartyg om 34,527 ton. Vid jemförelse mellan de båda hufvudslagen af sjöfart finner man länets handelsflotta sålunda representerad: i inrikes sjöfart år 1886 168 fartyg om 6,068 ton, men år 1890 137 fartyg om 5,020 ton; samt i utrikes sjöfart år 1886 224 fartyg om 31,723 ton, men år 1890 231 fartyg om 30,350 ton; och om man åter jemför den del, städerna och landsbygden tagit uti länets sjöfart, finner man tillbakagången i den inrikes sjöfarten hufvudsakligen bero

af landsbygden, hvars i dylik fart använda fartyg nedgått med 30 och deras dräktighet med nära 1,100 ton, under det att minskningen för städerna utgjort ett enda fartyg och tontalet till och med något ökat, hvaremot utrikes sjöfarten företer det motsatta förhållandet att, under det städernas fartyg nedgått i antal med 13 och i tontal med 3,068, hafva landsbygdens fartyg ökat i antal med 20 och i tontal med 1,695. Anmärkningsvärd är den fortsatta minskningen af Kalmar stads handelsflotta. Den gren af rederirörelsen, som gifvit den bästa behållningen, synes vara den regelbundna inrikes ångbåtstrafiken, hvilken dock varit hufvudsakligen inskränkt till lokaltrafiken i Kalmarsund.

Beträffande den del af länets befolkning, som egnar sig åt *sjömansyrket* och finner sin utkomst genom sjöfart, är länsstyrelsen icke i tillfälle att meddela några sjelfständiga uppgifter, utan måste åberopa *Kommerskollegij statistik för år 1890*, som utvisar, att af de till länets tre sjömanshus hörande fartygsbefälhafvare och sjöfolk varit till utrikes sjöfart med svenska fartyg använda 199 befälhafvare och 1,904 sjöfolk; att vid samma tre sjömanshus varit till uteslutande inrikes sjötjänst påmönstrade 57 befälhafvare och 169 sjöfolk; samt att antalet af de å landmannafartyg anstälde skeppare och sjömän, för såvidt de varit i sådan egenskap mantals- och skattskrifne, skall hafva utgjort 93 skeppare och 851 sjöfolk; lärande denna sistnämnda siffra, hvarmed Kalmar län öfverträffar alla andra län inom riket med undantag af Göteborgs och Bohus län, få anses ådagalägga, att sjöfarten, åtminstone hvad landsbygden angår, fortfarande har sin stora betydelse för länet.

År 1885 funnos inom Kalmar län 1,067 *handlande*, hvilka fått sig påförd inkomstbeviljning till belopp af 12,857 kronor 80 öre. År 1890 uppgick antalet handlande till 1,066 med en beviljning af 11,475 kronor 76 öre. Inlåter man sig uti närmare granskning, skall man finna följande:

	År 1885.	År 1890.
Uti städerna: Antalet handlande.....	528	492
Dessas beviljning i kr.....	10,369·34	8,587·85
Uti köpingarne: Antalet handlande.....	66	70
Dessas beviljning i kr.....	1,249·81	1,110·50
Å landsbygden: Antalet handlande.....	473	504
Dessas beviljning i kr.....	1,238·65	1,777·41.

Medan således handeln i städerna ej obetydligt nedgått, har den deremot tilltagit å landsbygden. Med afseende å olägenheterna af landthandeln har länsstyrelsen ingen anledning att fråntråda sitt i förra femårsberättelsen derom afgifna yttrande.

Genom kungl. förordningen den 23 september 1887 vidtogs en af förhållandena högligen påkallad inskränkning i rättigheten att till försäljning kringföra varor. I öfverensstämmelse med författningens anda har länsstyrelsen varit synnerligen sparsam med utfärdande af tillståndsresolutioner till *gårdfarhandel* och i allmänhet begränsat dem till sådana fall, då ömmande omständigheter förelegat; år 1888 utfärdades 65, år 1889 47 och år 1890 40 dylika resolutioner. Endast i 2 fall har tillstånd till afyttrande af handelslager medelst s. k. varurealisation meddelats.

Med afseende å de allmänna *marknaderna* är blott att an-teckna, att marknaden vid Kongsbro i Järeda socken af Aspe-

lands härad blifvit under perioden flyttad till Klöfdala i samma socken, samt att den remontmarknad, som under en följd af år hållits uti Kalmar i sammanhang med årsauktionen å unghästar från Ottenby stuteri, men som icke från allmänhetens sida omfattats med något intresse, blifvit genom Kommerskollegii utslag den 15 oktober 1889 indragen. Vid 1890 års slut funnos inom länet 28 marknader, nemligen 18 frimarknader med obegränsad handelsrätt och 10 kreatursmarknader, afsedda för handel endast med kreatur och landtmannavaror. Frimarknader hållas i Figeholm, Mörlunda, Algutsrum, Gårdspånga (2), Virserum (2), Ed (Helgenäs), Dalsbro, Södra Vi, Getterum, Målilla, Mörbylånga, Vimmerby (2), Borgholm (2) och Fröbygårda; samt kreatursmarknader i Figeholm, Mörlunda, Algutsrum, Klöfdala (2), Rockneby, Hultsfred, Mönsterås, Rännareslätten och Kristdala. Derjemte hållas på åtskilliga ställen s. k. torgdagar och kreatursmöten, der det stundom visat sig ganska svårt att hålla handeln inom behöriga gränser, och på sista tiden hafva anspråken på handelsfrihet vid dessa torgdagar varit så vidsträckta, att deras bifallande skulle medföra återupprättande af de gamla frimarknaderna. Gällande lag är icke i denna del fullt tydlig.

Enligt lagen den 13 juli 1887 skola föras *handelsregister* för mottagande af firmaanmälan från en hvar, som vill idka handel eller annan näring, med hvars utfölvande följer skyldighet att föra handelsböcker, hvilka register föras för städerna af magistrat eller stadsstyrelse samt för landsbygden och köpingarne hos länsstyrelsen. Uti Kalmar läns handelsregister hafva på grund häraf intagits följande antal *firmaanmälningar*:

	För städerna.	För landsbygden.	Summa.
År 1888.....	634	782	1,416
» 1889.....	110	144	254
» 1890.....	77	114	191
	Summa 821	1,040	1,861.

Häraf afsågo 1,722 enskilda näringsidkare, 61 aktiebolag och 78 handels- eller andra bolag, som ej äro aktiebolag. Under ifrågavarande 3 år inkommo till länets handelsregister 37 anmälningar om närings upphörande, hvaraf 27 gälde enskilda näringsidkare, 2 aktiebolag och 8 andra slags bolag.

Hvad särskildt angår *försäljningen af bränvin* och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, var densamma under försäljningsåret 1889—1890 ordnad på följande sätt:

	Rättigheter.			Försäljningsafgift för nedannämnda litertal.
	Minut-handels.	Utskänknings.	Summa.	
Kalmar stad.....	4	8	12	120,000
Vesterviks ».....	1	5	6	30,000
Oskarshamns ».....	3	5	8	98,000
Vimmerby ».....	2	2	4	36,000
Borgholms ».....	1	2	3	40,000
Mönsterås köping.....	1	1	2	36,000
Figeholms ».....	1	—	1	2,000
Nybro ».....	1	—	1	35,000
Mörbylånga ».....	1	—	1	18,000
Gamleby ».....	1	—	1	6,000
Örsjö gästgifvaregård.....	—	1	1	10,000
Röhälla ».....	—	1	1	3,500
Summa	16	25	41	434,500

Till dessa i tabellen upptagna försäljningsrättigheter borde rätteligen läggas 1 privilegierad, på burskap grundad utskänkningsrättighet i Vestervik, hvilken dock på grund af öfverenskommelse med dervarande spritbolag icke under perioden varit begagnad och af sådan anledning icke heller af vederbörande taxeringsnämnd fått sig någon försäljningsafgift påförd. Under försäljningsåret 1889—1890 voro af Länsstyrelsen derjemte meddelade 8 tillfälliga utskänkningsrättigheter vid brunns- och badorter eller ombord å passagerareångfartyg.

Af förenämnda 41 ständiga rättigheter voro de vid gästgifverierna i Örsjö och Röhälla privilegierade, men öfriga 39 af länsstyrelsen meddelade samt innehades af i författningenlig ordning bildade bolag, utom hvad angår Vimmerby stad och köpingarne Mörbylånga och Gamleby, der försäljningsrättigheterna blifvit å offentlig auktion upplåtna. Att bränvinshandeln i köpingarne Mönsterås, Figeholm och Nybro kunnat öfverlåtas åt bolag, beror af särskildt tillstånd, meddeladt genom kungl. bref den 15 maj 1886. Enahanda rättighet är meddelad åt Mörbylånga köping, der bränvinshandeln varit åt bolag upplåten under försäljningsåren 1886—1889, såsom förhållandet jemväl blifvit under en tid af tre år från den 1 november 1890.

Synnerligen anmärkningsvärdt är, att man i staden Vimmerby, der bränvinshandeln under många år varit öfverlåten åt bolag, frångått berörda, i sedlighetens och ordningens intresse vidtagna anordning samt tillåtit, att de af länsstyrelsen för en tid af tre år från den 1 oktober 1889 medgifna försäljningsrättigheter fått af enskild person å auktion inropas, helst staden härigenom gått miste om sin andel i den å bränvinshandeln uppkommande vinst, hvilken ett bolag, derest ett sådant kunnat komma till stånd, varit lagligen skyldigt att afstå till författningenlig fördelning, hvilken förlust ingalunda varit obetydlig, såsom framgår deraf, att stadens behållna andel af bränvinsförsäljningsmedlen under försäljningsåret 1888—1889 utgjorde 5,208 kronor 5 öre, men under försäljningsåret 1889—1890 nedgick till 2,155 kronor 68 öre. Naturligtvis har förlust härigenom tillskyndats jemväl landstinget och hushållningssällskapet. Såsom närmaste anledning till denna systemförändring har uppgifvits, att man i Vimmerby tyckt sig finna småaktighet och obehörigt klanderbegär uti de anmärkningar, som vid den officiella revisionen af bolagets räkenskaper framstälts beträffande förvaltningskostnaderna, men ryktet förmäler, att verkliga orsaken varit en sträfvan att bereda staden ännu högre inkomst än förut, samt att man för sådant ändamål under hand öfverenskommit att icke vidare bilda bolag, utan låta försäljningsrättigheterna å auktion inropas af enskild person, som derefter skulle skänka staden hela vinsten å affären. Äfven om, under förutsättning att ryktet skulle ega någon grund i verkligheten, denna yttring af »lokalpatriotism» måste ogillas, kan man dock ej undgå att betrakta händelsen såsom ett gif akt, en erinran om faran att vid kringkärandet af städernas inkomst af bränvinshandeln gå för långt eller ända derhän, att intresset derstädes för handelns ordnande i öfverensstämmelse med sedlighetens och allmänna ordningens fordringar förminskas.

5. Kameralförhållanden.

Under ifrågavarande femårsperiod har någon förmedling af hemman till vare sig mantal eller grundskatt icke förekommit; ej heller har något nytt hemman tillkommit genom skattläggning. Skatteomföringsresolutioner hafva utfärdats å tillhoppa $1\frac{1}{2}$ mantal krono för 3 åbor och å 2 kronolägenheter för 10 åbor. Till statsverket hafva indragits 4 landsstatsboställen samt 1 postmästare- och 1 militieboställe, och 5 kronohemman om tillhoppa $1\frac{5}{16}$ mantal hafva på grund af särskilda bestämmelser blifvit med erhållande af frälsenatur försålda mot en sammanlagd köpeskilling af 25,780 kronor. 369 afhandlingar om jordafsöndring hafva under perioden blifvit för pröfning och afgälds fastställande till länsstyrelsen ingifna; utan tvifvel hafva många flere jordlägenheter blifvit afsöndrade, men det egendomliga förhållandet eger rum, att under det nästan hvarje afhandling om jordafsöndring på Öland och vissa delar af fastlandsområdet underställes länsstyrelsens pröfning, så iakttages denna, till ordning och säkerhet ledande åtgärd deremot mindre regelbundet inom andra delar af länet, hvilket ankommer på olika praxis hos domstolarne, af hvilka somliga fordra afgäldens fastställande såsom vilkor för lagfarts meddelande.

På grund af kungl. kungörelsen den 5 juni 1885 angående nedsättning med 30 % af grundskatternas belopp afskrefs år 1886 i jordebok och kronoräkenskaper kronan behållen grundskatt till ett belopp af 68,561 kronor 48 öre. Den lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, som i enlighet med lagen den 5 juni 1885 kommit vederbörande till del, uppgick för år 1886 till 67,843 kronor 38 öre, hvaraf 55,849 kronor 24 öre utbetalades kontant och 11,994 kronor 14 öre tillgodofördes genom afdrag å vakansafgifter. Den lättnad, som genom nedsättning af grundskatt och lindring i indelningsverkets tunga kommit länets jordbrukare till godo, uppgick således för år 1886 till det icke obetydliga beloppet af 136,404 kronor 86 öre.

Under femårsperioden hafva 13 skattefrälseräntor blifvit till statsverket inlösta med tillhoppa 32,371 kronor, hvarefter hemmanen blifvit i jordeboken omförda från frälse till skatte, genom hvilken åtgärd hemmanens egare, som förut måst till frälseräntegaren utgöra räntan efter årlig markegång, dels fått grundskatten till beloppet fixerad, dels kommit i åtnjutande af 30 % nedsättning i grundskattens belopp.

Antalet af de för statsverkets räkning utarrenderade domäner utgjorde vid 1890 års slut 127 med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 3,263,600 kronor och uppgick arrendet för dessa domäner enligt samma års kronoräkenskaper till 128,806 kronor 25 öre eller i medeltal 4 % af taxeringsvärdet. På grund af kungl. kungörelsen den 13 juli 1887 hafva 26 kronoarrendatorer inom länet efter uppsägning fått den 14 mars 1889 frånträda sina arrenden, och hafva vid de i följd häraf företagna förnyade utarrenderingsåtgärder arrendeafgifterna minskats med 21,531 kronor 62 öre.

Taxeringsvärdet å jorden inom Kalmar län har under perioden nedgått med ej mindre än 7,576,800 kronor, hvaraf belöper å bevillningspliktig jordbruksfastighet på landet 7,425,300 kronor och i stad 25,500 kronor, samt å bevillningsfri, staten tillhörig

jordbruksfastighet på landet 126,000 kronor. Deremot har under samma tid taxeringsvärdet å annan fast egendom stigit med 3,394,730 kronor, hvaraf belöper på bevillningspliktig fastighet å landet 1,195,300 kronor och i stad 1,666,400 kronor, på bevillningsfri, staten tillhörig fastighet 52,000 kronor samt på bevillningsfri, menigheter tillhörig fastighet 481,030 kronor; varande sammanlagda taxeringsvärdet å all fast egendom inom länet för år 1890:

	Jordbruks- fastighet. Kronor.	Annan fastighet. Kronor.	Summa. Kronor.
Bevillningspliktig	112,161,300	26,727,300	138,888,600
Bevillningsfri.....	4,227,900	7,524,200	11,752,100
Summa	116,389,200	34,251,500	150,640,700

Hvad i öfrigt vidkommer hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m., egendomar af fideikommissnatur, samt egendomar tillhörande inhemska aktiebolag eller främmande magters undersåtar, hänvisas till de deröfver enligt stadgade formulär upprättade tabellerna 3, 4, 5 och 6.

Af naturliga skäl befinna sig landtmäterigöromålen alltjemt i aftagande. Under perioden har Länsstyrelsen utfärdat sammanlagdt 366 landtmäteriförordnanden eller i medeltal 73·2 årligen. Af dessa har dock det stora flertalet, eller 345, gällt landtmäteriförrättningar af mindre omfång, såsom egoutbyten, hägnads- och vägdelningar, rågångsregleringar m. m., och endast 21 förordnanden hafva afsett laga skifte eller hemmansklyfning af laga skiftes natur, och då ytvidden af den jord, som under perioden 1881—1885 skiftades, utgjorde 22,902 hektar, uppgick den under perioden 1886—1890 skiftade jordareal endast till 13,360 hektar, fördelad på 21·75 mantal. Kostnaden för dessa laga skiftesförrättningar utgjorde sammanlagdt 121,422 kronor 90 öre, nemligen ersättning till landtmätare och gode män 71,683 kronor 94 öre samt öfriga beräknade utgifter 49,738 kronor 96 öre, hvaraf dock staten lemnat 8,212 kronor 50 öre såsom bidrag till utflyttningskostnader. En följd af de minskade göromålen har varit nedgång i landtmäteripersonalen, hvilken vid 1890 års slut utgjordes af 1 förste landtmätare, 6 kommissionslandtmätare, 4 vice kommissionslandtmätare, 1 auskultant och 1 elev.

Kalmar län är fortfarande indeladt i 2 justeraredistrikt.

Hvad slutligen angår kommunernas finanser, meddelas derom i tabell C (sid. 28) uppgifter, hemtade ur den officiella statistiken för år 1890.

På sätt förut blifvit nämndt, har kommunernas antal under perioden ökats genom bildandet af Fogelfors socken och utgjorde vid 1890 års slut de borgerliga kommunerna 109 samt de kyrkliga kommunerna 104. Till stadskommuner äro i förevarande statistik jemväl räknade köpingarne Mönsterås, Nybro och Mörbylånga, enär vid medgifvandet af borgerligt kommunal självständighet å dessa köpingar stadgadt blifvit, att med afseende å desamma kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet visserligen i allmänhet skulle lända till efterrättelse, men att, hvad särskildt anginge rösträtt och skattskyldighet, de i kungl.

förordningen om kommunalstyrelse i stad gifna bestämmelser skulle vinna tillämpning. Enahanda stadganden äro meddelade för Figeholms köping, som från och med 1878 års början varit egen borgerlig kommun, men man har försummat iakttaga dem, utan alltjemt röstat och skattat efter fyrktal, hvarför nämnda köping hittills sammanförts med landskommunerna. Det bör dock nämnas, att missförhållandet numera blifvit rättadt.

Kommunalutskylderna, hvilkas slutsumma under de särskilda åren af perioden föga varierat, hafva år 1890 utgått på följande sätt:

Efter bevilling till staten.....	644,971 kronor
Efter hemmantal	12,037
I personliga afgifter.....	34,065
I naturapersedlar	90,677
Efter annan eller ej uppgifven grund.....	267,223

Summa **1,048,973** kronor.

Tab. C. Kommunernas i Kalmar län finanser år 1890.

	Landskommuner.	Stadskommuner.	Länet.	Ökning el. minskning från år 1885.
	Kr.	Kr.	Kr.	%.
<i>Inkomster.</i>				
Hyor, arrenden, räntor o. d.	47,576	111,724	159,300	— 3·3
Kommunalutskylder	790,730	258,243	1,048,973	— 1·3
Statsbidrag	157,113	19,080	176,193	+ 21·2
Bränvinsförsäljningsmedel	38,098	89,109	127,207	— 4·2
Hamnafgifter	—	120,940	120,940	+ 6·8
Tolagersättning	—	33,318	33,318	+ 195·7
Gasledningsavgifter (I Kalmar) ...	—	30,680	30,680	— 25·7
Öfriga inkomster	58,895	61,032	119,927	+ 10·1
Summa	1,092,412	724,126	1,816,538	+ 1
<i>Utgifter.</i>				
Kyrkliga ändamål	307,430	34,444	341,874	— 28·6
Folkskola	382,330	65,935	448,265	+ 14·7
Fattigvård	307,705	90,077	397,782	+ 3·1
Sundhetsvård	14,344	17,213	31,557	+ 11·6
Allmänna och tekniska läroverk ..	—	4,077	4,077	— 47·4
Allmänna byggnader, kommunikationsanstalter o. d.	12,050	232,939	244,989	+ 8·7
Öfriga utgifter	60,492	243,323	303,815	+ 5·0
Summa	1,084,351	688,008	1,772,359	— 1·9
<i>Tillgångar.</i>				
Fastigheter och inventarier	1,705,801	2,248,362	3,954,163	+ 11·7
Fordringar, värdepapper, kontant ..	910,282	1,510,780	2,421,062	— 30·5
Summa	2,616,083	3,759,142	6,375,225	— 9·2
Hvaraf för kyrklig kommun	1,788,341	603,046	2,391,387	+ 12·1
» » borgerlig »	827,742	3,156,096	3,983,838	— 18·5
<i>Skulder.</i>				
För kyrklig kommun	383,488	89,147	472,635	+ 9·7
För borgerlig »	616,137	1,942,517	2,558,654	+ 1·7
Summa	999,625	2,031,664	3,031,289	+ 2·9

I och för bevillingens tillämpning såsom beskattningsgrund begagnas å landsbygden *fyrktalssättning*, som för år 1890, jemförd med år 1885, utfallit sålunda:

För i mantal satt jord.....	677,980	— 6·4 %
För jordbruksfastighet utan mantal.....	14,719	+ 10·6
För annan fastighet.....	41,101	+ 7·2
För alla öfriga beskattningsföremål.....	210,570	+ 2·3
1890 års fyrktalssumma	944,370	— 3·8 %

Högst kom Döderhults socken med ett fyrktal af 38,842; lägst åter Ekby socken med ett fyrktal af 1,131. Högsta utdebitering pr fyrk visar Bäckebo socken med 100 öre för samtliga beskattningsföremål, men, hvad särskildt angår annan fastighet, kommer Figeholms köping ännu högre med 107 öre pr fyrk, motsvarande 10 kronor 70 öre pr bevillningskrona; Fagerhults socken deremot företer det lägsta utdebiteringsbeloppet med 15 öre pr fyrk af samtliga beskattningskategorier.

Vidkommande städerna har *utdebiteringen per bevillningskrona* under perioden utgjort:

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kalmar.....	6·01	6·32	6·45	6·03	6·—
Oskarshamn.....	4·—	6·—	5·—	4·—	4·—
Vestervik.....	4·50	4·50	4·—	4·—	4·72
Vimmerby.....	1·86	2·87	3·89	4·88	3·38
Borgholm.....	2·75	2·75	2·75	3·—	2·80

Utdebiteringen efter hemmantal torde afse kostnader för väganläggningar, likasom naturapersedlar kunna antagas hafva utgått till fattigvårdsbehof.

Bland kommunalutskylder intaga de *personliga afgifterna* numera en underordnad betydelse, sedan dylika afgifter lagenligt icke få uttaxeras annat än för folkskolans behof, med afseende hvarå särskildt gäller, att den personliga folkskoleavgiften, hvilken skall utgöras af qvinna med hälften af det belopp, som erlägges af man, icke må sättas högre än till 50 öre för hvarje skattskyldig af mankön. Så stor är dock vanans magt, att, ehuru den senaste begränsningen i kommunernas rätt att utdebitera personliga kommunalutskylder skedde redan genom kungl. förordningen den 22 juni 1883, ännu år 1885 allmänt förekom olaglig utdebitering af dylika afgifter inom alla rikets län, hvaribland Kalmar län kom med 26 landskommuner eller mera än 25 % af hela antalet landskommuner. Emellertid hafva under perioden dessa missförhållanden alltmera försvunnit, så att, försåvidt de ingifna räkenskapssammandragen utvisa, under år 1890 olaglig debitering af personliga afgifter endast förekommit inom 3 af länets kommuner, nemligen Vissefjerda och Ekby, der avgiften utgått lika för man och qvinna med respektive 10 och 25 öre, samt Gärdserum, der det utdebiterats 55 öre för man och 30 öre för qvinna och der man således kan misstänka någon slags personlig afgift af 5 öre utöfver folkskoleavgiftens maximibelopp. I de flesta kommuner utgår sistnämnda afgift med sitt maximibelopp, men i 3 kommuner, Tveta, Fliseryd och Repplinge, utdebiteras endast respektive 40, 30 och 40 öre för man samt

hälften deraf för qvinna, och i kommunerna Gamleby, Målilla, Gårdveda, Kalmar landsförsamling, Oskarshamns stad samt Mönsterås köping saknas den alldeles.

Statens bidrag till kommunernas inkomster, tillhoppa 176,193 kronor, visar, i jmförelse med år 1885, en högst ansenlig stegring, beroende af ökad understöd till folkskoleväsendet, hvartill kommunerna under år 1890 fått uppbära ej mindre än 169,805 kronor; återstående 6,388 kronor hafva anvisats för andra ändamål, hvaraf här särskildt må nämnas 3,604 kronor godtgörelse för af kommunerna bestridd fattigvård.

Kommunernas *inkomst* af bränvinshandeln har under perioden nedgått, en naturlig följd af den genom kungl. förordningen den 29 maj 1885 vidtagna förändring i dispositionen af försäljningsavgifterna och vinstmedlen, hvilken förändring å andra sidan medfört en högst väsentlig ökning i landstingens och hushållningssällskapens inkomst af nämnda handel.

Endast undantagsvis lemna kommunernas räkningsammandrag närmare redogörelse för posten »öfriga inkomster», såsom genom angifvande att deri ingå: för Gamleby donationsmedel med 3,474 kronor; för Fogelfors »bidrag af andra kommuner, inrättningar, samfund eller enskilde» med 779 kronor; för Ryssby skogsförsäljningsmedel från fattiggården med 5,548 kronor; för Källa donationsmedel med 935 kronor och för Mörbylånga köping gåfvor i fastighet och kontanta medel med 19,840 kronor.

Beträffande härefter kommunernas *utgifter* för år 1890, bör till förklaring öfver den stora minskningen å utgifter för kyrkliga ändamål, jmfördt med år 1885, erinras, att densamma beror deraf, att några nybyggnads- eller större reparationsarbeten å kyrkor icke under förstnämnda år förekommit. Den bland stadskommunernas utgifter betydliga posten 232,939 kronor »för allmänna byggnader, kommunikationsanstalter o. d.» inrymmer under sig, bland andra, följande belopp: för hus och inventarier 46,682 kronor, för vägar, gator och torg och dylikt 22,560 kronor, för hamnar och broar och dylikt 75,421 kronor, för renhållning 2,439 kronor, för gatubelysning 15,544 kronor samt för brandväsendet 11,683 kronor. Den på stadskommunernas budgeter ännu mera tyngande posten »öfriga utgifter», 243,323 kronor, afser hufvudsakligen utgifter »för styrelse och förvaltning m. m.», hvaraf särskildt må nämnas följande kostnader: för magistrat och rådhusrätt 24,613 kronor, för stadsfullmäktiges och underlydande nämnders expeditioner 14,343 kronor, för polis 39,016 kronor samt för räntor det betydliga beloppet af 112,011 kronor, hvaraf ensamt på Kalmar stad belöper ej mindre än 66,908 kronor.

Enligt ofvanintagna öfversigt hafva samtliga kommunernas *tillgångar* under den gångna femårsperioden minskats med mera än 9%. Anledningen till detta betänkliga förhållande är dock en ren bokföringsåtgärd, i ty att Kalmar stad, som i följd af exekutiv försäljning förlorat det aktiekapital, staden nedlagt i Nybro-Säfsjöströms jernväg, beslutat att, i sammanhang med afskrifning af berörda förlust, uti räkenskaperna inom linien föra ej mindre stadens hela aktiekapital i Kalmar—Emmaboda jernväg än ock hvad staden utgifvit eller kunde komma att utgifva för ett af Kalmar nya jernvägsaktiebolag upptaget obligationslån, hvarför staden iklädt sig räntegaranti. I följd af detta beslut minskades stadens bokförda tillgångar i fordringar, värdepapper och kontanta medel år 1888 med 1,177,740 kronor, så att Kalmar stad, hvars samtliga tillgångar år 1885 bokförts till 2,181,411 kronor, men år 1890 endast upptagits till 1,091,741

kronor, numera, hvad tillgångar angår, icke intager främsta rummet bland länets kommuner, utan i sådant hänseende öfverträffas af staden Vestervik, hvars samtliga tillgångar i 1890 års räkenskapsammandrag upptagas till ett belopp af 1,387,662 kr. Om man frånser det nu omnämnda förhållandet med staden Kalmar, skall man finna, att kommunernas samtliga tillgångar i sjelfva verket under perioden blifvit förökade.

Samtliga kommunernas *skulder*, som under år 1890 ökats med upptagna lån till belopp af 169,371 kronor, men minskats genom inbetalda lån till belopp af 219,808 kronor, hafva under hela femårsperioden ökats med nära 3%. De flesta kommunerna äro visserligen skuldsatta, men vid 1890 års slut befunnos dock 17 kommuner — Locknevi, Blackstad, Pelarne, Djursdala, Frödinge, Hvena, Mörlunda, Fagerhult, Gullabo, Hagby, Oskar, Föra, Ekby, Norra Möckleby, Vickleby och Smedby samt Mörbylånga köping — icke ega några skulder, och i 25 kommuner — Odensvi, Törnfall, Tveta, Målilla, Gårdveda, Järeda, Kråksmåla, Kristvalla, Karlslunda, Böda, Persnäs, Löt, Gärdslösa, Bredsätra, Runsten, Alböke, Köping, Sandby, Gårdbby, Hulterstad, Resmo, Mörbylånga, Glömminge, Segerstad och Ås — understego skulderna 1,000 kronor. Högsta skuldbeloppet åter egde Kalmar stad med 1,103,148 kronor, samt bland landskommuner Hallingeberg med 88,710 kronor.

Såsom ett bidrag till belysande af kommunernas skuldsättning meddelas i *tabell D* förteckning å de på längre afbetalningstid än två år ställda *lån*, som kommuner inom länet intill 1890 års utgång erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att upptaga, hvilken förteckning ansetts för fullständighetens skull jemväl böra omfatta sådana lån, för hvilka den fastställda amorteringstiden, som beräknas från tiden för länets upptagande, kan antagas redan vara tilländagången.

Tab. D. Af kommunerna med Kungl. Maj:ts tillstånd intill 1890 års slut upptagna lån på längre afbetalningstid än två år.

Kungl. brevets datum.	Kommunens namn.	Lånebelopp. Kronor.	Amorteringstid eller annuitetsbelopp.	Länets ändamål.
1861 ²⁰ / ₉	Kalmar stad.....	120,000	35 år	Gasverksanläggning.
1864 ¹ / ₇	Vimmerby stad ...	50,000	40 »	Uppförande af stadshotell.
1864 ² / ₁₂	» socken	8,000	15 »	Kyrko- och skolhusbyggnad.
1867 ⁹ / ₆	Vesterviks stad ...	85,000	1,000 kr.	Läroverksbyggnad.
1869 ¹¹ / ₆	Oskarshamns stad	220,000	40 år	Aktieteckning i jernväg.
1870 ²⁵ / ₅	Högsby	13,200	7 %	D:o.
1871 ³ / ₂	Lofta.....	10,000	7 »	D:o.
1871 ⁵ / ₃	Gamleby.....	5,000	7	D:o.
1871 ³ / ₁₁	Kalmar stad.....	500,000	5½ %	D:o.
1872 ⁶ / ₉	Ljungby.....	14,000	20 år	Inköp af fattiggård.
1873 ³⁰ / ₁	Kalmar stad.....	100,000	40 »	Folkskolebyggnad.
1874 ⁶ / ₂	Gamleby.....	25,000	40 »	Aktieteckning i jernväg.
1874 ²⁰ / ₃	Ukna	20,000	40 »	D:o.
1874 ²⁰ / ₃	Gärdsrum	16,000	40 »	D:o.
1874 ²⁷ / ₃	Förlösa	4,500	15 »	Prestgårdsbyggnad.

Kungl. brevets datum.	Kommunens namn.	Lånebelopp. Kronor.	Amorteringstid eller annuitetsbelopp.	Lånets ändamål.
1874 ¹⁷ / ₄	Lofta.....	20,000	40 år	Aktieteckning i jernväg.
1874 ¹² / ₆	} Vimmerby stad ...	135,000	30	D:o.
1874 ¹⁸ / ₁₂				
1874 ²⁶ / ₆	Vimmerby socken.	25,000	40	D:o.
1874 ²⁶ / ₆	Hannäs	2,500	6 %	D:o.
1874 ¹⁷ / ₇	Kalmar stad.....	300,000	40 år	D:o.
1874 ²⁵ / ₉	Mörlunda.....	17,000	21	D:o.
1875 ¹² / ₂	Kastlösa.....	3,000	10	Prestgårdsbyggnad.
1875 ¹⁹ / ₂	Kalmar stad.....	100,000	40	Kajbyggnad vid hamnen.
1875 ⁹ / ₃	Ålem.....	14,000	30	Skolhusbyggnad.
1875 ²⁴ / ₉	Östra Ed.....	20,000	20	D:o.
1876 ¹⁸ / ₁	Tuna.....	40,000	40	Aktieteckning i jernväg.
1876 ²⁸ / ₁	Lofta.....	55,000	40	D:o.
1876 ⁴ / ₂	Gladhammar.....	60,000	40	D:o.
1876 ¹¹ / ₂	Hannäs.....	10,000	40	D:o.
1876 ¹¹ / ₂	Vestra Ed.....	50,000	40	D:o.
1876 ¹¹ / ₂	Hallingeberg.....	75,000	40	D:o.
1876 ¹⁷ / ₃	Törnsfall.....	12,000	40	D:o.
1876 ¹⁷ / ₃	Ukna.....	40,000	40	D:o.
1876 ²⁴ / ₃	Hjorted.....	20,000	40	D:o.
1876 ⁷ / ₄	Frödinge.....	35,000	40	D:o.
1876 ⁷ / ₄	Gamleby.....	45,000	40	D:o.
1876 ⁷ / ₄	Lofta.....	15,000	30	Folkskolebyggnad.
1876 ¹² / ₄	Ryasby.....	7,500	15	Kyrkoreparation.
1876 ²¹ / ₄	Dalhem.....	20,000	40	Aktieteckning i jernväg.
1876 ²⁸ / ₄	Vesterviks stad...	350,000	40	D:o.
1876 ⁷ / ₇	Stenåsa.....	4,000	15	Anskaffande af orgelverk.
1876 ³⁰ / ₁₂	Gärdsrum.....	14,000	40	Aktieteckning i jernväg.
1877 ¹⁶ / ₂	Vesterrum.....	15,000	40	D:o.
1877 ⁴ / ₄	Tuna.....	3,000	5	Grundfond för sparbank.
1877 ¹³ / ₄	Mönsterås.....	10,000	20	Skolhusbyggnad.
1877 ⁴ / ₅	Gladhammar.....	10,000	20	D:o.
1877 ¹⁸ / ₈	Gamleby.....	15,000	40	Aktieteckning i jernväg.
1877 ²⁰ / ₇	Långemåla.....	9,000	20	Skolhusbyggnad.
1877 ¹⁶ / ₁₁	Dalhem.....	15,000	30	Kyrkobyggnad.
1878 ¹⁰ / ₇	Fliseryd.....	15,000	20	Kyrktornbyggnad.
1879 ²⁷ / ₆	Kalmar stad.....	150,000	20	Aktieteckning i jernväg samt byggande af gasklocka.
1879 ⁶ / ₉	Virserum.....	20,000	30	Kyrkobyggnad.
1879 ⁹ / ₁₂	Djursdala.....	2,500	10	Skolhusbyggnad.
1880 ¹³ / ₄	Kalmar socken....	11,000	20	D:o.
1880 ⁴ / ₆	Vestra Ed.....	8,550	20	D:o.
1880 ³⁰ / ₇	Mönsterås köping	40,000	20	Anskaffande af läkarebostad m. m.
1881 ¹¹ / ₂	Bäckebo.....	2,000	5	Skolhusbyggnad.
1881 ⁷ / ₄	Torslunda.....	5,000	10	Anskaffande af orgelverk.
1881 ⁷ / ₄	Segestad.....	2,000	5	D:o.
1881 ⁶ / ₈	Madesjö.....	40,000	20	Skolhusbyggnad.
1881 ²⁹ / ₁₀	Östra Ed.....	3,000	15	Kyrkoreparation.
1881 ¹⁸ / ₁₁	Oskar.....	2,000	5	Anskaffande af orgelverk.
1882 ⁸ / ₉	Hjorted.....	10,000	15	Skolhusbyggnad.
1883 ¹⁹ / ₁	Torsås.....	25,000	15	D:o.
1883 ¹ / ₆	Misterhult.....	20,000	20	D:o.

Kungl. brevets datum.	Kommunens namn.	Lånebelopp. Kronor.	Amorteringstid eller annuitetsbelopp.	Lånets ändamål.
1883 ⁴ / ₆	Ukna.....	12,000	25 år	Skolhusbyggnad.
1883 ³ / ₈	Rumskulla.....	5,000	10	D:o.
1883 ¹⁰ / ₈	Lönnerberga.....	10,000	20	D:o.
1883 ¹⁶ / ₁₁	Törnsfall.....	10,000	20	D:o.
1884 ²¹ / ₃	Gräsgård.....	12,000	20	Kyrkoreparation.
1884 ³⁰ / ₅	Stenåsa.....	3,000	10	Skolhusbyggnad.
1884 ³⁰ / ₅	Fogelfors.....	6,000	15	Kyrkobyggnad.
1884 ²⁶ / ₉	Klückeberga.....	8,000	15	Skolhusbyggnad.
1884 ³ / ₁₀	Åby.....	5,000	40	Inköp af fattiggård.
1884 ⁶ / ₁₂	Kastlösa.....	3,000	5	Skolhusbyggnad.
1885 ⁶ / ₃	S:t Sigfrid.....	10,000	25	Kyrkobyggnad.
1885 ⁷ / ₅	Fliseryd.....	10,000	10	Prestgårdsbyggnad.
1885 ¹² / ₆	Oskarshamns stad	350,000	39	Skol- och fattighusbyggnad samt konvertering af 1869 års jernvägsån.
1885 ¹⁹ / ₆	Fogelfors.....	4,000	15	Kyrkobyggnad.
1885 ²⁶ / ₆	Loftahammar.....	30,000	30	Inköp af fattiggård.
1885 ²⁵ / ₉	Madesjö.....	20,000	25	Kyrkoreparation.
1886 ¹⁴ / ₁	Åby.....	20,000	20	Skolhusbyggnad.
1886 ⁶ / ₅	Köping.....	5,000	10	D:o.
1886 ⁴ / ₆	Södra Vi.....	13,000	20	Skolhusbyggnad m. m.
1886 ²³ / ₉	Hossmo.....	8,000	20	D:o.
1886 ¹² / ₁₁	Källa.....	15,000	20	Kyrkobyggnad.
1887 ¹⁹ / ₂	Högsby.....	7,000	20	Kyrkoreparation.
1887 ¹¹ / ₃	Långemåla.....	8,500	20	Konvertering af 1877 års skolhusbyggnadsån m. m.
1887 ¹¹ / ₃	D:o.....	5,500	20	Väg- och brobyggnad.
1887 ⁹ / ₆	Reemo.....	5,000	12	Kyrkoreparation.
1887 ¹⁹ / ₉	Högsby.....	29,000	25	Väg- och brobyggnad samt konvertering af 1870 års jernvägsån.
1888 ⁹ / ₃	Hallingeberg.....	25,000	40	Skolhusbyggnad.
1888 ⁹ / ₃	Borgholms stad...	8,000	16	Dräneringsarbeten m. m.
1888 ¹¹ / ₅	D:o.....	3,750	10	Skolhustillbyggnad.
1889 ¹ / ₂	Långlöt.....	5,000	15	Skolhusbyggnad.
1889 ¹ / ₃	Borgholms stad...	20,000	20	Reparation af gästgivarvaregården.
1889 ⁸ / ₃	Högby.....	3,500	10	Skolhusbyggnad.
1889 ²³ / ₈	Västorp.....	8,000	16	D:o.
1889 ²³ / ₈	Oskarshamns stad	70,000	24	Inbetalning af ett vid 1877 års riksdag beviljad statslån till hamnens förbättrande.
1889 ²³ / ₈	D:o.....	270,000	40	Inköp af egendomen Fredriksberg.
1889 ²⁹ / ₁₁	Södra Möckleby...	4,500	5	Skolhusbyggnad.
1890 ²⁶ / ₇	Döderhult.....	22,000	20	Inköp af fattiggård.
1890 ³⁰ / ₇	Förlösa.....	4,000	10	Skolhusbyggnad.
1890 ¹⁴ / ₁₁	Köping.....	19,000	30	Inköp af fattiggård.

Kalmar län är, som bekant, det enda af rikets län, som är indeladt i två landstingsområden, det norra och det södra. Beträffande de båda landstingens finanser hänvisas till efterföljande uppgifter för år 1890 i tabell E (sid. 31).

Båda landstingen hafva år 1890, likasom föregående år under perioden, låtit utdebitera personlig sjukvårdsafgift med 50

öre för man och 25 öre för kvinna, hvilken afgift dock icke varit för det dermed afsedda ändamål tillräcklig, utan har bristen måst fyllas af andra landstingens tillgångar. Om man besinnar, att uti södra landstingets utgifter för helso- och sjukvård ingått största delen af den till mera än 40,000 kronor beräknade kostnaden för uppförande af nytt länslasarett och kurhus i Borgholm, är det ett bevis på detta landstings goda ekonomi, att särskild landstingsskatt icke behöft uttaxeras för år 1890,

hvilket jemväl var händelsen för åren 1888 och 1889, under det att för hvardera af åren 1886 och 1887 i landstingsskatt uttaxerades 25 öre per bevillningskrona. Deremot har det norra landstinget sett sig nödsakadt att under hela femårsperioden uttaxera landstingsskatt, som utgått för år 1886 med 18 öre, för hvart och ett af åren 1887—1889 med 40 öre samt för år 1890 med 30 öre, allt per bevillningskrona. Denna uttaxering har erfordrats för bestridande af utgiftsposten »kommunikationsanstalter», hvilken uppkommit sålunda, att landstinget, som med Kungl. Maj:ts den 30 december 1876 gifna tillstånd iklädt sig garanti för af Vestervik—Hultfreds och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo jernvägsaktiebolag upptagna lån, måst, på sätt förut i denna berättelse blifvit omnämndt, fullgöra denna garanti. Häri-genom har landstinget hos de respektive jernvägsbolagen bekommit en ganska betydlig fordran, som dock på grund af landstingets beslut i räkenskaperna föres inom linien. Båda landstingens skulder vid 1890 års slut utgjordes af tillfälliga lån, delvis till bestridande redan under året af utgifter, för hvilka medel varit i följande årets stat anvisade.

För *häradskommunernas finanser* under den gångna femårsperioden är Länsstyrelsen deremot icke i tillfälle att lemna någon närmare redogörelse. Visserligen stadgar kungl. kungörelsen den 30 april 1881, att kronobetjent, som verkställer uppbörd af någon inom härad eller tingslag för dess gemensamma behof utgående afgift, skall därför årligen till häradsrätten ingifva redogörelse, hvilken, sedan densamma blifvit af utsedde revisorer granskad, skall jemte revisionsberättelsen aflemnas till Konungens Befallningshafvande, som har att om berättelsens kungörande föranstalta; men de till Länsstyrelsen i sådant afseende lemnade handlingar gifva icke någon klar öfverblick öfver förhållandena till följd af olika praxis. I vissa redogörelser upptages endast det debiterade beloppet jemte hvad deraf influtit och till den kassaförvaltare, som vanligen är till häradsmedlens förvaltning antagen, aflemnats, utan att man ser, för hvilka ändamål medlen blifvit utdebiterade; på åtskilliga ställen synes uppbörden af den viktigaste och mest betydande posten, snöplogsafgifterna, hafva, med förbigående af kronobetjeningen, varit öfverlemnad åt kommunalnämnderna och omnämnas derföre icke i de hit ingifna handlingarne. Hvad särskildt angår år 1890, har utdebiteringen af egentliga häradsmedel i allmänhet omfattat obetydliga belopp, som afsett bekostande af eldning i tingshus, inbindning af domböcker m. m. samt häradstjenares aflöning, hvilken utgått med olika belopp, varierande mellan 40 och 150 kronor; i Stranda härad utdebiterades snöplogsafgift med 10 kr. per mantal och utgjorde uppbörden 2,374 kr. 59 öre.

Tab. E. Landstingens i Kalmar län finanser år 1890.

	Norra lands-	Södra lands-
	tinget.	tinget.
	Kronor.	Kronor.
<i>Inkomster.</i>		
Räntor.....	1,354	198
Landstingsskatt.....	12,179	—
Sjukvårdsafgift.....	15,351	20,690
Bränvinshandelsafgifter.....	13,373	40,131
Legosämsafgifter.....	1,808	4,281
Öfriga inkomster.....	5	991
Summa inkomster	44,070	66,291
<i>Utgifter.</i>		
Helso- och sjukvård.....	24,457	73,710
Folkhögskolor.....	3,000	1,800
Öfriga undervisningsärenden.....	5,424	7,760
Jordbruk med binäringar.....	2,491	5,504
Kommunikationsanstalter.....	13,770	—
Förvaltningskostnader.....	2,516	3,552
Öfriga utgifter.....	240	300
Summa utgifter	51,898	92,626
Under året upptagna lån.....	13,485	16,665
Under året betalda.....	10,093	208
<i>Tillgångar.</i>		
Fastigheter och inventarier.....	101,322	298,303
Fordringar, värdepapper, kontant.....	43,507	4,892
Summa tillgångar	144,829	303,195
Hvaraf: Landstingets egna.....	15,335	263
Länslasarettens och kurhusens.....	129,494	302,932
Skulder.....	13,485	16,665

6. Politi.

A) **Undervisningsväsendet.** Med afseende å *folkundervisningen* är länet indeladt i 106 skoldistrikt, hvilket i betraktande af de kyrkliga kommunernas antal 104 förklaras deraf, att dels Sandby och Gårdby församlingar hafva gemensamt skolväsende, under det å andra sidan Målilla och Gårdveda socknar, ehuru förenade till en kyrkoförsamling i allt öfrigt, hafva skolväsendet ordnad hvar för sig, dels ock att köpingarne Mönsterås och Figeholm, ehuru icke sjelfständiga kyrkliga kommuner, utgöra egna skoldistrikt.

År 1890 funnos inom länet för folkundervisningen följande antal allmänna skolor:

	Fasta.	Flyttande.	Summa.
Folkskolor.....	147	74	221
Mindre folkskolor.....	19	10	29
Småskolor.....	107	123	230
Summa	273	207	480

Af de flyttande folkskolorna ambulerade 63 på 2 och 11 på 3 stationer. 15 skoldistrikt — Gårdserum, Locknevi, Vester-

rum, Frödinge, Hvena, Tuna, Mörlunda, Tvetå, Fagerhult, Kråksmåla, Kristvalla, Bäckebo, Mortorp, Gullabo och Vissefjerda — saknade fast folkskola, och i ett distrikt, Kristvalla, voro jemväl båda småskolorna flyttande. Antagligen är det lokala förhållanden, som i de flesta af dessa fall förhindrat fasta skolors inrättande. På Öland finnes intet distrikt utan fast folkskola och endast i ett distrikt, Böda, finnes vid sidan af den fasta skolan en flyttande folkskola; de lokala förhållandena äro så gynsamma, att någon mindre folkskola icke heller behöft på denna ö inrättas. 7 skoldistrikt — Dalhem, Östra Ed, Kalmar landsförsamling, Ekby, Högsrum, Stenåsa och Segerstad — saknade särskild småskola. Den i sista femårsberättelsen omnämnda Skytteanska skolan i Ålem har under perioden ombildats till en vanlig folkskola.

Antalet skolhus utgjorde vid 1890 års slut 493, hvaraf 331 tillhörde skoldistriktet samt 162 voro förhyrda eller hyresfritt upplåtna; antalet skolträdgårdar uppgick till 80.

Lärarekrafterna vid 1890 års slut framgå af följande öfversigt:

	Lärare.	Lärarinnor.	Summa.
Folkskolor.....	197	54	251
Mindre folkskolor.....	7	22	29
Småskolor.....	32	210	242
Summa	236	286	522

hvarförutom funnos 17 öfningslärare och 10 öfningslärarinnor; vid 12 fasta folkskolor funnos flere än 1 lärare i hvarje, och af de 251 vid folkskolor anställda voro: ordinarie 191 lärare och 31 lärarinnor; extra ordinarie 4 lärare och 13 lärarinnor; samt biträdande 2 lärare och 10 lärarinnor.

De barn, som år 1890 befunno sig i skolåldern (7—14 år), uppgingo till ett antal af 20,837 gossar och 19,956 flickor eller tillhoppa 40,793, hvaraf 36,915 eller 90.5 % åtnjöto undervisning och 3,202 eller 7.8 % ej erhöilo sådan, medan uppgifter i ämnet saknades beträffande 676 eller 1.7 %. Af de 3,202 barn, som under året ej erhållit undervisning, hade emellertid 1,656 undergått godkänd afgångspröfning, 540 redan lemnat skolan efter genomgången minimikurs, 213 varit af sjukdom hindrade att bevista folkskolan och 793 af annan anledning icke fått någon undervisning.

Med afseende å den anstalt, der undervisningen erhållits år 1890, kunna barnen indelas i följande grupper:

Undervisade i:	Antal barn.	%
Distriktets fasta folkskolor.....	14,187	38.4
Distriktets flyttande ".....	6,950	18.8
Distriktets fasta mindre folkskolor.....	807	2.2
Distriktets flyttande ".....	489	1.3
Distriktets fasta småskolor.....	4,608	12.5
Distriktets flyttande ".....	6,499	17.6
Summa	33,540	90.8
Folkskolor, mindre folkskolor och småskolor utom eget distrikt.....	592	1.6
Allmänna läroverk och specialskolor.....	468	1.3
Enskilda skolor.....	930	2.5
Hemmen.....	1,385	3.8
Summa	36,915	100.0

Beträffande folkskoleväsendets ekonomi meddelas följande öfversigt för år 1890:

	Debet.	Kronor.
Tillgångar vid 1890 års början.....		104,205.03
Räntor, arrenden m. m.....		5,263.88
Bidrag:		
Af skoldistriktet.....	245,267.98	
" staten.....	167,294.71	
landsting m. fl.....	4,671.50	417,234.19
Öfriga inkomster.....		13,731.53
Skulder vid 1890 års slut.....		289,104.42
	Summa	820,530.05
	Kredit.	
Skulder vid 1890 års början.....		289,357.97
Utgifter:		
Lärares aflöning.....	335,087.41	
Skollokalerna och inventarier.....	64,508.16	
Undervisningsmateriel.....	5,501.01	
Öfriga behof.....	46,665.84	451,762.42
Tillgångar vid 1890 års slut.....		88,418.66
	Summa	820,530.05

Och utgjorde beloppet af donationer för folkskoleväsendet 121,986 kronor 44 öre, hvaraf, bland andra, komma på Gamleby 46,650 kronor, på Vestra Ed 24,793 kronor 85 öre, på Misterhult 14,691 kronor 29 öre och på Kalmar stad 10,407 kronor 54 öre.

Fördelade på länets samtliga invånare, uppgingo 1890 års utgifter för folkundervisningen till 1 krona 94 öre för hvarje person; motsvarande siffra år 1885 utgjorde 1 krona 63 öre. De ökade utgifterna, som vittna om en stark utveckling af folkskoleväsendet, hänföra sig förnämligast till lärarnes förbättrade aflöning, som år 1885 enligt senast afgifna femårsberättelsen endast uppgick till 279,563 kronor; men härvid får ej förglömmas, att i samma mån jemväl ökats statens bidrag, som enligt samma källa år 1885 utgjorde 136,842 kronor 26 öre, men år 1890 enligt förestående, på skolrådets uppgifter till folkskoleinspektörerna grundade öfversigt uppgick till 167,294 kronor 71 öre, hvilken siffra dock något understiger det verkliga beloppet, som enligt landsbokräkenskaperna utgjorde 167,396 kronor 27 öre.

Med afseende å tillsynen öfver folkundervisningens behöriga handhavande har länet under perioden varit indeladt i 3 distrikt, stående under hvar sin folkskoleinspektör.

För utbildande af lärarinnor för folkskolans behof finnes i Kalmar sedan år 1875 ett statens *seminarium* med rektor, 3 manliga adjunkter, 1 kvinlig adjunkt, 2 lärarinnor i den med seminariet förenade öfningskola samt 1 lärare och 4 lärarinnor i öfningsämnen; och har antalet derstädes under perioden undervisade och utexaminerade elever varit:

År	Antal elever.	Utexaminerade.	
		Folkskolelärarinnor.	Småskolelärarinnor.
År 1886.....	122	29	32
" 1887.....	107	28	6
" 1888.....	98	29	22
" 1889.....	85	17	26
" 1890.....	69	19	17

Och kan man af det alltjemt nedgående elevantalet finna, att tillgången på dugliga lärarinnor för folkskolans behof numera fullt motsvarar behovet, ett förhållande som i sin mån jemväl bekräftas deraf, att det under en följd af år på bekostnad af länets norra landsting i Vestervik inrättade seminarium till utbildande af småskolelärarinnor upphört med sin verksamhet.

Sedan år 1876 eger länet 2 *folkhögskolor*, förlagda den ena till Södra Vi i norra länsdelen, den andra å egendomen Ebbetorp nära staden Kalmar. Båda äro afsedda för manliga elever, men sedan år 1879 har vid Södra Vi folkhögskola en särskild kurs för qvinliga elever varit anordnad under sommarmånaderna. Under läsåret 1889—1890 besöktes folkhögskolan i Södra Vi af 28 manliga elever, hvaraf 22 tillhörde första och 6 andra årskursen, samt 18 qvinliga elever. Folkhögskolan vid Ebbetorp blef år 1887 omorganiserad och utgöres numera rätteligen af 2 skilda skolor, ehuru med gemensamma lärarekrafter, nemligen en egentlig folkhögskola med ettårig kurs, samt en i öfverensstämmelse med kungl. kungörelsen den 13 juli 1887 inrättad landtmannaskola, och utgjorde under läsåret 1889—1890 elevernas antal i folkhögskolan 12 och i landtmannaskolan 8. Alla dessa skolor hafva åtnjutit understöd af staten, landstingen och, hvad Ebbetorp angår, jemväl af vederbörande hushållningssällskap, men det är synnerligen anmärkningsvärdt, att båda landstingen börjat visa sig mera njugga gent emot folkhögskolan. Länets norra landsting nedsatte år 1890 anslaget till Södra Vi folkhögskola fran 3,000 till 2,500 kronor och det södra landstinget, som dittills understödt folkhögskolan vid Ebbetorp med 2,000 kronor årligen, indrog år 1886 hela anslaget samt beviljade visserligen följande året till folkhögskolan 1,600 kronor och till landtmannaskolan 200 kronor, men år 1889, då vid understöds beviljande för ytterligare tre år båda posterna sammanfogades, nedsattes dock anslaget i sin helhet till 1,600 kronor. Den, som på närmare håll följt landstingens förhandlingar, känner, att denna sparsamhet framkallats icke så mycket af ekonomiska skäl som fastmera af delade meningar om resultaten af folkhögskolans verksamhet. För egen del vågar Länsstyrelsen icke fälla något bestämdt omdöme angående befogenheten af det misstroende, som från vissa håll sålunda framkommit mot folkhögskolesaken.

För att åt *blinda* barn bereda tillfälle till undervisning vid blindskolan i Vexjö och institutet för blindas vid Tomtebodas i närheten af Stockholm hafva medel varit anvisade af länets båda landsting. Det på enskildt initiativ tillkomna institutet för *döfstumma* i Hjorteds socken har med understöd af staten och länets båda landsting fortsatt sin välsignelserika verksamhet; under året 1 september 1889—31 augusti 1890, det 26:te efter institutets grundläggande, funnos der intagna 19 gossar och 13 flickor, eller tillhopa 32 lärjungar, hvaraf 16 från länet, fördelade på en talskola med 3 klasser, 1 skrifklass och 1 teckenklass. Länets södra landsting har derjemte anvisat bidrag till elevernas intagande och underhåll vid statsanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma och vid en enskild döfstumanstalt i Karlskrona, och Länsstyrelsen har jemväl för sin del varit i tillfälle att med användande af medel från den s. k. Malmö barnhusfond kunna bidraga till döfstummas undervisning. Enligt lagen den 31 maj 1889 utgöra Kalmar, Jönköpings och Kronobergs län rikets andra döfstumundervisningsdistrikt, hvars an-

gelägenheter handhafvas af en utaf de respektive landstingen tillsatt styrelse med säte tills vidare i Eksjö, men var frågan om undervisningens framtida ordnande ännu icke vid periodens slut definitivt afgjord.

För *sinnesslöa* barns undervisning är sörjdt genom en af samtliga fyra småländska landstingen vid lägenheten Nannylund å Eksjö stads område grundad och underhållen anstalt, benämnd Smålands idiothem, och hafva Kalmar läns båda landsting dessutom anvisat bidrag till underhåll af fattiga, obotligt sjuka och vanföra barn vid det s. k. Eugeniahemmet i Stockholm.

De *allmänna läroverkens* och *pedagogiernas* antal har icke under perioden undergått någon förändring och utgjordes af högre läroverket i Kalmar, fullständigt på både klassiska och reala linien, högre läroverket i Vestervik, fullständigt endast på real-linien (latin läses ej i sjette och sjunde klasserna), lägre femklassiga läroverket i Oskarshamn, der undervisning dock icke meddelas i latin, lägre treklassiga läroverket i Vimmerby, tvåklassiga pedagogien i Borgholm samt enklassiga pedagogien i Mönsterås, och utgjorde lärjungarnes antal höstterminen:

	År 1880.	År 1885.	År 1890.
Kalmar läroverk.....	457	386	334
Vesterviks „	183	178	176
Oskarshamns „	87	83	66
Vimmerby „	28	40	30
Borgholms pedagogi	44	14	16
Mönsterås „	26	7	14
Summa	825	708	636

hvilket utvisar en fortgående minskning i tillströmningen af nya lärjungar.

Beträffande de inom länet befintliga privata *elementarläroverk för flickor* meddelas följande uppgifter, som hänföra sig till år 1890.

a) Nisbethska elementarskolan för flickor i Kalmar med 7 klasser, hvaraf femte och sjunde äro tvååriga, samt en förberedande klass med tre afdelningar, 98 elever och årligt statsanslag af 1,000 kronor;

b) Fröken Adelaide Sturks läroanstalt för flickor, äfvenledes i Kalmar, med 8 årsklasser, en förberedande klass med 2 afdelningar, samt 77 elever;

c) Elementarläroverket för flickor i Vestervik med 7 klasser och 55 elever samt årligt bidrag af staten 800 kronor, af Vesterviks stad 650 kronor och af länets norra landsting 300 kronor;

d) Oskarshamns elementarläroverk för flickor med 5 klasser och 84 elever.

För några *fackskolor* är redogörelse lemnad här ofvan i afdelningen »näringar», hvarföre här endast nämnes, att navigationsskolor finnas på allmän bekostnad inrättade i städerna Kalmar och Vestervik, från hvilka skolor under perioden utexaminerats sammanlagt 162 styrmän, 116 sjökaptener och 146 ångfartygsbefälhafvare, deruti dock inberäknade ett antal extra elever, som undergått examen utan att i öfrigt hafva begagnat sig af den i skolorna meddelade undervisning, samt att Fabriks- och Handtverksföreningen i Kalmar inrättat en lägre teknisk yrkesskola, hvari undervisning meddelats at närmare 100 elever.

Här torde vara platsen för lemmandet af en närmare redogörelse för *slöjdundervisningen* inom länet, om hvars utveckling

länets båda hushållningssällskap inlagt stora förtjenster. Enligt den af Södra hushållningssällskapets slöjtkomité lemnade redogörelse funnos år 1890 inom 17 kommuner 29 manliga och 26 qvinliga eller tillhoppa 55 slöjdskolor, der undervisning meddelades åt 778 manliga och 1,069 qvinliga eller tillhoppa 1,847 elever. En särskild ställning bland dessa skolor intager slöjdskolan i Kalmar, hvars ändamål är dels att utgöra en högre slöjdskola, der elever, som förut öfvat sig i slöjd, äro i tillfälle att vinna större handafärdighet och mångsidigare utbildning, på samma gång de erhålla undervisning i teoretiskt-praktiska ämnen, dels ock att särskildt åt de i skolåldern varande barn från Kalmar stad meddela en allmän handafärdighet och kännedom om bruket af de enklare verktygen, i enlighet med hvilket program undervisning lemnats dels åt frielever och betalande extra elever 6 månader årligen 9 timmar om dagen, nemligen teoretiskt i fysik, geometri, räkning, välskrifning och svenska språket 4 timmar, samt praktiskt i snickring, svarfning och träskärning 5 timmar, dels åt stadens folkskolebarn och lärjungar vid högre allmänna läroverket vissa timmar i veckan under läseterminerna praktiskt uti nyssnämnda tre slöjdgrenar, hvarförutom vid skolan varit under sommartiden anordnade särskilda kurser för äldre, i tjänst varande folkskolelärare, hvilka derigenom förvärfvat skicklighet att bestrida undervisningen i de inom kommunerna inrättade slöjdskolor. Hvad angår dessa inom kommunerna befintliga slöjdskolor, har undervisningen åt gossar hufvudsakligen afsett träslöjd, men på ett och annat ställe jemväl något handverk, såsom skrädveri, samt i flickskolorna spånad, stickning, sömnad och tillklipping af kläder. För år 1890 hade södra länsdelens slöjtkomité till sitt förfogande ett belopp af 6,900 kronor, hvar till hushållningssällskapet och landstinget bidragit med 2,650 kronor hvarterda, staten med 1,000 kronor och Kalmar stad med 600 kronor, och användes beloppet dels till uppehållande af undervisningen vid Kalmar slöjdskola, dels till bekostande af lärares utbildning vid seminariet å Nääs, dels ock i form af penningeunderstöd till de kommuner, som inrättat slöjdskolor.

Inom norra länsdelens kommuner funnos år 1890 tillhoppa 21 slöjdskolor, nemligen 19 manliga och 2 qvinliga, med tillhoppa 548 elever, som af Norra hushållningssällskapets slöjtkomité njöto understöd, hvarjemte funnos 7 skolor, som ej åtnjöto något understöd. Komiténs budget rörde sig å 3,600 kronor, hvartill staten bidragit med 1,000 kronor, Norra landstinget med 1,500 kronor samt hushållningssällskapet sjelft med 1,100 kronor. Inom denna länsdel klagades öfver svårigheten att erhålla kompetenta lärare, hvarföre ock särskilda medel anslagits till lärares utbildning vid Nääs.

Som bekant är, lemnar staten kommunerna penningebidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna, och uppgick statsverkets bidrag för år 1890 till berörda ändamål inom Kalmar län till ett belopp af 4,237 kronor 50 öre.

B) Mått och vikt samt kreditväsendet. Med ingången af år 1889 trädde *det metriska systemet* i full tillämpning, och om än den stora allmänheten icke torde på förhand hafva satt sig närmare in i detsamma, har dock, såvidt länsstyrelsen inhemtad. öfvergången, särdeles hvad rydmått och vikt angår, varit lättare, än man kunnat förmoda.

I slutet af år 1887 inrättades i Kalmar ett *Riksbankens afdelningskontor*, som väl ännu icke hunnit utveckla någon

större verksamhet, men hvars förnämsta betydelse för orten ligger deri, att detsamma genom sina jemförelsevis låga räntesatser tvingat öfriga bankanstalter till nedsättning af den förut ganska höga utlåningsräntan.

Oskarshamns enskilda bank, som började sin verksamhet den 15 februari 1877, upphörde den 1 november 1889 med sin rörelse, hvilken öfvertogs af Smålands enskilda bank. Samtidigt träffades öfverenskommelse med Kalmar enskilda bank om ömsesidig indragning af åtskilliga afdelningskontor, hvilka genom konkurrensen vållat bankerna ej obetydliga förluster. Vid periodens slut funnos inom länet följande *enskilda bankinrättningar*: Kalmarbanken med hufvudkontor i Kalmar, afdelningskontor i Vestervik samt kommissionskontor i Vimmerby, Borgholm, Mönsterås och Valdemarsvik, hvilken sistnämnda plats dock hufvudsakligen tillhör Östergötlands län; Smålandsbanken med afdelningskontor i Kalmar och Oskarshamn; samt Kristianstads enskilda bank med ett afdelningskontor i Vissefferda. Bankinrättningarna hafva naturligtvis icke varit oberörda af den ekonomiska krisen inom länet; värst träffades Kalmarbanken, som år 1886 led en särskild, högst betydlig förlust genom verkställande direktörens falsarier.

För tillgodoseende af jordbrukarnes behof af amorteringslån mot inteckningssäkerhet verkar inom norra landstingsområdet Östgöta *hypoteksförening* och inom södra landstingsområdet Smålands m. fl. provinser hypoteksförening, men är Länsstyrelsen icke i tillfälle att framlägga några siffror, som utvisa, till hvad belopp Kalmar läns jordbruksfastigheter äro uti nämnda kreditanstalter intresserade.

Under Allmänna hypotekskassan för Sveriges städer sorterar Hypoteksföreningen mellan fastighetsegare i Kalmar och Borgholm, hvilken vid 1890 års slut hade utestående amorteringslån till belopp af 616,050 kronor och s. k. förskottslån till belopp af 108,000 kronor; länets öfriga städer tillhöra i sådant afseende Småländska stadshypoteksföreningen, som har sitt säte i Eksjö.

För bedrifvande af *pantlånerörelse* på lindrigast möjliga vilkor för den lånebehöfvande allmänheten bildades i Kalmar Aktiebolaget Kalmar pantbank, som med ett aktiekapital af 6,500 kronor började sin verksamhet den 22 februari 1886 och under perioden utlemnade 46,537 lån å tillhoppa 231,409 kronor, utgörande således medelbeloppet af hvarje pantlån nära 5 kronor. Denna bank har otvifvelaktigt uträttat mycket godt.

Antalet *sparbanker* har icke under perioden förändrats, utan utgjorde, med inberäkning af Kalmar läns allmänna besparings- och lifränteanstalts sparbanksafdelning, fortfarande 29, af hvilka dock Södra Vi sparbank upphört med all inlåningsrörelse och numera vid tiden för denna berättelses afgifvande blifvit upplöst. Antalet delegare i dessa banker utgjorde vid 1890 års slut 28,089, hvilkas innestående behållning uppgick till 6,842,366 kronor, hvarförutom sparbankerna hade egna fonder till ett belopp af 757,094 kronor. Då enligt sista femårsberättelsen sparbankerna hade 23,425 delegare med en behållning af 4,719,038 kronor, kan man ej annat än erkänna, att sparbanksväsendet under perioden utvecklat sig på ett storartadt sätt. Med undantag af Vesterviks och Öfverums sparbanker, på hvilka sparbankslagen icke ansetts tillämplig, hafva öfriga sparbanker undergått årliga inspektioner genom dertill af Länsstyrelsen förordnade sakkunnige män, och hafva inspektionsberättelserna ådagalagt, att rörelsen i allmänhet bedrifvits med omsorg och försigtighet,

likasom sparbanksstyrelserna med erkännansvärd beredvillighet ställt sig inspektörernas anmärkningar till efterrättelse. Endast i ett fall har Länsstyrelsen behöft inskrida genom att till följd af de stora förluster, som drabbat Blackstads distrikts sparbank, den 24 december 1888 utfärda förbud mot rörelsens fortsättande, hvilket förbud dock återkallades redan den 9 februari 1889, sedan vid extra sammanträde med sparbankens hufvudmän medel blifvit tillskjutna för bristens betäckande, hvarefter bankens verksamhet ostörd fortgått.

Jemväl *postsparbanken* har haft att glädja sig åt allt lifligare deltagande från allmänhetens sida; vid 1890 års början funnos inom länet 120 postsparbankskontor med 7,470 delegare; under året tillkommo 1,950 nya delegare och afgingo endast 310, så att vid 1890 års slut funnos inom länet 9,110 delegare, hvilkas sammanlagda behållning uppgick till 536,417 kronor 72 öre.

Med sparbankerna kan *Högsby folkbank* så tillvida jämföras, som den inrättat en särskild sparkasseafdelning, hvilken vid 1890 års slut räknade 978 delegare med en behållning af 115,366 kronor; i öfrigt drifver folkbanken, hvars grundfond vid 1890 års slut utgjorde 43,000 kronor, fördelade på 45 solidariskt ansvarige delegare, vanlig in- och utlåningsrörelse, och har Länsstyrelsen låtit årligen inspektera bankens räkenskaper och förvaltning.

Nedanstående siffror torde måhända lemna ett litet bidrag till belysande af kapitalbildningen och sparsamheten hos den stora allmänheten inom länet vid 1890 års slut, då det inestod:

Länets sparbanker.....	6,842,366 kronor
Postsparbanken.....	536,418
Högsby folkbanks sparkasseafdelning samt på deposition.....	115,366
Riksbankens afdelningskontor i Kalmar.....	164,262
Kalmar enskilda bank.....	5,083,038
Smålandsbankens afdelningskontor:	
i Kalmar.....	1,185,993
i Oskarshamn.....	1,822,667
Kristianstadsbankens afdelningskontor i Vissefjärda.....	219,875
Högsby folkbank.....	231,969

Summa 16.201.954 kronor.

C) **Försäkringsväsendet.** Då, hvad angår försäkring mot eldfara, Länsstyrelsen icke kunnat få tillsammans någon uppgift å värdet af de länet rörande försäkringar, som tagits uti enskilda bolag, kan Länsstyrelsen endast hänvisa till **tabell 7**, upptagande de inom länet befintliga *brandstodsbolag*, hvilka alla äro grundade på ömsesidighetsprincipen samt afse försäkring af såväl fast som lös egendom. Under perioden hafva 3 gamla bolag — Södra Vi sockens, Rumskulla och Pelarne socknars samt Högsby sockens brandstodsbolag — upphört, hvaremot 2 nya bolag tillkommit: Kalmar läns mellersta samt Södra och Norra Möre härads brandstodsbolag, hvilka båda redan under sin korta verksamhet vunnit stor anslutning och det just på bekostnad af Kalmar läns brandstodsbolag, hvars ansvarighetssumma under perioden nedgått med mera än 15,000,000 kronor. Anledningen till detta märkliga förhållande är en för Öland egendomlig plägsed. Under det att på fastlandet byarne blifvit genom laga skiften med ty åtföljande utflyttningskyldig-

het sprängda och gårdarne ligga skilda från hvarandra, kvarstå i allmänhet på Öland de gamla byalagen oförändrade och de särskilda gårdarne äro sammanbygda, ofta knut i knut. Genom detta byggnadssätt är risken naturligtvis betydligt större, enär eldsvåda å fastlandet vanligen begränsas till den gård, der elden börjat, hvaremot eldsvåda, som utbryter i en tätt sammanbygd by, endast under synnerligen gynsamma förhållanden kan begränsas, förrän hela byn nedbrunnit; och vanans magt är så stor, att det långt ifrån är sällsynt, att, äfven sedan en by på Öland afbrunnit, den återuppbygges på samma sätt som förut, utan hänsyn till erfarenhetens lärdomar. Emellertid hafva fastlandsborne småningom tröttnat på de betydliga tillskott, som erfordrats för reglering af de nästan årligen återkommande brandskadorna på Öland, och då den förhöjning i ansvarighetsbeloppet för byggnad i by, som omsider genomdrifvits och som under vissa förhållanden kan uppgå ända till 150 procent af försäkringsvärdet, icke ansetts tillräcklig, hafva en mängd försäkrings-tagare å fastlandet föredragit att utgå ur det gamla länsbolaget och bilda egna bolag, så att fara är, att, derest ej kraftiga åtgärder vidtagas, det gamla bolaget går sin undergång till mötes eller åtminstone endast kommer att omfatta Öland.

Emellertid har värdet af den i de ömsesidiga brandstodsbolagen, hvilka endast afse länets landsbygd, försäkrade egendom under perioden stigit från 95,525,617 kronor till 108,390,275 kronor, och bör härtill läggas, att Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet hade vid 1890 års slut försäkringar inom Kalmar län till ett belopp af 2,516,570 kronor 83 öre.

Uti Städernas allmänna brandstodsbolag voro vid samma tid försäkrade fastigheter i länets städer och i Nybro köping till nedannämnda belopp:

Kalmar.....	7,435,531 ²⁵ kr.
Vestervik.....	2,644,975—
Oskarshamn.....	2,392,435—
Vimmerby.....	673,805—
Borgholm.....	414,750—
Nybro köping.....	56,900—
Summa	13,618,396 ²⁵ kr.

Af *kreatorsförsäkringsbolag* äro endast att nämna Kalmar och Kronobergs läns hästförsäkringsbolag, för hvars verksamhet, som vid jämförelse med föregående femårsperiod visar en ej ringa tillbakagång, redogöres i tabell 7, samt ett inom Lönnberga socken bildadt *kreatorsförsäkringsbolag*, som dock ännu befinner sig i början af sin anspråklösa verksamhet.

Kalmar läns allmänna besparings- och lifränteanstalts *ränte- och kapitalförsäkringsafdelning* har under perioden utvecklats sig på ett synnerligen glädjande sätt; den egde vid 1890 års slut 2,262 delegare samt en behållning af 235,075 kronor 98 öre, fördelad på besparingsfonden med 211,961 kronor 20 öre, lifräntefonden med 3,394 kronor 82 öre och reservfonden med 19,719 kronor 96 öre. Vid 1886 års ingång utgjorde fonderna sammanlagdt endast 102,323 kronor 19 öre. De flesta delegare tillhörde besparingsfonden; endast 4 voro lifräntetagare. Den i länet år 1879 bildade *fosterländska föreningen* har i enlighet med sin uppgift fortfarande bekostat förvaltningsafgiften för medellösa insättare, äfvensom bidragit med insatser för sådanes räkning.

D) **Rättsväsande och fångvård.** Under hänvisande till hvad Justitieministerns och Fångvårdsstyrelsens offentliggjorda årliga embetsberättelser med deri intagen statistik angående dessa ämnen innehålla, kan Länsstyrelsen här inskränka sig till några få anmärkningar.

Fångantalet befinner sig alltjemt i aftagande. År 1885 förvarades i Kalmar länsfängelset och Vesterviks kronohäkte tillhoppa 774 fångar; år 1890 utgjorde antalet fångar 616, hvaraf vid årets slut qvarsutto endast 37, nemligen 30 i länsfängelset och 7 i kronohäktet, och utgjorde medeltalet fångar pr dag i länsfängelset under året endast 36. Af hela antalet fångar år 1890 voro ej mindre än 412 bötesafsittare, som i saknad af tillgångar fått med fängelse aftjena dem ådömda böter, samt 54 fångar, som anhållits och häktats för lösdrifveri. Då Länsstyrelsen år 1890 meddelat 689 bötesförvandlingsresolutioner och under hela femårsperioden sammanlagdt 3,917 eller i årligt medeltal 783, har alltså ett ej ringa antal resolutioner förfallit vare sig i följd af senare mellankommet godvilligt erläggande af böterna eller af annan anledning. Hvad som märkbart inverkat på fångantalets minskning under perioden, har varit tillämpningen af lagen angående lösdrifvares behandling af den 12 juni 1885, hvilken såsom regel stadgar, att lösdrifvare skall hafva erhållit varning, innan han får häktas. År 1885 voro inom länet 169 personer häktade för lösdrifveri. Det lider intet tvifvel, att stadgandet, det underrättelse om faststald varning eller ådömdt tvångsarbete skall införas i tidningen »Polisunderrättelser», hvarigenom polismyndigheterna fått lättare att hålla reda på lösdrifvare, i högst väsentlig mån bidragit till minskning i detta samhällsönda. Under perioden har Länsstyrelsen antingen omedelbart meddelat eller fastställt af underlydande polismyndigheter meddelade varningar i 283 fall, deraf 27 under år 1890, samt ådömt 147 personer tvångsarbete, deraf 20 under nyssnämnda år.

I följd af fångantalets minskning hafva jemväl statsverkets kostnader för fångvården nedgått, så att exempelvis desamma, hvilka under nästföregående femårsperiod utgjorde 238,941 kronor 23 öre, under den period, som denna berättelse omfattar, enligt landskontorets räkenskaper minskats till sammanlagdt 220,113 kronor 14 öre.

I det moderna fångvårdssystemet ingår att, såvidt möjligt är, bereda alla *fångar* tillfälle till tjenligt *arbete*, och är till fångens uppmuntran honom tillerkänd viss andel af arbetsinkomsten; åliggande fångelsedirektören att anordna arbetet, som vanligen utföres för enskilda industriidkares räkning. Det har emellertid på senare tider i följd af tryckta konjunkturer inom affärsverlden blifvit allt svårare att skaffa tillräckligt arbete åt fångarne, och särskildt har detta varit fallet vid länsfängelset i Kalmar, der sådant för fångelsedirektören lyckats endast tillfälligtvis och då för kortare tid, hvarvid till nytt lif framkallats den gamla frågan, huruvida staten för beredande af arbete åt fångar bör konkurrera med den fria arbetarebefolkningen. Med förmälan, att fångelsedirektören år 1888 hos egaren af de i Kalmar stad befintliga tändsticksfabriker erbjudit sig att låta genom de å länsfängelset intagna fångar tillverka tändsticksaskar mot ett pris af endast 45 öre för 1,000 askar, eller 15 öre lägre än förut betingats för dylik tillverkning såväl å länsfängelset som genom fria arbetare, äfvensom att genom nämnda åtgärd åtskilliga bland ortens fattiga befolkning beröfvats den arbetsförtjenst, hvaraf de förut haft sin bergning, ingick Kalmar

stads fattigvårdsstyrelse med en underdanig framställning om förständigande för direktören att ej låta arbete, som utgjorde en allmän näringsgren för stadens och ortens fria befolkning, af fångar vid fängelset bedrifvas mot lägre betalning än den i allmänhet för sådant arbete gångbara, men efter att hafva inhemtat Kungl. Fångvårdsstyrelsens yttrande fann Kungl. Maj:t vid ärendets föredragning den 1 februari 1889 ifrågavarande framställning ej föranleda någon åtgärd. Svårigheterna att vinna lönande sysselsättning för fångarne framgå synnerligen tydligt af den för länsfängelset i Kalmar inkomna redogörelse, som utvisar, att arbetsförtjensten derstädes alltsedan år 1881, då den utgjorde 6,720 kronor 84 öre, varit i fallande och uppgick för år 1886 till 4,236 kronor 50 öre, år 1887 till 1,951 kronor 4 öre, år 1888 till 1,562 kronor 72 öre, år 1889 till 1,948 kronor 15 öre samt för år 1890 till endast 1,331 kronor 79 öre.

På initiativ af dåvarande landshöfdingen m. m. G. J. Edlestam bildades den 6 juli 1885 *Kalmar läns fångvårdsförening*, som har till sitt hufvudsakliga mål att till nyttiga och redbara medborgare återföra ur fängelse frigifna, i främsta rummet yngre personer, hvilkas uppförande under fängelsetiden gifvit hopp om förbättrad vandel, samt att till goda seder uppfostra vanartade, unga personer, hvilket mål föreningen företrädesvis söker nå genom att bereda den frigifne eller vanartade lämplig sysselsättning och tillsyn. Föreningen, som står i förbindelse med centralföreningen till stöd för frigifna och under år 1890 räknade 25 ständiga och 239 årsbetalande ledamöter, har med sina anspråklösa ekonomiska tillgångar, som hufvudsakligen utgöras af ledamöternas årsavgifter, icke varit i tillfälle att utveckla någon mera storartad verksamhet, men har dock från sin stiftelse till 1890 års slut kunnat lemna understöd åt tillhoppa 26 personer, af hvilka flertalet dess bättre, enligt ingångna underrättelser, artat sig väl.

E) **Hälsovård och fattigvård.** Länet är i öfverensstämmelse med landstingsområdena indeladt i två *lasarettstrikt*. Inom norra distriktet finnas lasarett och kurhus i Vestervik samt ett mindre sjukhus i Vimmerby; inom södra distriktet finnas lasarett och kurhus i städerna Kalmar, Oskarshamn och Borgholm samt sjukstugor eller s. k. asyler i Högsby, Mönsterås, Söderåkra och Bengtstorp. Det södra landstinget har särskildt inlagt stora förtjenster om sjukvårdens ordnande. Efter att hafva slutbetalt de högst betydliga kostnaderna för uppförande af nya och tidsenliga lasarett i Kalmar och Oskarshamn, beviljade 1888 års landsting 40,000 kronor till ett nytt lasarett och kurhus invid staden Borgholm på ett från Borgholms kungsgård afsöndradt område, och var byggnadsarbetet påbörjadt vid 1890 års slut.

Länet har fortfarande varit deladt i 9 *provinsialläkare-distrikt*, hvarjemte under perioden funnits 2 distriktsläkare, den ene inom Stranda härad med station i Mönsterås köping, som till honom upplåtit fri bostad, hvaremot hans aflöning i öfrigt bekostats af en under Länsstyrelsens förvaltning stående donationsfond, den andre med Madesjö och Oskars socknar samt Nybro köping till tjänstgöringsområde och med station i köpingen. Rättighet till tjänstårsberäkning, lika med den civila läkare i statens tjänst åtnjuta, blef under vissa vilkor intill 1890 års utgång genom kungl. brefvet den 27 augusti 1886 medgifven innehafvaren af sistnämnda befattning samt förnyades genom kungl. brefvet den 5 september 1890 för ytterligare tio år.

Stadsläkarne voro 2 i Kalmar samt 1 i hvar af städerna Vester-
vik, Oskarshamn och Vimmerby.

Inom länet funnos under perioden fortfarande 10 personela
apotek samt 1 filialapotek (i Gamleby). Genom nyss återopade
kungl. brevet den 5 september 1890 har emellertid medgifvits
inrättande af ett sjelfständigt apotek i Nybro köping, men det-
samma var vid 1890 års slut ännu icke öppnadt för allmän-
heten.

Barnmorskornas antal vid 1890 års slut utgjorde enligt
Medicinalstyrelsens embetsberättelse 71, hvaraf 55 på grund af
undergången examen voro berättigade att verkställa instrumentäl-
förlösnings. Enligt de från kronofogdar och magistrater hit in-
fordrade uppgifter utgjorde åter barnmorskornas antal vid nämnda
tidpunkt 85, nemligen 64 på landsbygden och 21 i städerna.

Af *brunns- och badorter* må nämnas badanstalterna i Borg-
holm, Nybro (kallvattenkur), Källvik i Loftahammars socken,
Pataholm och Ekenäs samt Södra Vi och Kristvalla helsobrun-
nar. I Borgholm och Nybro, der legitimerade läkare voro af
Medicinalstyrelsen förordnade till intendent, voro under år 1890
såsom kurgäster inskrifna resp. 409 och 257 personer.

En följd af de under perioden på Medicinalstyrelsens föran-
staltande verkställda sundhetsinspektioner har varit, att *helso-
vårdsnämnderna* i länets städer och köpingar börjat med större
allvar rigta sin uppmärksamhet på sanitära missförhållanden och
vidtaga åtgärder till dessas afhjelpande genom skärpta föreskrifter
angående renhållningen m. m. Genom särskilda resolutioner den
8 juli 1889 har Länsstyrelsen fastställt vissa bestämmelser med
afseende ä mjölkhandeln samt slagterierna och handeln med mat-
varor i Kalmar, hvarigenom bland annat stadgats obligatorisk
besigtning af allt fläsk, som der torgföres, och jemväl i länets
öfriga städer hålles numera skarp tillsyn öfver torghandeln.
Genom de af Kungl. Maj:t den 31 oktober 1890 utfärdade för-
fattningar läres vara att för framtiden motse en väsentlig för-
bättring i allt hvad den allmänna helsovården angår.

På sätt här ofvan af redogörelsen för kommunernas finanser
framgår, utgjorde kostnaderna för helso- och sjukvård under år
1890 för landskommunerna 14,344 kronor, för stadskommunerna
17,213 och för landstingen 98,167 eller tillhopa 129,724 kronor.

För *veterinärväsendet* är numera temligen väl sörjdt genom
landstingens och hushållningssällskapens samverkan. Staten af-
lönar 2 länsveterinärer med stationer i Kalmar och Gamleby,
hvilkas tjänstgöringsdistrikt sammanfalla med landstingsområdena,
samt 1 stuteriveterinär vid Ottenby. Det södra landstingsom-
rådet var derutöfver vid periodens slut indeladt i 5 veterinär-
distrikt med stationer för distriktsveterinärerna i Söderåkra, Mön-
sterås, Staby, Borgholm och Mörbylånga, hvarförutom närmaste
trakten kring Kalmar utgjorde ett extra veterinärdistrikt under
den i nämnda stad stationerade länsveterinär, och inom norra
länsdelen hade landstinget anvisat medel till aflöning af 4 distrikts-
veterinärer, ehuru organisationen icke hunnit fullt genomföras.
Enligt Medicinalstyrelsens embetsberättelse funnos inom Kalmar
län i tjänstgöring vid 1890 års slut 15 veterinärer.

Hvad slutligen angår *fattigvården*, får Länsstyrelsen, under
hänvisande i öfrigt till den af Statistiska Centralbyrån offent-
liggjorda statistik, inskränka sig till nedanstående meddelanden
för år 1890:

att fattigvårdssambälles antal utgjorde 109, hvaraf 18
voro fördelade i rotar med skyldighet för hvarje rote att försörja

sina fattiga, samt 17 — städerna Kalmar, Vestervik och Oskars-
hamn jemte 14 landskommuner — hade distriktsindelning enligt
fattigvårdsförordningens § 13, hvarförutom i enligt med § 34 i
samma förordning funnos 3 enskilda fattigvårdssambälles, nem-
ligen egendomarne Fogelvik och Hornsberg i Tryserums socken
samt Ölands cementfabrik i Södra Möckleby socken;

att fattiggårdar funnos anordnade inom 8 kommuner —
Åby, Ryssby, Ålem, Döderhult, Vissefjerda, Mortorp, Madesjö
och Ljungby — hvartill kommer, att Kristdala socken gått i
författning om inköp af fattiggård, som dock ej hunnit för ända-
målet ordnas;

att antalet understödstagare uppgick till 13,693, hvaraf
3,532 barn, och att af förstnämnda antal åtnjoto 3,075 full för-
sörjning, 7,174 varaktigt bidrag till sitt uppehälle och 3,444
tillfälligt understöd;

samt att sammanlagda fattigvårdskostnaden inom länet upp-
gick till 397,782 kronor, hvilket belopp, fördeladt på hela folk-
mängden, gör 1 krona 70 öre pr invånare.

F) **Fromma stiftelser.** Härom återopas **tabellen 8**, som
utvisar, att vid 1890 års slut funnos inom länet sammanlagdt
272 hit hänförliga stiftelser med ett kapitalbelopp af 2,733,851
kronor, hvilka kunna hänföras under följande rubriker:

För egentlig fattigvård	71 om	290,588 kronor
För barnavård och undervisning.....	59	1,145,756
Stipendiifonder m. m.	45	247,199
Sjuk- och begravningskassor m. m.....	57	154,834
Pensionsanstalter.....	31	643,747
Andra stiftelser	9	251,727

Summa 272 om 2,733,851 kronor.

Jemförd med förra femårsberättelsen, visar nämnda förteck-
ning en ansenlig tillväxt, beroende dock mindre af nya stiftelsers
tillkomst under perioden, än deraf att uppgifterna om förut be-
stående kassor och fonder blifvit fullständigare, ehuru visserligen
icke så fullständiga, som Länsstyrelsen skulle önskat. Af stif-
telserna är De Mornayska stipendiifonden äldst, enär det ur-
sprungliga donationsbrevet är dagtecknadt den 28 januari 1610.
Den största till kapitalbelopp och verksamhet är den i Kalmar
befintliga Fröbergiska stiftelsen för vanvårdade och vanartiga
barns uppfostran, för hvilken inrättning närmare redogörelse
lemnats i föregående femårsberättelser; dess kapitalbehållning
vid 1890 års slut utgjorde 788,638 kronor 90 öre, sålunda pla-
cerad: räntebärande tillgångar 453,114 kronor 70 öre, fastigheter
271,675 kronor 59 öre, inventarier 43,486 kronor 63 öre och
reservfond 20,361 kronor 98 öre. I storlek närmast kommer Hall-
strömska fonden till byggande af en ny kyrka i Vestervik med
en kapitalbehållning af 213,497 kronor 5 öre, hvilken fond läres
för ändamålets förverkligande snart tagas i anspråk. Ett vackert
bevis om hvad enskild uppoffring och energi kunna uträtta lemnar
det i Hjorteds socken af Södra Tjusts härad belägna institut för
döfstumma, kalladt Betanien, för hvars uppkomst och utveckling
likaledes redogjorts i föregående femårsberättelser. Länsstyrelsen
kan ej underlåta att påpeka tillväxten i antalet sjuk- och be-
grafningskassor, hvilka dock med hänsyn till sin organisation
snarare borde hänföras till försäkringsinrättningar.

Länsstyrelsen anser sig böra särskildt redogöra för tillkomsten af Södra landstingets nödhjulsfond. I slutet af år 1872 utgick ett upprop till allmänheten inom södra landstingsområdet om insamling af bidrag till lindrande af den nöd, som uppkommit i vissa trakter af Danmark i följd af storm och vattufflöde; insamlingen lemnade ett så gynnsamt resultat, att det uppstod ett öfverskott af 2,697 kronor 98 öre, hvilket den för medlens insamling bildade komité år 1873 öfverlemnade till landstinget såsom en fond, som, skild från landstingets egna tillgångar, borde omhänderhafvas af dess förvaltningskomité och ej finge till annat ändamål användas än att vid tillfälle, då någon stor och omfattande nöd genom oförvillade olyckor hemsökt ett större antal medellösa personer inom en eller flere af landstingsområdets kommuner, lemna lämpligt understöd till de mest nödstälda bland dem, som olyckan drabbats, och skulle rättigheten att pröfva, om och till hvad belopp understöd från fonden må anvisas, tillkomma en komité af 3 personer, deraf landstinget egde utse två och Konungens Befallningshafvande den tredje, hvilken sistnämnde skulle i fall af behof sammankalla komitén och vara dess ordförande. Denna nödhjulsfond har ännu icke varit anlita, hvarföre ock densamma alltjemt ökats och vid 1890 års slut nått en storlek af 6,083 kronor 16 öre.

G) **Länets representation i Riksdagen.** Under hela perioden har Kalmar län i Första kammaren varit representeradt af 7 ledamöter, hvaraf Norra landstinget utsett 3 och Södra landstinget 4. I Andra kammaren har länet haft 10 representanter, nemligen 8 för landsbygden och 2 för städerna. Med afseende å val till Andra kammaren hafva Tjusts och Södra Möre domsagor hvaradera varit delade i två valkretsar. Beträffande städerna stadgades genom kungl. kungörelsen den 21 maj 1886: att Kalmar skulle fortfarande för sig utgöra en valkrets; att Vestervik och Vimmerby skulle tillsammans med Eksjö utgöra en valkrets; att Oskarshamn skulle med Vexjö förenas till en valkrets; samt att Borgholm, som närmast förut tillhört valkretsen Vexjö—Eksjö—Vimmerby, under det att Vestervik och Oskarshamn bildat en valkrets, skulle förenas med Visby till en valkrets. Hvad slutligen valsättet angår, tillämpades vid de allmänna valen till Andra kammaren på hösten 1890 det omedelbara valsättet öfverallt utom i Södra Tjusts härads valkrets.

H) **Länets städer och köpingar.** Angående dessa hafva i de närmast föregående femårsberättelserna under samma rubrik lemnats särskilda uppgifter, men då under den nu gängna femårsperioden städer och köpingar icke på något anmärkningsvärdt sätt utvecklats sig, utan snarare gått tillbaka, samt åtskilliga uppgifter angående dem blifvit förut i denna berättelse på vederbörliga ställen meddelade, kan Länsstyrelsen nu här inskränka sig till några få omnämmanden.

Hvad först angår staden *Kalmar*, har efter en i november månad år 1887 timad större eldsvåda den s. k. Inre Vedgårds-holmen, belägen vid södra delen af stadens hamn och afsedd till plats för magasin m. m., blifvit för bebyggande ordnad och reglerad samt i stadsplanen inlagd jemlikt kungl. brefvet den 1 maj 1889. För öfvervakande af de genom Länsstyrelsens resolutioner den 8 juli 1889 meddelade föreskrifter angående mjölkhandeln, slagterierna och handeln med matvaror har inrättats en köttbesigtningbyrå, som förestås af en veterinär, hvilken år 1890

derstädes anställde 2,230 besigtningar å fläsk, äfvensom antagits en särskild tillsyningsman för speciellt utöfvande af helsopolisen. Det på stadens bekostnad uppförda nya tullhuset blef år 1886 fullbordadt. Vissa delar af radhuset hafva undergått om- och tillbyggnad, hvarigenom rymliga lokaler erhållits för rådstufvurätten, stadsfullmäktige och andra myndigheter, hvarjemte tillfälle beredts att på tidsenligt sätt förvara stadens brandattiralj, som ökats med en ångspruta. 2 tvätt- och klapphus hafva uppförts at allmänheten; begravningsplatsen har blifvit utvidgad samt åtskilliga gator och esplanader utlagda i enlighet med stadsplanen.

Restaureringsarbetet å Kalmar slott har fortgått; under åren 1886 och 1887 iståndsattes sydvestra vallmuren för en kostnad af något mera än 5,500 kronor och de 5 egentliga tornen uppmurades till sin forna höjd samt koppartäcktes för en sammanlagd kostnad af 61,277 kronor 70 öre, så att af det restaureringsarbete, hvartill 1885 års Riksdag beviljade anslag, vid periodens slut endast återstodo omläggning af taken a slottsflyglarne samt iståndsättande af de 3 mindre tornen. De i slottet inrymda, under Kalmar läns fornminnesförenings vård stående samlingar hafva ansenligt ökats genom gåvor och inköp. Antalet af fornminnesföreningens medlemmar har under perioden ökats från 407 till 525, och föreningens inkomster, som utgöras af medlemmarnes årsavgifter, inträdesavgifter af främlingar för beseende af museets samlingar samt anslag af länets båda landsting, hafva uppgått till omkring 1,200 kronor årligen.

Såsom en för staden *Oskarshamn* synnerligen betydelsefull åtgärd under perioden är att anteckna, det staden, som är belägen å egor till de säteriet Fredriksberg underlydande hemmanen Humlekärrshult, Nynäs och Kikebo, inköpt säteriet med samtliga tillydande hemman, hvarigenom staden vunnit fördel icke blott derutinnan, att den ingalunda obetydliga tomtöresavgift, som förut från samtliga under enskild eganderätt varande tomter utgjorts till innehafvaren af egendomen Fredriksberg, numera ingår till stadskassan, utan jemväl och i ännu högre grad derutinnan, att hinder för stadens utvidgning icke vidare kan af enskild person uppställas, samt att de fordom vanliga tvisterna mellan staden och Fredriksbergs egare angående bättre rätt till vissa områden, särskildt sådana som uppkommit genom utfyllning i vattnet, icke vidare kunna uppstå, hvarförutom en icke oväsentlig inkomst för staden påräknas genom försäljning till tomter af de delar af det inköpta området, som stadsfullmäktige ännu få inlagda under den stadsplan, om hvars upprättande de gått i författning. Vid nu omnämnda förhållanden anses det pris af 346,000 kronor, som staden vid exekutiv auktion betalt, vara synnerligen lågt och staden har all anledning att vara belåten dermed, att dess endast några år förut under hand afgifna anbud å vida högre köpesumma icke blef antaget. Stadsfullmäktiges mening är att efter vunnit fastställelse å den nya stadsplanen försälja de nu inköpta hemmanen, dock med undantag af ej mindre den i sjelfva stadsplanen ingående mark än ock visst område derutanför, hvars bebyggande då kommer att bero af stadsfullmäktiges godfinnande. En flerårig schism mellan staden och det hufvudsakligen af utlänningar bestående bolag, som eger Nässjö—Oskarshamns jernväg, hvilken schism vållade, att stadens affärsmän nära nog icke kunde begagna sig af jernvägen, har under perioden blifvit på ett lyckligt sätt bilagd till ömsesidig båtad.

Beträffande staden *Borgholm*, är stadsplan af Kungl. Maj:t fastställd den 6 maj 1886, i hvilken sedermera vissa ändringar och tillägg skett genom kungl. brefven den 11 juni 1886, 11 mars 1887, 2 mars och 10 augusti 1888. Stadens framtid synes vara beroende af den betydelse, staden kan få sasom badort, hvartill den på grund af många förhållanden lämpar sig synnerligen väl. Under perioden har ett nytt, tidsenligt varmbadhus blifvit uppfördt. Emellertid har badorten hittills icke utvecklats så, som man haft anledning att förvänta, och staden, som haft det största antalet aktier i badhusbolaget och dessutom på egen bekost-

nad uppfördt societetshus och restaurationslokal, har härigenom råkat i en jemförelsevis betydlig skuld, som måst hållas sväfvande, sedan ansökning om rättighet att för dess betäckande upptaga på längre tids amortering ställda lån upprepade gånger blifvit afslagen.

Till bevarande af Borgholms härliga slottsruin hafva under den gångna femårsperioden statsmedel varit anslagna till ett sammanlagdt belopp af 4,250 kronor 70 öre.

Kalmar i landskansliet och landskontoret den 31 december 1891.

C. AD. FAGERLUND.

A. Westrin.

Axel Bökelund.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I KALMAR LÄN ÅREN 1886—1890.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Den 31 december, enligt prester- skapets uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.					
					Hela folkmängden.			Deraf frie från mantals- penningar.		
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Landsbygden	år 1886	104,433	107,742	212,175	104,312	107,792	212,104	55,259	59,374	114,633
	› 1887	102,856	106,544	209,400	102,599	106,454	209,053	54,804	58,771	113,575
	› 1888	101,640	105,694	207,334	101,369	105,757	207,126	54,493	58,475	112,968
	› 1889	101,931	105,519	207,450	101,630	105,690	207,320	54,515	58,344	112,859
	› 1890	100,694	104,771	205,465	100,969	104,870	205,839	53,915	57,637	111,552
Kalmar stad	år 1886	5,446	6,428	11,874	5,271	6,389	11,660	2,595	2,902	5,497
	› 1887	5,399	6,424	11,823	5,229	6,413	11,642	2,516	2,843	5,359
	› 1888	5,478	6,470	11,948	5,310	6,424	11,734	2,657	3,024	5,681
	› 1889	5,531	6,441	11,972	5,360	6,417	11,777	2,796	3,087	5,883
	› 1890	5,431	6,341	11,772	5,353	6,336	11,689	2,828	3,065	5,893
Vesterviks stad	år 1886	3,113	3,592	6,705	3,121	3,588	6,709	1,453	1,625	3,078
	› 1887	3,068	3,532	6,600	3,065	3,527	6,592	1,421	1,651	3,072
	› 1888	3,082	3,519	6,601	3,070	3,505	6,575	1,414	1,638	3,052
	› 1889	3,146	3,587	6,733	3,132	3,566	6,698	1,479	1,697	3,176
	› 1890	3,224	3,648	6,872	3,226	3,651	6,877	1,512	1,758	3,270
Vimmerby stad	år 1886	924	1,145	2,069	928	1,143	2,071	436	514	950
	› 1887	931	1,135	2,066	929	1,138	2,067	442	510	952
	› 1888	934	1,144	2,078	930	1,145	2,075	455	528	983
	› 1889	938	1,125	2,063	934	1,128	2,062	466	511	977
	› 1890	923	1,122	2,045	924	1,133	2,057	470	526	996
Oskarshamns stad	år 1886	2,722	2,875	5,597	2,731	2,967	5,698	1,366	1,604	2,970
	› 1887	2,706	2,876	5,582	2,730	2,985	5,715	1,752	1,967	3,719
	› 1888	2,666	2,823	5,489	2,669	2,950	5,619	1,753	1,953	3,706
	› 1889	2,854	2,990	5,844	2,843	3,093	5,936	1,729	1,902	3,631
	› 1890	2,804	3,049	5,853	2,855	3,112	5,967	1,640	1,831	3,471
Borgholms stad	år 1886	368	521	889	366	513	879	161	224	385
	› 1887	356	506	862	354	507	861	151	214	365
	› 1888	344	481	825	338	479	817	143	197	340
	› 1889	354	486	840	353	490	843	157	189	346
	› 1890	346	494	840	348	494	842	165	202	367
Hela länet	år 1886	117,006	122,303	239,309	116,729	122,392	239,121	61,270	66,243	127,513
	› 1887	115,316	121,017	236,333	114,906	121,024	235,930	61,086	65,956	127,042
	› 1888	114,144	120,131	234,275	113,686	120,260	233,946	60,915	65,815	126,730
	› 1889	114,754	120,148	234,902	114,252	120,384	234,636	61,142	65,730	126,872
	› 1890	113,422	119,425	232,847	113,675	119,596	233,271	60,530	65,019	125,549

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I KALMAR LÄN ÅREN 1886—1890.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Särskilda slag af vägar.	Längd af hvarje vägslag vid 1890 års slut.	Deraf under åren 1886—1890		Kostnad för under åren 1886—1890				Längd af indelade, med skjutsanstalter för sedda vägar vid 1890 års slut.	Skjutsanstalter (vid 1890 års slut)			
		fulländade och afsy- nade nya vägar.	omlagda eller be- tydligt för- bättrade väg- sträckor.	fulländade nya vägar		omlagda eller betyd- ligt förbättrade väg- sträckor.			med entreprenad.	utan entrepre- nad.		
				Af stats- medel.	Af lands- tingens ell. kommu- ners medel.	Af stats- medel.	Af lands- tingens ell. kommu- ners medel.		Gästgif- verier.	Skjuts- stationer.		
	Nymil.	Nymil.	Nymil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Nymil.	Antal.	Antal.	Antal.	
A landsbygden:												
Allmänna landsvägar	107.7	—	—	—	—	—	—	107.7	27	7	24	
Häradsvägar	144.5	3.7	0.4	56,250	33,350	4,900	—	123.2	2	7	22	
Sockenvägar	35.1	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	
I städerna	3.6	—	—	—	—	—	—	3.6	—	5	—	
Summa	290.9	3.7	0.4	56,250	33,350	4,900	—	253.5	29	19	46	
<i>Skjutslegan per nymil utgick vid 1890 års slut med:</i>												
Inom södra landstingsområdet:												
2.00 kronor, hvilket är <i>öfver</i> maximilegan								vid	1	—	—	
1.50 » hvilket är <i>maximilega utan</i> entreprenadbidrag								»	21	11	—	
1.12 » } hvilket är <i>under</i> maximilega {								»	—	—	20	
1.00 » }								»	—	1	—	
Inom norra landstingsområdet:												
1.70 kronor, hvilket är <i>maximilega utan</i> entreprenadbidrag								»	5	7	—	
1.50 » }								»	1	—	—	
1.12 » } hvilket är <i>under</i> maximilega {								»	—	—	26	
1.08 » }								»	1	—	—	
Summa skjutsanstalter									29	19	46	
									I kungs- och krono- skjuts.	Vid gäst- gifverier med entre- prenad.	Vid skjuts- stationer med entre- prenad.	Vid skjuts- anstalter utan entre- prenad.
Antal utgångna hästar under år 1886									173	1,546	1,058	1,152
» » » » » 1887									292	1,128	1,032	819
» » » » » 1888									294	1,205	1,200	1,089
» » » » » 1889									266	1,237	1,293	1,101
» » » » » 1890									249	1,421	1,344	1,063
Summa (hästar)									1,274	6,537	5,927	5,224

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSIORDAR M. M. I KALMAR LÄN ÅR 1890.

1.	2. 3. 4.			5.	6. 7. 8. 9. 10.					11. 12.		
	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.				Antal brukningsdelar.	Antal lägenheter, verk och inrättningar utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2—4).					Taxeringsvärdet (i kronor)	
	Antal.	Mantal.				Jord-torp.	Ryttare-, soldat- och båtmans-torp.	Back-stugor.	Verk och inrättningar.	Hus i köpingar, villor, m. m.	jordbruks-fastighet.	ö annan fastighet.
Oförmed-lade.		Nu-varande.										
I. Landsbygden.												
A. Kronoegendomar.												
1) Under allmän disposition.												
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	21	39	31½	12	7	—	—	3	1	906,700	168,000	
b) Boställen: hemman	158	153½	122½	152	157	1	151	5	3	2,943,000	47,900	
lägenheter	50	—	—	9	—	—	—	—	1	18,800	1,300	
c) Hemman	178	149½	92½	153	185	1	131	10	2	3,288,000	87,200	
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
d) Jordlägenheter	62	—	—	—	—	—	—	—	—	17,100	—	
e) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2) Under enskild disposition.												
a) Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Hemman	1	4½	3½	16	—	—	—	5	—	71,700	9,000	
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c) Jordlägenheter	491	—	—	31	—	—	—	—	7	92,700	36,500	
d) Fiskerier	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000	
e) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
B. Skatteegendomar.												
a) Boställen: hemman	7	2½	1½	7	4	—	7	—	—	69,600	700	
lägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Säterier	23	39½	28	41	50	9	143	10	5	1,247,000	32,500	
c) Hemman	3,917	3,390½	2,189½	11,130	2,557	786	4,738	680	433	68,277,600	5,687,200	
d) Jordlägenheter	515	—	—	55	918	—	—	2	161	858,600	773,100	
e) Fiskerier	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	
f) Verk och inrättningar	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	158,500	
C. Frälseegendomar.												
a) Boställen: hemman	5	3½	2½	5	—	—	2	—	—	61,800	—	
lägenheter	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Säterier och ladugårdar	125	187½	169½	158	380	—	250	70	37	7,109,900	193,400	
c) Rå- o. rörs- (insockne) hemman	118	54½	44½	89	9	1	7	3	—	1,606,100	14,800	
d) Hemman (utsockne)	1,241	966½	698½	2,108	919	185	1,728	277	193	27,851,100	2,311,200	
e) Jordlägenheter	211	—	—	79	—	—	—	—	—	206,300	186,200	
f) Fiskerier	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	
g) Verk och inrättningar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	
D. Andra fastigheter (som ej inräknats härofvän).												
Kyrkor och andra offentliga byggnader	—	—	—	—	—	—	—	—	466	—	4,130,900	
Frälseräntor	—	—	—	—	—	—	—	—	59	—	83,500	
Summa	7,161	4,991	3,382½	14,045	5,186	983	7,157	1,065	1,368	114,626,000	13,925,300	
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,226,900	4,734,900	
II. Städerna.												
Hela antalet nybygda boningshus 1886—1890.												
Mantal.												
Antal landerier, jordlotter eller andra brukningsdelar.												
Tomter.												
Befintliga boningshus 1890.												
Verk och inrättningar.												
Kyrkor o. andra offentliga byggnader.												
Taxeringsvärde												
å jordar.												
å hus och tomter.												
Kalmar	61	15	15	45	671	18	1,073	21	18	441,800	10,288,200	
Vestervik	6	9½	9½	71	553	16	564	3	31	722,200	4,025,700	
Vimmerby	3	9½	9½	184	105	3	120	2	8	598,200	919,300	
Oskarshamn	17	—	—	—	312	141	365	—	15	—	4,327,200	
Borgholm	14	—	—	—	109	35	144	7	8	1,000	765,800	
Summa	101	34½	34½	300	1,750	213	2,266	33	80	1,763,200	20,326,200	
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	2,789,300	

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I KALMAR LÄN ÅR 1890.

1. Fideikommissinnehafvarens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa.	å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälseränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Friherre Th. Adelswärd.....	Qvistrum m. fl.....	Gårdserum.	—	4½	1	3½	13½	3	3	317,300	72,000	1,100	558,400	
	Melby m. fl.....	Ukna.	—	—	—	3		1	2	98,400	7,200	—		
	Bredal.....	Hannäs.	—	1¼	—	½		1	—	50,400	—	—		
	Ståltorp.....	Tryserum.	—	—	—	—		1	—	12,000	—	—		
Kollega J. H. Theorell.....	Bjärkebo m. fl.....	Hannäs.	—	—	—	4⅞	6⅞	—	—	168,100	—	2,700	244,000	
	Härfvelsbo m. fl.....	Yxnerum.	—	—	—	⅞		1	—	32,400	—	3,200		
	Halsebo.....	Gårdserum.	—	—	—	1		—	—	37,600	—	—		
F. d. landshöfdingen Aug. Weidenhielm.....	Hägerum.....	Kristdala.	—	1½	2½	½	4½	—	—	132,500	—	—	132,500	
Löjtnanten E. A. Nordenankar.....	Fliseryd.....	Fliseryd.	—	½	1	2½		4	2	128,400	7,700	—		136,100
		Summa	—	7½	4¼	16⅞	28½	7	7	977,100	86,900	7,000	1,071,000	

Tab. 4 och 5.

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I KALMAR LÄN ÅR 1890.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa.	å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälseränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Aktiebolaget Ankarsrums bruk.....	Ankarsrum.....	Hjorted.	—	3½	—	1¼	23½	—	—	319,500	—	—	1,922,200	
		Gladhammar.	—	2½	—	¾		—	1	157,500	30,000	—		
		Locknevi.	—	1¼	1	¾		1	2	172,500	8,000	—		
		Hallingeberg.	—	¼	1½	6¼		2	3	519,200	452,500	—		
		Lofta.	—	—	4½	—		—	2	254,000	9,000	—		
Aktiebolaget Öfverums bruk.....	Öfverum.....	»	—	2¼	—	2	13½	—	2	206,700	145,000	—	875,100	
		Vestra Ed.	—	1	—	—		—	6	75,000	116,000	—		
		Dalhem.	—	2½	—	1¾		—	1	186,300	300	—		
		Ukna.	—	3⅝	—	½		—	—	145,800	—	—		
Aktiebolaget Gunnebo bruk.....	Gunnebo.....	Gladhammar.	—	¼	—	1	1¼	—	1	55,000	500,000	—	555,000	
Hornsö aktiebolag.....	Hornsö.....	Långemåla.	—	—	—	8½		8½	—	5	500,000	34,900	—	578,400
		Ålem.	—	—	—	—	—		2	7,500	36,000	—		
Emsfors fabriks aktiebolag.....	Emsfors.....	Dödevhult.	—	—	—	—	—	1	1	300	210,000	—	210,300	
Oskarshamns mekaniska verkstads och skeppdockas aktiebolag.....	Kikebo.....	»	—	—	—	—	—	1	1	90,000	139,000	—	229,000	
Mejeriaktiebolaget i Mönsterås.....	Mönsterås.....	Mönsterås.	—	—	—	—	—	1	1	300	4,700	—	5,000	

Kalmar län.

43

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I KALMAR LÄN ÅR 1890.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.		8. Summa.			11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet.	13. å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Ölands cementaktiebolag	Lovers och Ölands alunbruk	Södra Möckleby.	—	2½	—	—	2½	—	2	53,500	303,500	—	357,000
Cikoriefabriksaktiebolaget		Kalmar	—	—	—	—	—	1	1	300	27,000	—	27,300
Kalmar ångvarns aktiebolag		„	—	—	—	—	—	—	1	—	508,400	—	508,400
Teateraktiebolaget i Kalmar		„	—	—	—	—	—	—	1	—	102,800	—	102,800
Kalmar nya badhusaktiebolag		„	—	—	—	—	—	—	1	—	6,000	—	6,000
Kalmar ridhusaktiebolag		„	—	—	—	—	—	—	1	—	10,100	—	10,100
Vesterviks teaterhusaktiebolag	Teaterhuset	Vestervik.	—	—	—	—	—	—	1	—	9,000	—	9,000
Vesterviks goodtemplars byggnadsaktiebolag		„	—	—	—	—	—	—	1	—	9,000	—	9,000
Aktiebolaget Oskarshamns mekaniska snickerifabrik		Oskarshamn.	—	—	—	—	—	—	1	—	36,100	—	36,100
Carl Blomqvists fabriks aktiebolag		„	—	—	—	—	—	—	1	—	69,000	—	69,000
Oskarshamns bryggeriaktiebolag		„	—	—	—	—	—	—	1	—	257,100	—	257,100
Oskarshamns tryckeriaktiebolag		„	—	—	—	—	—	—	1	—	65,500	—	65,500
Borgholms badinrättnings aktiebolag	Tomt och varmbadhus	Borgholm.	—	—	—	—	—	—	1	—	15,900	—	15,900
		Summa	—	10½	7	22½	48½	7	42	2,743,400	3,104,800	—	5,848,200

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR, I KALMAR LÄN ÅR 1890.

1. Främmande magtens och undersätens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.		8. Summa.			11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet.	13. å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Danske undersåten Nils L. Espersen	Figgetorp	Kristvalla.	—	¾	—	—	¾	—	—	31,000	—	—	31,000
Tyske undersåten Hugo Gerlach	Våneviks stenbuggeri	Döderhult.	—	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000
Tyske undersåtarne Kessel och Röhl	Våneviks stenbuggeri	„	—	—	—	¾	¾	—	1	11,000	35,000	—	51,000
Franske undersåten William Chretien	Åby	Åby.	—	¾	—	1¼	1¾	—	—	49,500	—	—	49,500
Engelske undersåten G. Hindly	Fogelöns stenbuggeri	Döderhult.	—	—	—	—	—	—	1	—	4,000	—	4,000
D:o d:o Caleb Warren	Lovers tändsticksfabrik	Våxtorp.	—	—	—	—	—	—	1	—	30,000	—	30,000
	Tändsticksfabriker	Kalmar stad.	—	—	—	—	—	—	1	3,200	119,600	—	156,800
Ryske undersåten öfverstelöjtnanten A. von Krusenstjerna	Stäffö	Åby. Klückebergs.	—	—	1¾	—	1¾	—	—	120,000 35,000	—	—	155,000
		Summa	—	1½	1¾	2¾	4¾	1	7	249,700	193,600	—	443,300

Tab. 7. FÖRSÄKRINGSINRÄTTNINGARNES VERKSAMHET, I KALMAR LÄN ÅREN 1886—1890.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År då verksamheten började.	3. Inflyttna försäkringsavgifter (eller utdebiterade belopp). 1886—1890.	4.		5.		7. Öfriga utgifter. 1886—1890.	8. Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1890.	9.		10.					11.		12.		13. Anmärkingar.
			Öfriga inkomster. 1886 1890.	Utbetalda skadeersättningar. 1886 1890.	Afsättningar till fonder. 1886—1890.	Försäkringsbelopp			Utdebiteringsgrund.					Eldsvådor, för hvilka under 1886—1890 utbetalts ersättning						
						tecknad under loppet af år 1890.			qvarstående vid slutet af år 1890.	Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					endast för fast eller lös egendom.	både för fast och lös egendom.				
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	Antal.	Antal.				
I. Brandförsäkringsinrättningar.																				
Kalmar läns brandstodsbolag (verksamhetsområde: länets landsbygd).	{ Fast egendom Lös egendom }	1840	596,650	1,370	{ 315,390 197,330 }	—	76,640	—	925,330	42,347,520	12	20	48	15	13	{ 74 48 }	{ 133 }	1)		
Kalmar läns norra brandstodsbolag (verksamhetsområde: Tjusts, Tunaläns, Sevede och Aspelands härad).	{ Fast egendom Lös egendom }	1871	137,897	26,513	66,937	78,778	20,396	159,308	3,348,190	29,590,390	10	15	10	10	10	—	82	2)		
Kalmar läns mellersta brandstodsbolag (verksamhetsområde: Aspelands och Handbörds samt Norra Möre och Stranda härad).	{ Fast egendom Lös egendom }	1889	9,052	10	4,350	—	3,212	64	810,600	6,750,310	—	—	—	8	6	—	20	3)		
Södra och Norra Möre härads brandstodsbolag.	{ Fast egendom Lös egendom }	1888	27,297	—	25,532	—	3,894	4,000	563,280	11,386,840	—	—	—	23	10	{ 2 2 }	{ 12 }			
Hvena sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1869	1,794	231	668	1,181	176	1,641	1,440	359,820	10	10	10	10	10	—	3			
Kristdala sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1871	3,843	416	4,279	—	104	2,695	—	583,000	10	20	10	10	10	—	14			
Misterhults sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1876	{ 4,484 1,384 }	189	4,292	—	177	12,697	—	{ 1,017,622 269,148 }	10	10	10	10	10	—	4			
Mörlunda och Tvetasocknars d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1875	3,263	1,012	1,355	—	375	5,115	30,410	706,310	10	10	10	10	10	—	4			
Virserums sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1868	—	470	59	—	60	1,404	6,940	353,730	—	—	—	—	—	{ 2 — }	{ 1 }			
Kristvalla och Förlösa socknars d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1874	—	1,125	1,041	—	205	3,813	11,130	1,079,880	—	—	—	—	—	—	4			
Bäckebo sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1868	{ 2,000 184 }	—	{ 2,887 596 }	—	—	12,813	300	465,470	10	5	10	10	5	{ 1 — }	{ 3 }	4)		
Ryssby sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1873	3,981	1,904	3,056	2,085	744	10,097	7,607	844,317	10	10	10	10	10	—	4			
Ålems sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1869	3,991	4,870	2,438	2,251	2,251	20,795	28,878	1,937,026	10	10	10	10	10	—	5	5)		
Döderhults sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1875	3,780	3,289	11	—	192	18,069	13,160	635,335	20	10	10	10	10	{ 1 — }	{ — }			
Madesjö sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1841	{ 12,846 8,761 }	470	{ 11,931 7,755 }	—	1,070	1,321	—	4,749,330	15	5	5	10	11	{ — 4 }	{ 14 }			
Söderåkra sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1870	8,434	—	{ 2,514 5,082 }	—	384	8,732	52,337	1,787,507	10	10	10	10	10	{ 6 4 }	{ 10 }			
Torsås och Gullabo socknars d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1867	10,029	—	9,451	—	854	3,334	—	3,526,720	5	5	5	5	5	—	15			
Summa		—	839,670	41,869	666,954	84,295	110,734	265,898	5,799,602	108,390,275	—	—	—	—	—	144	328			
II. Kreatursförsäkringsinrättning.																				
Kalmar och Kronobergs läns hästförsäkringsbolag.		1882	120,807	78	92,628	—	23,101	756	1,095,750	1,015,750	168	115	210	180	2—	Ersättningar. 406	—			

Anmärkingar.

1) Ansvarighetsbeloppet utgjorde vid 1890 års slut 44,914,830 kr. — 2) Återförsäkrings- svarighetsbeloppet 6,966,620 kr. — 4) En krona betalas i inträdesavgift för hvarje 100 kr. af förpremie är utbetald med 608 76 kr. — 3) Vid försäkringsårets slut den 31, 1891 utgjorde an- sättningsbeloppet. — 5) All afgift upphör att erläggas, när försäkringen varit gällande i 5 år.

Tab. 8.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA
INRÄTTNINGAR I KALMAR LÄN ÅR 1890.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
A. Å landsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. dyl.</i>									
Scherblomska testamentsfonden (Gårdserums s:n).	Att bereda lindring i fattigvården.	Enkefru Scherblom.	1881 4	2	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Jan Petter Petterssonska testamentsfonden (d:o).	D:o d:o.	Jan Petter Pettersson.	1876 21 12	3	150	3,000	—	D:o.	
Enkan Eriksdotters testamentsfond (d:o).	D:o d:o.	Enkan Eriksdotter.	1874 19 9	—	50	1,000	—	D:o.	
Hawtonska testamentsfonden (d:o).	D:o d:o.	C. Hawton, bokhållare.	1862 14 8	—	10	200	—	D:o.	
D:o d:o (Ukna s:n).	D:o d:o.	Densamme.	1854 27 9	—	5	100	—	D:o.	
Lindbergska donationsfonden (d:o).	Utdelning till fattighjon.	C. Lindberg, hemmansegare.	1862 22 9	18	25	500	—	D:o.	
Wejerska fonden (Vestra Eds s:n).	Underhåll åt 4 fattiga under Forsby.	Brita Kristina Wejer, jungfru.	1800 23 1	4	92	1,837	—	Egaren till Forsby.	
Sune-Nilssonska fonden (d:o).	Underhåll åt 8 fattiga enkor.	Sune Nilsson.	1812 21 6	8	1)	1)	—	Kommunalnämnden.	1)
Kammarstrandska donationsfonden (Östra Eds s:n).	Till nödlidande äldre personer.	—	1841 17 9	19	37	750	—	D:o.	
Hägerska fonden (Tryserums s:n).	Understöd åt fattiga qvinnor, som väl uppfostat egna eller andras barn.	Alfr. Häger, kyrkoherde.	1889 30 9	1	20	505	—	Kyrkorådet.	
D:o d:o (Hannäs s:n).	D:o d:o.	Densamme.	1889 30 9	1	20	505	—	D:o.	
Fond för sjukliga och orkeslösa tjänarinnor (Lofta s:n).	Framgår af benämningen.	Vill vara okänd.	1890 25 6	—	—	4,074	—	D:o och kyrkostämman.	
Montgomeryska donationen (Hjorteds s:n).	Till de mest behöfvande.	G. Christine Montgomery ä Falsterbo, fru.	1842 10 8	18	38	1,000	—	Af församlingen utsedd komité.	
Sederholmska donationen (Locknevi s:n).	Till socknens fattige.	Z. Sederholm, inspektör.	1838 1 5	—	20	375	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Lindblomska donationen (Odensvi s:n).	Till de fattige.	Joh. Ax. Lindblom, teol. dr.	1843 1 11	—	—	—	—	—	
Blavierska fonden (Gladhammars s:n).	Fattigunderstöd.	Anna G. Blavier.	1790 6 6	2	12	250	—	D:o.	
Rehnborgska fonden (d:o).	D:o.	Anna G. Blavier.	1826 2 11	34	47	927	—	Kommunalnämnden.	
Wulfska donationen (Gamleby s:n).	Dels till understöd åt fattiga och sjuka, dels till utdelning af nya testamentet åt nattvardsbarn.	S. Rehnberg, färgare.	1849 2 2	34	111	4,996	—	D:o.	
Nybergiska fonden (Södra Vi s:n).	Till ett äldre fattigt fruntimmer, som sett bättre dagar.	Anna Maria Wulf, enka.	1826 16 5	14	20	508	—	Pastor och kyrkovårdarne.	
Rehnborgska fonden (Tuna s:n).	Fattigunderstöd.	Viktoria Nyberg, prestenka.	1877 5 8	1	18	500	—	Kommunalnämnden.	
Harmenska donationsfonden (Högsby s:n).	Understöd åt orkeslösa fattiga under egendomarne Berga och Ruda.	Svante Rehnberg, färgare.	1849 2 2	—	116	4,771	—	D:o.	
Gamla Linnerhjelmiska fonden (Dörby s:n).	Fattigunderstöd.	M. Harmens, enkefru.	1838 16 8	10	100	2,000	—	Egaren till Ruda gods.	
Peter Karlssons och hans hustrus stiftelsefond (d:o).	D:o.	B. E. Linnerhjelm, fröken.	1782 3 9	1	7	150	—	Kommunalnämnden.	
Engenfeldtska fonden (Kläckeberga s:n).	Understöd åt fattiga skolbarn och orkeslösa personer, företrädesvis qvinnor.	P. Karlsson, älderman, o. h. h.	1847 17 12	2	32	1,730	—	Possessionaten Aug. Petersson i Tengby.	
Klinska donationen (Torsås s:n).	Understöd åt en fattig blind qvinna.	Amalia Engenfeldt, fröken.	1871 19 10	65	760	13,340	—	Kommunalnämnden.	
Lovers fattigård (Våxtorps s:n).	Bergning och underhåll åt Lovers alunbruks fattige.	Maria Elisabet Klint, fröken.	1844 1 4	1	1	30	—	Kyrkorådet.	
Lindbäckska fonden (Arby s:n).	Understöd åt ståndspersonsfamiljer i Arby, Hagby och angränsande socknar.	E. B. M. Bäckerström, enkefru.	1816 4 8	21	369	8,060	8,000	Kyrkoherden i Arby och Hagby med skolrådet i Hagby.	2)
Engmans understödsfond (Högby s:n).	Understöd åt fattiga enkor eller äldre ogifta qvinnor samt till beklädad åt fattiga litiga skolbarn.	Johan Lindbäck, hofpredikant.	1823 18 2	6	52	1,064	—	Kyrkoherden och kyrkorådet i Arby.	
		J. F. Engman komminister.	1880 6 8	41	507	10,000	—	Kyrkorådet.	

Oreliska donationsfonden (Torslunda s:n).	Understöd åt fattiga sjuka enkor och fränfallna barn.	Agneta Orelius, fru.	1811 ^{2 1}	35	237	2,912	—	Pastor och kyrkorådet.	
N. P. Erikssonska fonden (Gräsgårds s:n).	Till lindring i församlingens utgifter till fattigvård.	Nils Pet. Eriksson, undantagsman.	1886 ^{8 8}	4	40	2,000	—	Kommunalnämnden.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Möllstedtska donationsfonden (Gärdserums s:n).	Bidrag till fattiga skolbarns beklädnad.	C. E. Möllstedt, kyrkoherde.	1870 ^{16 12}	33	124	3,000	—	Skolrådet.	
Westerlindska fonden (Ukna s:n).	Till skolväsendet.	P. Westerlind, prost.	1861 ^{2 6}	—	111	2,228	—	D:o.	
Hawtonska skolfonden (d:o).	Till skolornas förmån.	Carl Hawton, bokhållare.	1854 ^{27 9}	—	13	463	—	D:o.	
Stensnäs fräsemagasinsfond (d:o).	Bidrag till skollärares aflöning.	J. Petterzén.	1772 ^{29 11}	28	252	3,307	—	Kommunalnämnden.	
Ringeltaubeska fonden (Vestra Eds s:n).	Underhåll af en skola.	Carl Frid. Ringeltaube, inspektor.	1819 ^{2 8}	—	—	32,747	8,000	Kyrkoherde och kyrkovårdar.	
						Under år 1890 hafva 90 barn njutit undervisning i stiftelsens skola för en kostnad af 860 kr.			
Eckmanska fonden (d:o).	Fattiga skolbarns beklädnad.	Bror Anton Fredrik Eckman, bokförare.	1876 ^{6 12}	25	258	5,539	—	Egaren till Eds bruk.	
Hallströmska donationen (Östra Eds s:n).	Inköp af skolmateriel.	Carl E. Hallström, biskop.	1846 ^{9 5}	26	20	413	—	Pastor och kyrkovårdar.	
Erik Gethes premiefond (d:o).	Premier åt skolbarn.	S. E. Gethe, öfverstelöjtnant.	1849 ^{28 6}	27	35	651	—	Skolrådet.	
Flygelholmska donationen (d:o).	Beklädnad och föda åt fattiga skolbarn.	Katarina Flygelholm, jungfru.	1856 ^{29 3}	23	44	1,196	—	D:o.	
Östra Eds bibelkassa (d:o).	Inköp af biblar till konfirmander.	A. Karlsson, komminister.	1828 ^{13 9} 1793	21	52	3,629	—	Pastor.	
Keyska donationsfonden (d:o).	Till fattiga barns understöd.	—	1817 1826 ^{5 3} 1879 ^{23 12}	7	25	500	—	Kommunalnämndens ordförande.	
Grefvinnan Posses donationsfond (Tryserums s:n).	Understöd åt fattiga, värlösa skolbarn och i framtiden inrättande af ett barnhem.	Vilhelmina Posse.	1879 ^{23 12}	1	34	658	—	Kyrkorådet.	
Öfverums fond för utdelning åt fattiga och värlösa skolbarn (Lofa s:n).	Motsvarar benämningen.	Aktiebolaget Öfverums bruk.	1887	—	50	1,006	—	Skolråd och kyrkostämna.	
Nattvårdsbarnens bokkassa (Hjorteds s:n).	Inköp af nya testamenten till nattvårdsbarnen.	Frivilliga bidrag.	1825 ^{2 6}	65	50	1,670	—	Kommunalnämnden.	
Palmariska beklädnadsfonden (d:o).	Utdelning till fattiga skolbarn.	J. M. Palmær, kontraktprost.	1853 ^{13 4}	6	18	312	—	Pastor och kyrkovårdar.	
Betanien, institut för döfstumma (d:o).	Att meddela undervisning åt döfstumma.	Jakob Östberg, kyrkoherde.	1859 ^{3 10}	32	14,101	55,269	33,000	Styrelse af 5 personer.	
Premiefonden för flitiga skolbarn (d:o).	Framgång af benämningen.	Frivilligt sammanskott.	1872	—	—	385	—	Skolrådet.	
Barnbokskassan (Hallingsbergs s:n).	Utdelning af biblar åt nattvårdsbarnen och bidrag till ett sockenbibliotek.	Församlingen.	—	74	{ 105 30 }	3,019	—	Brukseparen m. m. A. de Maré.	
Fiedlersköldska skolkassan (Locknevi s:n).	Utdelning af premier åt flitiga skolbarn under Liedhem.	E. Ellers, kamrarråd, med fru.	1846 ^{23 11}	19	38	1,422	—	Pastor och kyrkovårdar.	
Barnbokskassan (d:o).	Utdelning af biblar till nattvårdsbarn.	Sockenbibliotekskassan.	1817	—	16	482	—	D:o d:o.	
Belöningskassan för skolbarn (d:o).	Utdelning af premier.	P. J. Åberg, kyrkoherde.	1849 ^{1 6}	—	—	100	—	D:o d:o.	
Blackstads folkskolas belöningskassa (Blackstads s:n).	D:o d:o.	Densamme och enkefru A. Rudin.	1849 ^{1 12} 1882 ^{30 6}	—	21	434	—	D:o d:o.	
Blackstads barnbokskassa (d:o).	Utdelning af biblar till nattvårdsbarn.	Församlingen.	före 1830	—	30	573	—	Komminister i församlingen.	
Lundbomska donationsfonden (d:o).	Underhåll till fattiga och värlösa barn.	K. Lundbom, f. d. sjökaptän.	1884 ^{27 7}	—	—	755	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Gahnbergska premiefonden (d:o).	Utdelning af premier till småskolebarn.	Johan Gahnberg, handlande.	1883 ^{10 9}	—	—	103	—	Skolstyrelsen.	
Liljenstolpeska donationen (Odensvi s:n).	Utdelning af biblar till nattvårdsbarn.	A. O. Liljenstolpe, f. d. öfverstelöjtnant.	1887 ^{18 5}	—	—	300	—	Kyrkorådet.	
Odensvi barnhemsfond (d:o).	Till underhåll af ett barnhem.	Densamme.	1874 ^{23 10}	—	—	1,174	—	Kommunalnämnden.	
Barnhemskassan (Gladhammars s:n).	Inrättande af ett barnhem.	E. Key, postmästare, med fru.	1864	—	—	2,990	1,500	Skolrådet.	
						I brist af medel är verksamheten nu nedlagd.			
Bibelkassan (Gamleby s:n).	Utdelning af biblar till nattvårdsbarn.	Församlingen.	1841 ^{20 5}	40	40	800	—	Pastor.	
Hermanska barnhemmet (Vimmerby s:n).	Att lemna vård och uppfostran åt minderåriga fattige.	Herm. Samuelsson, hemmansägare.	1881 ^{29 1}	4	1,361	26,149	15,000	En styrelse af 3 personer.	
Grumstorps barnhem (Pelarne s:n).	Fattiga barns vård och underhåll.	Grefve F. Liljenantz, landshöfding.	1860 ^{29 5}	—	—	3,500	3,500	D:o d:o.	
Släthultsfonden (Misterhults s:n).	Folkundervisningens befrämjande.	P. Bengtsson, rusthållare.	1835 ^{8 9}	—	844	21,191	6,500	Skolrådet.	

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Vårdanstalt för fattiga barn (Misterhults s:n).	Framgår af benämningen.	Fru Aurora Liljedahl m. fl. frutimmer.	1871 ^{31.12}	—	—	6,847	—	Kyrkorådet.	10)
Bergströmska fonden (Tuna s:n).	Skodon till fattiga skolbarn.	J. Bergström, komminister.	1878 ^{1.6}	20	50	1,000	—	Skolorådet.	
Bergströmska bibelkassan. (d:o).	Utdelning af biblar till nattvardsbarn.	Densamme.	1843 ^{27.11}	50	75	1,163	—	Kyrkorådet.	
Danielssonska fonden (Virserums s:n).	Underhåll åt 3 fattiga skolbarn.	Z. Danielsson, kommerseråd.	1845 ^{6.9}	3	150	3,000	—	Pastor och 2 socknemän.	
Nya Linnerhjemska fonden (Dörby s:n).	Understöd åt fattiga skolbarn.	H. Linnerhjelm, fröken.	1864 ^{20.5}	11	214	5,000	—	Kommunalnämnden.	
Linnerhjemska fonden (Kläckeberga s:n).	Beklädnad af fattiga skolbarn.	Densamma.	1858 ^{21.4}	28	310	5,000	—	D:o.	
Pogeska donationsfonden (Åby s:n).	Fattiga och vanvårdade barns underhåll å Fröbergiska uppfostringsanstalten i Kalmar.	Grefve Carl Posse, major.	1855 ^{2.5}	—	500	15,429	—	D:o.	
Elfströmska donationsfonden (Mönsterås s:n).	Fattiga barns försörjning.	A. G. Elfström, teol. d:r.	1870 ^{29.4}	12	1,029	16,943	600	En styrelse af 6 ledamöter och 1 kassör.	
Flythska stiftelsen (Halltorps s:n).	Fattiga barns uppfostran.	C. G. Flyth, med. d:r.	1848 ^{14.12}	10	2,002	18,149	11,000	Egaren af Värnanäs, pastor och 2 ledamöter.	11)
Lönbergska donationen (Torsås s:n).	Understöd till 1 fattigt barn.	Barbro Catarina Löuberg, fröken.	Okändt.	—	—	950	—	Kyrkorådet.	
Westinska donationsfonden (Föra s:n).	Inackordering af 2 eller 3 fattiga frånfallna barn.	A. Westin, hemmansegare.	1860 ^{17.11}	3	240	4,000	—	Fattigvårdsstyrelsen och särskild direktör.	
Bramstedtska fonden (Norra Möckleby s:n).	Bokinköp åt barn i skolåldern.	Jonas Bramstedt, hemmansegare.	1862 ^{20.5}	20	9	150	—	Skolorådet.	
Premie- och stipendiifonden (Ås s:n).	Premier åt skolbarn.	—	1884	—	—	253	—	D:o.	12)
d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.									
Dalhems sjuk- och begravningsförening.	Understöd vid sjukdom och dödsfall.	Diverse delegare.	1890 ^{8.5}	—	—	150	—	—	13)
Ostra Eds sockens begravningsällskap.	Begravningshjelp.	D:o.	1889 ^{27.10}	—	—	169	—	En styrelse af 6 personer.	14)
Vestra Eds sjuk- och begravningsförening.	Understöd vid sjukdom och dödsfall.	D:o.	1888 ^{8.1}	44	379	1,596	—	D:o d:o.	15)
Vråka sjuk- och begravningsällskap (Vestra Eds s:n).	D:o d:o.	D:o.	1884 ^{12.5}	28	284	938	—	D:o af 4 d:o.	16)
Tryserums sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	D:o.	1888 ^{8.5}	20	197	976	—	En vald styrelse.	17)
Lofta sockens begravningsällskap.	Begravningshjelp.	P. J. Hanning, kyrkoherde, och C. F. Petersson.	1886 ^{28.2}	7	700	994	—	En styrelse af 6 personer.	18)
Loftahammars d:o n:o 1.	D:o.	Diverse delegare.	1883 ^{2.5}	11	1,100	1,278	—	D:o d:o.	19)
Loftahammars d:o n:o 2.	D:o.	D:o.	1889 ^{3.4}	6	600	874	—	D:o d:o.	20)
Hjortedes sockens begravningsförening.	D:o.	N. P. Widegren m. fl.	1877 ^{3.1}	1	100	469	—	D:o af 5 d:o.	21)
Odensvi sockens begravningsällskap.	D:o.	Landtbrukare i socknen.	1886 ^{2.5}	6	597	728	—	D:o af 6 d:o.	22)
Gladhammars sockens d:o n:o 1.	D:o.	Diverse delegare.	1879 ^{1.6}	7	700	841	—	D:o d:o.	23)
Gladhammars sockens d:o n:o 2.	D:o.	D:o.	1881 ^{24.4}	5	500	819	—	D:o d:o.	23)
Gladhammars sockens d:o n:o 3.	D:o.	D:o.	1890 ^{12.1}	2	200	574	—	D:o d:o.	24)
Vesterrums sockens d:o n:o 1.	D:o.	A. O. Lindgren, skollärare.	1883 ^{8.7}	7	700	1,523	—	Skolläraren Lindgren.	25)
Vesterrums sockens d:o n:o 2.	D:o.	Sällskapet W1.	1885 ^{13.4}	5	500	1,003	—	Skolläraren K. A. Andersson.	26)
Blekheims hundramedlemsförening (Törnsfalls s:n).	Understöd vid sjukdom och dödsfall.	Diverse delegare.	1885 ^{28.2}	11	128	332	—	Särskild kassör.	
Törnsfalls sockens begravningskassa n:o 1.	Begravningshjelp.	D:o.	1889 ^{16.6}	—	—	—	—	—	27)
Törnsfalls sockens d:o n:o 2.	D:o.	D:o.	1890 ^{20.8}	—	—	—	—	—	28)
Gamleby d:o n:o 2.	D:o.	D:o.	1888 ^{5.8}	3	300	725	—	En styrelse af 6 personer.	29)

Storebro bruks arbetares sjukhjelps- och begravningskassa (Vimmerby s:n).	Understöd vid sjukdom samt begravningshjelp.	Storebro bruks egare och arbetare.	1875 ^{5 2}	10	345	2,273	—	Storebro bruksbolag.	30)
Föreningen för sjuk- och begravningshjelp inom Kristdala s:n.	D:o d:o.	Kyrkoherden Ch. Meurling m. fl.	1883 ^{10 9}	14	141	1,108	—	En styrelse af 3 personer.	31)
Begravningshjelpsföreningen i Dörby s:n.	Att lemna begravningshjelp.	Kyrkoherden J. Sjöborg och kantor J. Andersson.	1886 ^{14 11}	3	150	362	—	D:o af 5 d:o.	32)
Lindsdahls begravningskassa (Kläckeberga och Förlösa socknar).	D:o d:o.	Åtskilliga personer.	1884 ^{27 7}	5	250	292	—	D:o af 3 d:o.	33)
Söderåkra sockens sjuk- och begravningskassa.	Att lemna sjuk- och begravningshjelp.	Karl Kastman, kommissionär.	1884 ^{24 8}	9	94	630	—	9 ledamöter.	34)
Nybro d:o.	D:o d:o.	Goodtemplarlogen i Nybro.	1885 ^{3 12}	18	191	933	—	En styrelse om minst 11, högst 15 personer.	35)
Fredriksströms bruks sjukhjelpskassa (Ljungby s:n).	D:o d:o.	J. A. Tengblad, bruksinspektör.	1873 ^{1 1}	32	314	2,547	—	Bruksegaren Frans Fagerström.	36)
C. Wienbergs stenhuggeris sjukhuskassa.	Att lemna understöd med 1 krona pr dag i sjukhjelp samt 30 kr. i begravningshjelp.	C. Wienberg, byggmästare.	1883 ^{5 11}	15	217	688	—	Verkmästaren vid stenbuggeriet.	37)
Sjuk- och begravningskassa för arbetare anstälde vid Ölands cementaktiebolag (Södra Möckleby s:n).	Att lemna sjuk- och begravningshjelp.	Bolagets arbetare öfver 15 år.	1888 ^{29 7}	128	3,689	539	—	En styrelse.	
e) Pensionsanstalter.									
Hjorteds folkskollärares pensionskassa.	Om användandet är beslut ännu icke fattadt.	Bildad vid upplösning af äldre pensionsinrättning.	1872	—	—	305	—	Skolorådet.	
Tillbergiska donationen (Hjorteds s:n).	Till insättning i lifrätteanstalt m. m.	Joh. Tillberg, bruksegare, med hustru.	1875 ^{1 7}	150	450	9,000	—	Kommunalstämman o. kommunalnämnden.	
Askegrenska fonden (Gamleby s:n).	Till insättning i lifrätteanstalt.	O. A. Askegren, kyrkoherde.	1873 ^{29 8}	2	10	200	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Robachska donationsfonden (Misterhults s:n).	Pensioner åt behöfvande.	S. J. Robach, rektor.	1870 ^{10 9}	24	1,200	38,801	38,000	D:o.	38)
Beyerska fonden (Ås s:n).	Begynnelse till bildandet af en pensionsfond vid Ottenby kungl. stuteri.	J. Beyer, hofstallmästare.	1864 ^{1 1}	—	—	771	—	—	39)
f) Andra stiftelser och inrättningar.									
Atterbomska fonden (Tryserums s:n).	Underhåll af en graf.	Atterbom, prost.	1829 ^{1 11}	—	67	1,391	—	Kyrkorådet.	
Trysénska d:o (d:o).	Till belöning åt troget tjenstefolk.	E. Trysén å Sjönero, gods-egare.	1868	20	321	4,118	—	D:o.	
Hjertströmska donationen (Törnfalls s:n).	För rättskaffens, gudfruktigt och troget tjenstefolk.	J. G. Hjertström, inspektör.	1876 ^{15 2}	5	2,691	10,000	—	Pastor, disponenten å Blekhem och kommunalnämndens ordförande.	
				Summa	1,621	43,172	409,880	125,100	
B. I Kalmar stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. dyl.									
Grotteska fonden.	Till förmån för stadens fattiga.	A. C. Grotte, mamsell.	1838 ^{9 6}	—	25	536	—	Domkapitlet.	40)
Bjeurkmanska d:o.	Understöd och hjelp åt fattiga.	A. J. Bjeurkman, skepps-klarare.	1785 ^{5 5}	2	38	768	—	Domkyrkorådet.	
Hanellska d:o.	D:o d:o.	C. G. Hanell, kronobokh.	1798 ^{20 8}	4	90	1,940	—	D:o.	
Scheveska d:o.	D:o d:o.	J. Scheve, handlande.	—	2	54	1,000	—	D:o.	41)
Grandinska d:o.	D:o åt gamla, orkeslösa tjenare.	J. P. Grandin, handlande.	1855 ^{6 12}	9	200	5,000	—	D:o.	
Fiedlerska d:o.	D:o åt ogifta, fattiga fruntimmer af bättre härkomst.	Elise Fiedler, mamsell.	1860 ^{21 4}	3	150	3,000	—	D:o.	
F. d. Soppkockningsfonden.	D:o åt fattige arbetare.	F. d. Soppkockningsbolagets delegare.	1865 ^{16 9}	16	300	6,125	—	D:o.	
Fonden för pauvres honteux.	D:o åt qvinliga pauvres honteux.	F. d. Utskänkningsbolaget.	1866 ^{28 8}	4	90	2,000	—	D:o.	
Grandinska välgörenhetsfonden.	D:o åt fattiga, arbetslösa församlingsmedlemmar.	Johanna Grandin, enka.	1867 ^{26 2}	30	750	12,326	—	Af d:o och stadsfullmäktige tillsatt direktion.	
Fröbergiska fonden.	D:o åt fattiga enkor och barn.	M. G. Fröberg, direktör.	1841 ^{30 8}	—	225	4,500	—	Drätselkammaren.	
Theodor Roséns understödsfond.	D:o åt gamla, nödställda personer, som varit handlande, eller åt deras enkor och barn.	Charlotta Rosén, enka.	1875 ^{31 10}	6	300	13,833	—	D:o.	
Mariefonden.	D:o åt enkor efter borgare.	Maria Sundins, enka.	1867 ^{16 12}	3	455	9,100	—	D:o.	
Wetterlindska fonden.	D:o åt enkor efter handverkare.	P. A. Wetterlind, segelmakare.	1867 ^{3 8}	4	200	4,000	—	D:o.	
Bjeurkmanska d:o.	D:o och hjelp åt fattiga.	A. J. Bjeurkman, skepps-klarare.	1785 ^{26 8}	3	90	1,946	—	D:o.	

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		6.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1890	Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.	till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Hedda Jegerhjelm's fond.	Understöd åt ogifta fruntimmer och enkör.	S. A. Frykman, doktor.	1878 ¹⁸ / ₉	5	520	12,371	—	Drätselkammaren.	42)		
Karl Peter Bergquists understödsfond.	D:o åt 2 enkör af arbetsklassen.	Sofia Engström, enka, och D. Bergquist, mamsell.	1873 ¹⁶ / ₁	2	100	2,000	—	D:o.			
Sofia Engströms och Desideria Bergquists d:o.	D:o åt fattiga fruntimmer.	Desamma.	1877 ²⁴ / ₁₁	4	100	2,000	—	D:o.	43)		
Ahlberg'ska fonden.	D:o d:o.	Kristina Ahlberg, mamsell.	1857 ¹¹ / ₁₁	—	75	1,500	—	D:o.			
Elfströmska donationen.	D:o åt fattiga qvinnor.	A. G. Elfström, teol. d:r.	1878 ¹ / ₁₂	22	1,026	20,000	—	D:o.	44)		
Petré'ska fonden.	D:o åt ogifta, medellösa handtverks- och köpmansdöttrar.	Gustafva Petré, enka.	1883 ²⁸ / ₃	2	150	3,000	—	D:o.			
Fru Therése Nordenankars fond.	D:o åt fattiga, gamla personer.	R. Nordenankar, kapten.	1885 ²⁶ / ₁₁	2	200	4,000	—	D:o.	45)		
Grandinska fonden.	D:o åt äldre sjökaptener eller sjökaptensenkör.	Johanna Grandin, enka.	1867 ²² / ₈	4	100	2,000	—	Kalmar sjökapteners enke- och pupillkassas direktion.			
Gernandt'ska d:o.	D:o åt pauvres honteux i Kalmar.	Chr. Em. Gernandt, boktryckare.	1881 ²⁵ / ₄	2	200	5,445	—	Borgmästaren och 2 af stadsfullmäktige valde.	46)		
Grandinska d:o.	D:o åt 6 välfredade sjömansenkör.	Johanna Grandin, enka.	1868 ²⁷ / ₇	6	100	2,000	—	Sjömanshusdirektionen.			
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.											
Fröberg'ska stiftelsen.	Vanvårdade och vanartiga barns försörjning och uppfostran.	M. G. Fröberg, ekonomidirektör.	1841 ³⁰ / ₈	44	—	788,639	271,676	En styrelse af 6 personer.	44)		
Barnhemmet i Kalmar.	Frånfallna och fattiga barns uppfostran.	C. G. Uddenberg, kyrkoherde, m. fl.	1866 ⁹ / ₁₁	20	2,145	27,668	8,000	En styrelse.			
Enkefru Grandins fond.	Understöd åt barnhemmet.	Johanna Grandin, enka.	1864 ²¹ / ₁	—	90	2,000	—	Domkyrkorådet.	44)		
Barnhemsfonden.	D:o d:o.	Sprittförsäljningsbolaget.	1875 ¹¹ / ₁₂	—	100	2,000	—	—			
Nobelschöld'ska fonden.	Bidrag till 2 medellösa barns uppfostran.	J. Nobelschöld, enka.	1821 ²⁵ / ₁₀	2	150	3,698	—	1 ledamot af konsistorium, 1 af magistraten och 1 af stadsfullmäktige.	45)		
Understödsföreningen för fattiga skolbarn.	Fattiga skolbarns bespisning.	Ett antal samhällsmedlemmar.	1887	140	682	1,854	—	En direktion af 5 personer.			
Bernhardina flickskola.	Kostnadsfri undervisning i läsning, skrifning och räkning samt handaslöjd.	Kalmar stads fruntimmer under ledning af biskop af Kullberg.	1836 ¹⁶ / ₁₂	31	210	26,334	—	En direktion af damer.	46)		
Sällskapet »Jultomtarne».	Fattiga barns beklädnad.	Åtskilliga samhällsmedlemmar.	1877 ³⁰ / ₁₀	46	545	7,482	—	En direktion.			
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.											
Lambrechtska stipendiefonden.	Skolstipendium.	Ch. Lambrecht, prost.	1806 ¹⁸ / ₆	1	9	150	—	Domkapitlet.	46)		
Sandberg'ska d:o.	Akademiska och skolstipendier.	N. G. Sandberg, lektor.	1789 ¹⁰ / ₉	9	262	4,375	—	D:o.			
Björkmanska d:o.	Akademiska stipendier.	Elise Björkman, fru.	1788 ²⁸ / ₁₀	2	70	1,175	—	D:o.	47)		
Cronhjort'ska d:o.	Skolstipendium.	Charl. Cronhjort, fru.	1770 ²⁹ / ₅	1	9	150	—	D:o.			
Orreforsiskt-Barchæiska d:o.	D:o.	G. W. Fleetwood m. fl.	1805 ²⁶ / ₄	2	25	—	—	D:o.	46)		
Flerohopp'ska d:o.	D:o.	D:o d:o.	1727 ¹⁷ / ₁₂	2	12	200	—	D:o.			
Nya Flerohopp'ska d:o.	D:o.	47)	1774 ²⁶ / ₄	1	3	58	—	D:o.	47)		
Senare Flerohopp'ska fonden.	D:o.	H. Hildebrandsson, bruksförvaltare.	1798 ¹⁹ / ₂	1	6	100	—	D:o.			
De Mornayska stipendiefonden.	Akademiskt stipendium.	Anna Trolle till Helgerum och Charles de Mornay, envoyé.	1610 ²⁸ / ₁ och 1814	1	144	2,400	—	D:o.	48)		
Bergströmska d:o.	Skolstipendier.	P. E. Bergström, magister.	1821 ³¹ / ₁	2	120	2,000	—	D:o.			
Rothlieb'ska d:o.	D:o.	A. A. Rothlieb, kapten.	1839 ²¹ / ₈	1	36	600	—	D:o.	48)		
Högstedt'ska d:o.	D:o.	S. Fredrika Högstedt, enka.	1868 ³¹ / ₇	2	30	500	—	D:o.			
Linnerhjelm'ska frälseräntefonden.	Stipendier åt medellösa studerande.	H. M. Linnerhjelm, fröken.	1863 ²⁸ / ₂	21	200	4,967	—	D:o.			
Linnerhjelm'ska stipendiefonden.	Skolstipendier.	Desamma.	1858 ²¹ / ₄	9	800	17,274	—	D:o.	48)		
Runkrantz'ska fonden.	D:o.	Hilda Runkrantz, fru.	1867 ² / ₆	1	300	6,420	—	D:o.			

Anders Sandbergs slägt- och stipendiifond.	Akademiskt stipendium åt slägtinge.	A. Sandberg, prost.	1868 ^{1 6}	—	—	10,542	—	Domkapitlet.	49)
Wibergska stipendiifonden.	Skolstipendier.	G. P. Wiberg, studerande.	1871 ^{18 8}	5	250	5,025	—	D:o.	
Grundinska premiefonden.	Premier åt skolynglingar.	J. F. Grundin, enka.	1867 ^{28 8}	5	90	2,075	—	D:o.	
Fröbergsska fonden.	Skolstipendium.	M. G. Fröberg, direktör.	1841 ^{30 8}	1	150	3,320	—	D:o.	
Törnebladsska premiefonden.	Premie åt en skolyngling.	Subskribenter.	1879 ^{3 9}	1	30	509	—	D:o.	
Elfströmska stipendiifonden.	Akademiska stipendier.	A. G. Elfström, prost.	1868 ^{24 3}	2	475	12,507	—	D:o.	
Karl Peter Bergquists stipendiifond.	D:o.	Anna Engström, enka, och Eva Bergquist, mamsell.	1872 ^{15 1}	2	500	10,624	—	D:o.	
Föreningsstipendiifonden.	Underhåll åt studerande Kalmarbor vid universitetet.	Kalmar stads invånare.	1864 ^{4 11}	1	300	10,045	—	Drätselkammaren.	
Kranerska fonden.	Skolstipendium.	Anna Kraner, enka.	1722 ^{28 8}	1	3	62	—	Domkapitlet.	
Engmanska d:o.	Akademiska stipendier.	J. F. Engman, komminister.	1880 ^{6 4}	2	400	8,639	—	D:o.	
Rosénska d:o.	Skolstipendier.	Charl. Rosén, enka.	1883 ^{15 1}	2	50	2,126	—	D:o.	
Rosénska besparingsfonden.	D:o.	Densamma.	1883 ^{15 1}	—	—	496	—	D:o.	50)
Kalmar stifts bibelsällskaps stipendiifond.	Stipendium till en teol. studerande, som ämnar blifva prest i stiftet.	Kalmar stifts bibelsällskap.	1886 ^{11 5}	1	300	6,395	—	D:o.	
Collinska donationsfonden.	Stipendium till en studerande vid afgang från läroverket till universitetet.	Esaias Collin, f. d. stadskassör.	1881 ^{27 1}	—	—	5,027	—	D:o.	50)
Ekmaniska fonden.	Lönebidrag till en lärare.	Exekutorerna af A. Ekman testament.	1787 ^{19 3}	1	8	150	—	D:o.	
Abraham Sjöstrands stipendiifond.	Akademiska stipendier.	C. J. Dillberg, grosshandlare, o. h. h. Hanna Sjöstrand.	1884 ^{3 4}	2	150	3,123	—	Läroverkskollegium.	
Förbundet »Enigheten».	Att anskaffa böcker åt eller på annat sätt understödja fattige studerande.	Gust. W. Sylvander, läroverksadjunkt.	1830 ^{12 9}	47	—	5,721	—	En direktion.	

d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.

Kalmar allmänna sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Upplösta arbetareföreningen i Kalmar.	1870 ^{18 12}	83	2,523	7,067	—	En styrelse af 9 personer.	51)
Borgerskapets begravningskassa.	Begravningshjelp.	Okända.	1839 ^{7 5}	4	200	2,857	—		
Kalmar gamla stads arbetareförenings d:o.	D:o.	L. Andersson m. fl.	1870 ^{1 5}	30	1,500	1,164	—	D:o af 2 d:o.	
Kalmar första 200-manna-förening.	Sjuk- och begravningshjelp.	C. A. Ström, maskinarbetare.	1885 ^{22 2}	36	1,008	1,478	—	D:o af 7 d:o.	52)
Kalmar andra d:o.	D:o d:o.	Z. Eriksson, skollärare, m. fl.	1888 ^{16 8}	36	1,161	693	—	D:o d:o.	53)
Norra Malmens begravningskassa.	Begravningshjelp.	Okänd.	1871 ^{1 10}	8	400	234	—	En direktion.	54)
Engö sjukkassa.	Sjukhjelp.	—	—	—	—	60	—	En kassör.	55)
Rappeska donationsfonden.	Bidrag till aflöning af en läkare i Stranda härad.	Albrekt Rappe, hofmarskalk.	—	1	1,500	32,050	14,100	Länstyrelsen.	
Runkrantzaka fonden.	Beredande af frisångar vid Kalmar lasarett.	L. F. Runkrantz, komminister.	1876 ^{23 12}	1	—	11,872	—	Lasarettsdirektionen.	56)
Linnerhjelmiska fonden.	D:o d:o.	H. M. Linnerhjelm, fröken.	1858	—	—	6,498	—	D:o.	

e) Pensionsanstalter.

Presterskapets enskilda enke- och pupillkassa i Kalmar stift.	Pensioner åt ecklesiastike tjänstemäns enkor och barn.	Ecklesiastike tjänstemän i stiftet.	1845 ^{10 2}	72	4,234	59,718	—	Presterskapet o. domkapitlet.	57)
Kalmar sjökapteners enke- och pupillkassa.	Pensioner åt sjökapteners enkor och barn.	Sjökaptener i Kalmar.	1840 ^{20 7}	51	2,225	39,583	—	En direktion.	58)
Kalmar stads handlande borgares d:o d:o.	Understöd till afidne delegares enkor och barn.	Åtskillige handlande.	1839 ^{2 1}	34	4,058	83,370	—	Grosshandl. Joh. Jeansson.	59)
Kalmar handtverksborgares d:o d:o.	Utdelande af pensioner.	Okänd.	1843 ^{29 5}	15	652	34,718	—	Särskild styrelse.	
Arbetsklassens d:o d:o.	Gratials utdelning åt delegares enkor.	D:o.	1843 ^{31 1}	1	20	2,881	—	Firman J. A. Kreuger.	
Wijkska fonden.	Gratifikation till prestenkor och stipendier åt studerande.	P. Wijk, kansliråd.	1823 ^{24 2}	34	3,270	93,601	—	Domkapitlet.	
Lindbäcksska d:o.	Pensioner till prestenkor och akademiska stipendier.	Lindbäck, prost.	1828 ^{11 6}	4	300	6,909	—	D:o.	
Linnerhjelmiska pensionsfonden.	Pensioner till ogifta ofrälse fruntimmer.	H. M. Linnerhjelm, fröken.	1858 ^{21 4}	5	125	3,128	—	D:o.	
Lovisa Franséns pensionsmedel.	Pensioner åt prestenkor.	J. Fransén, prost.	1864 ^{11 3}	2	100	2,162	—	D:o.	
Ekmaniska fonden.	Pensioner åt fattiga enkor.	And. Ekman, tullförvaltare.	1785 ^{6 5}	4	90	2,675	—	Domkyrkorådet.	
Ahlbergsska testamentsfonden.	Understöd till enka eller ogift dotter efter tjänsteman vid landsstaten eller magistraten.	Kristina Ahlberg, mamsell.	1857 ^{11 11}	1	67	1,500	—	Magistraten.	
Elfströmska pensionsfonden.	Pensioner åt prestenkor och pupiller.	A. G. Elfström, prost.	1880 ^{22 12}	60	1,026	21,768	—	Stiftets presterskap o. domkapitlet.	
Resbyfonden.	Pension åt prestenka eller pupill.	L. F. Runkrantz, komminister.	1876 ^{2 7}	—	—	1,375	—	D:o d:o.	50)

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
<i>f) Andra stiftelser och inrättningar.</i>									
Svederska testamentsfonden.	Allmän välgörenhet.	Helena Sveder, enka.	Okänd.	—	—	987	—	Magistraten.	60)
Kalmar stifts bibelsällskap.	Spridning af biblar.	M. Stagnelius, biskop.	1818 ^{4 11}	—	—	11,491	—	En styrelse.	
Kalmar läns fångvårdsförening.	Understöd åt frigifna fångar.	Landshöfd. G. J. Edlestam m. fl.	1885 ^{6 7}	4	70	542	—	D:o.	
Fosterländska föreningen i Kalmar län.	Befordrande af sparsamhet.	D:o d:o.	1879 ^{17 9}	—	230	3,618	—	D:o.	
Landstingets nödhjulsfond.	Lindraude af allmän nöd.	Enskilda personer.	1873	—	—	6,083	—	Kalmar läns södra landsting.	
				Summa		1,033	38,951	1,546,902	293,776
C. I Vesterviks stad.									
<i>a) Stiftelser för egentlig fattigrård, för s. k. pauvres honteux o. dyl.</i>									
Cederflychtska stiftelsens fond.	Fattigunderstöd i Vesterviks, Hallingebergs, Vesterrums och Gladhammars kommuner.	Anna Hansdotter Cederflycht, enkefru.	1748 ^{* 1}	—	1,400	36,862	—	Handlanden Albert Tenger.	
Ahlgrenska fonden.	Understöd till fattiga enkör.	Elisabeth Ahlgren, enkefru.	1798 ^{27 5}	7	100	1,676	—	Magistraten.	
Pihlska d:o.	Hjelp och understöd åt stadens mest behöfvande af fattige, helst af borgare, deras enkör och barn.	Per Pihl, guld- och silfverarbetare.	1808 ^{21 11}	10	103	1,797	—	D:o.	
Bæckmanska donationsfonden.	Att lemna understöd åt fattiga sjömansenkör.	Erik Bæckman, apotekare.	1854 ^{15 10}	4	100	3,177	—	Särskild direktion.	
Langska donationen.	Understöd till behöfvande kvinnor af borgareklassen.	Didrik Lang, direktör.	1839 ^{10 7}	—	—	468	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Dickmanska fonden.	D:o åt 4 behöfvande kvinnor af ståndspersonsklassen.	Christian Dickman, grosshandlare.	1787 ^{11 8}	4	81	1,500	—	D:o.	
Rehnborgska d:o.	Halfva afkastningen till behöfvande, andra hälften kapitaliseras tills vidare.	Svante Rehnborg, fabrikör.	1849 ^{2 2}	—	76	6,318	—	Fattigvården.	
Sofia Lönnbergs fond.	Af räntan utbetalas understöd till 2 välfredade, de mest behöfvande kvinnor af borgareklassen, öfverskottet kapitaliseras.	Sofia Lönnberg, mamsell.	1862 ^{10 1}	2	100	3,044	—	D:o.	
J. M. Olssons d:o.	Understöd åt 2 af samhällets fattiga fruntimmer.	J. M. Olsson, skeppsredare.	1853 ^{3 5}	2	75	1,500	—	D:o.	
Fru Beata Rudins d:o.	D:o åt behöfvande fruntimmer.	Beata Rudin, enkefru.	1858 ^{16 1}	3	298	6,087	—	D:o.	
Kyrkoherden Möllstedts stiftelse.	D:o åt fattige och sjuklige.	Maria Möllstedt, d:o.	1879 ^{20 7}	7	450	10,000	—	D:o.	
Ulrika Lönnbergs donationsfond.	D:o åt 4 välfredade, behöfvande kvinnor af borgerligt stånd.	Ulrika Lönnberg, mamsell.	1867 ^{30 5}	4	232	5,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Charlotta Fredrika Fröströms donation.	D:o åt 6 idoga, ärliga, behöfvande, icke gifta kvinnor, öfver 30 år, som icke ätnjuta fattigunderstöd.	A. E. Fröström, kyrkoherde.	1881 ^{31 1}	6	45	1,000	—	D:o.	
Emma och Johan Dahlmans donationsfond.	Till fattiga enkör.	J. E. Dahlman, bokhandlare, o. h. h.	1878 ^{9 4}	1	954	18,400	—	D:o.	
C. D. Perrys gåvofond.	D:o.	C. D. Perry.	1886 ^{26 1}	—	—	2,335	—	D:o.	
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Locardie de Marés donationsfond.	Uppfostringshjelp åt någon medellös flicka af ståndspersonsklassen.	Locardie de Maré, fröken.	1873	1	191	4,080	—	Drätselkammaren.	
J. J. Westerståhls d:o.	Uppfostringsbidrag.	Johan Jakob Westerståhl, telegrafkommissarie.	1866 ^{20 10}	3	292	6,000	—	D:o.	
Sällskapet Jultomtarne.	Beklädnad af fattiga barn.	K. G. Bergin, telegrafkom., m. fl.	1881 ^{11 12}	30	594	3,508	—	En styrelse.	
<i>c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>									
Enkefru Gustafva Sandbergs stipendiefond.	Understöd för bildande af byggmästare.	Gustafva Sandberg, enkefru.	1860 ^{2 10}	1	60	2,734	—	Kyrkoherden, borgmästaren och lärare vid läroverket.	
Slöjdskolefonden.	Slöjdskola i Vestervik.	Enkedrottning Josefina, arfvarstarne Oscar Fredrik o. Nikolaus August.	1864 ^{3 3}	—	—	65,319	34,000	Drätselkammaren.	

Licentiska fonden.	Stipendier åt lärjungar vid högre allmänna läroverket.	Didrik Licenius, rådman.	1711 ²¹ 1	—	—	134	—	Läroverkskollegium.	
F. d. Minuteringsbolagets i Vestervik stipendiifond.	Akademistipendier.	Ett bolag.	1858 ¹⁴ 1	—	—	1,999	—	D:o.	
Gåfvomedelsstipendiifond eller Wetterholmska fonden.	D:o.	Okänd.	1868 ⁴ 2	—	—	2,423	—	D:o.	
Hallströmska donationsfonden.	Stipendier och premier vid högre allmänna läroverket.	C. Hallström, biskop.	1860 ⁷ 7	86	1,802	36,410	—	D:o.	
Utminuteringsbolagets donation.	Halfva räntan tillfaller slöjdskolan för flickor och andra hälften Fruntimmersföreningens småbarnsskola.	—	1856 ¹⁷ 9	—	—	1,000	—	Pastor och kyrkoråd.	
d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.									
Biskop Hallströms sjukvårdsfond.	Till fattiga sjukas lasarettsvård.	C. Hallström, biskop.	1860 ⁷ 7	—	375	8,000	—	Fattigvården.	
Begravningsällskapet n:o 1.	Att lemna begravningshjälp.	—	1843 ²³ 8	11	1,075	4,172	—	En styrelse.	
D:o n:o 2.	D:o d:o.	Norstedt, urnmakare.	1851 ¹⁴ 2	13	1,275	6,534	—	D:o.	
D:o n:o 3.	D:o d:o.	Handverkare.	1866 ¹ 6	10	1,000	3,013	—	D:o.	
D:o n:o 4.	D:o d:o.	Arbetare.	1869 ⁴ 7	22	2,200	8,543	—	D:o.	
D:o n:o 5.	D:o d:o.	C. A. Björkroth, kassör, och J. A. Lindbäck, lots.	1877 ²⁶ 3	19	1,900	7,368	—	D:o.	
e) Pensionsanstalter.									
Handlandes i Vestervik pensionsinrättning.	Pensioner åt afidne delegares enkor och barn.	Vesterviks handlande borgare.	1847 ¹⁴ 6	8	3,800	99,126	—	En direktion.	
Handlandes och handelsbiträdens i Vestervik d:o.	Pensioner åt handlande och handelsbiträden.	Handlande o. handelsbiträden i Vestervik.	1880	14	1,400	29,722	—	—	
Mobergska fonden.	Pension till ogift dotter af ståndspersoner.	J. M. Moberg, handlande.	1819 ¹² 5	1	45	750	—	Magistraten.	
Fähreiska d:o.	Pensioner till enkor och oförsörjda döttrar inom vissa ståndsklasser.	Abr. Fähreus, kapten, och hans fru.	1828 ² 6	8	292	6,074	—	Magistraten o. presterskapet.	
Carl G. Mæchels gåfvofond.	Pensioner åt pavyres hontoux.	Handlanden C. G. Mæchels arvingar.	1874 ¹ 5	1	50	1,000	—	Drätselkammaren.	
Enkefru Gustafva Sandbergs pensionsfond.	2 pensioner åt d:o.	Enkedrottning Josefina och arffurstarne Oscar Fredrik och Nikolaus August.	1864 ² 3	2	165	3,000	—	D:o.	
Ulla Lönnbergs d:o.	Till pensioner åt behöfvande qvinnor af ståndspersonsklassen.	Ulrika Lönnberg, mamsell.	1871 ¹³ 9	8	800	18,778	—	Pastor och kyrkoråd.	
f) Andra stiftelser och inrättningar.									
Hallströmska donationsfonden.	Till byggande af en ny kyrka eller reparation af den gamla.	C. E. Hallström, biskop.	1860 ⁷ 7	—	—	213,497	—	—	
				Summa	238	21,330	632,248	34,000	
D. I Vimmerby stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pavyres hontoux o. dyl.									
Enkefru Viktoria Nybergs testamentsfond.	Räntan utbetalas till ett medellöst fruntimmer.	Viktoria Nyberg, prestenska.	1877 ⁹ 8	1	60	1,000	—	Drätselkammaren.	
Mamsell Johanna Lincks fond.	Räntan utdelas årligen såsom gratifikation vid jul åt välfrejdade och ärbara, fattiga enkor och barn, företrädesvis efter borgare eller i brist deraf efter handlande och industriidkare.	Johanna Linck, modehandlarska.	1882 ³⁰ 11	5	118	2,000	—	D:o.	
c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.									
Bergska fonden.	Årliga räntan utdelas bland de fattigaste och mest förtjente skolgossar.	Johan Berg, pistolsmed.	1828 ²⁶ 7	3	27	500	—	Läroverkskollegium.	
Viktoria Nybergs donationsfond.	Årliga räntan tillfaller någon behöfvande, hoppgifvande yngling, som studerar vid Vimmerby elementarläroverk.	Viktoria Nyberg, prestenska.	1877 ⁵ 8	4	163	2,305	—	D:o.	
Meurlingska stipendiifonden.	Stipendium åt en fattig, flitig och värlartad gosse vid d:o.	Maria Zeboldt, f. Meurling, enkefru.	1880 ²⁹ 9	2	61	1,000	—	D:o.	
d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.									
Vimmerby sjukhjelps- och begravningsfond.	Hjelp till sjuke eller af kroppsskada träffade medlemmar.	Åtskilliga näringsidkare.	1877 ² 12	4	125	4,647	—	En styrelse af 5 delegare. ⁶²⁾	

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärknings.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Grundlogen 188 Örn.	Sjukhjälp åt medlemmar.	Vimmerby goodtemplarloge.	1882 ¹⁹ / ₂	2	30	427	—	En af medlemmarne vald förvaltare.	
Lorens Ählströms testamentsfond.	Räntan skall användas till höjande af stadsläkarens lön.	Lorens Ählström, handlande.	1857 ²¹ / ₉	—	—	9,710	—	Drätselkammaren.	63)
e) Pensionsanstalter.									
Vimmerby sprithandelsbolags fond till befordran af insättning i lifränteanstalt för medellösa barn.	Motsvarar benämningen.	Sprithandelsbolaget.	1878 ⁸ / ₁	—	—	1,721	—	D:o.	5)
N. Lincks testamentsfond.	Räntan utbetalas årligen såsom pension åt någon orkeslös infödd stadsbo, såsom borgare, borgarenska eller borgaredotter.	N. Linck, sjökapt.	1862 ²⁹ / ₁₁	1	60	1,953	—	D:o.	
				Summa	22	644	25,263	—	
E. I Oskarshamns stad.									
b) Stiftelser och inväntningar för barnavård och barnundervisning.									
Oskarshamns barnhem.	Fattiga barns vård och underhåll.	Carin Weydning, fru.	1874 ¹¹ / ₆	8	900	12,523	3,000	Årligen vald styrelse.	64)
Oskarshamns jultomtar.	Beklädnad åt fattiga barn.	Ettantsamhällsmedlemmar.	1877	18	327	2,275	—	D:o.	
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.									
Oskarshamns allmänna läroverks stipendiefond.	Utdelande af stipendier vid elementarläroverket.	—	—	8	85	3,953	—	Läroverkets rektor.	
Oskarshamns läroboksfond.	D:o af läroböcker till fattiga och flitiga lärjungar vid läroverket.	—	—	10	36	2,561	—	D:o.	
d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.									
Oskarshamns allmänna sjuk- och begravningshjelpskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	H. Hoffman.	1863 ²² / ₁₀	38	858	541	—	En styrelse af 3 personer.	65)
Nya sjuk- och begravningshjelpsföreningen.	D:o d:o.	S. E. Petersson.	1883 ¹ / ₁₀	35	893	515	—	D:o d:o.	66)
Oskarshamns arbetares sjuk- o. begravningskassaförening.	D:o d:o.	Johan Wisselblad.	1882 ³⁰ / ₇	42	1,125	2,851	—	D:o af 5 d:o.	67)
Femtiomannaföreningen.	D:o d:o.	Emil Bonell.	1876 ²¹ / ₁₂	14	448	3,084	—	Årligen vald styrelse.	
Understödsförbundet 251 B. W.	Understöd åt affiden medlems arvingar.	N. M. Söderqvist.	1890 ¹⁵ / ₂	—	—	817	—	En styrelse af 5 personer.	
Tvåhundra personföreningen.	Sjuk- och begravningshjälp.	S. A. Granér.	1870	47	879	857	—	D:o af 3 d:o.	68)
Lifförsäkringsföreningen 301.	Inbördes liförsäkring.	F. O. Sjögren.	1886 ³ / ₁₀	1	870	3,347	—	D:o af 7 d:o.	69)
e) Pensionsanstalter.									
Oskarshamns stads enke- och pupillkassa.	Pensioner åt delegares enkor och barn.	J. Carlstedt, Th. Darin m. fl.	1858 ²³ / ₂	20	2,345	44,172	—	En styrelse af 5 personer.	70)
Fartygsbefälhafvares o. skeppares d:o d:o.	D:o d:o.	J. P. Landgren, J. A. Thörn- gren m. fl.	1857 ²¹ / ₃	21	1,238	31,820	—	D:o af 6 d:o.	71)
				Summa	262	10,004	109,316	3,000	

F. I Borgholms stad.⁷²⁾

Borgholms barnhem.	Fattiga och oförsörjda barns uppfostran.	Sambällsmedlemmar.	1867 ²⁴ 9	4	198	3,896	800	Kyrkoherden, 2 kyrkovårdar och 4 af kyrkorådet valda damer.
Luthersminnet.	Stipendium för teologie studerande.	D:o.	1883	—	—	106	—	Kyrkoherden och kyrkovårdarne.
Borgholms sjuk- och begravningshjelpskassa.	Framgår af benämningen.	D:o.	1883 ^{16/10}	23	276	146	—	Kyrkoherden. ⁷³⁾
Understödsfonden för behövande badgäster.	Understöd till medellösa bättre badgäster.	Augusta Palme, lagmanska.	1881 ¹⁸ 8	—	—	1,903	—	D:o och medlemmar af sällskapet.
Senapskornet.	D:o till medellösa badgäster af allmogeklassen.	Badgäster m. fl.	1885 ⁷ 8	19	358	1,025	—	D:o och 4 badgäster.
Borgholms pensionskassa.	Pensioner till delegare.	Sambällsmedlemmar.	1883 ^{16/10}	1	50	2,166	—	D:o, stadsstyrelsens ordförande o. valda medlemmar.
J. F. Casperssons donationsfond.	Att för fattiga barn göra insättningar i lifränteanstalt.	J. F. Caspersson, härads höfd.	1877 ^{3/2}	12	60	1,000	—	Drätselkammaren.
			Summa	59	942	10,242	800	

Anmärkingar.

¹⁾ Fondens storlek år 1890 8 tunnor råg. Utdelning 32 kappar råg. — ²⁾ Donationen utgöres af $\frac{1}{2}$ mtl nr 8 Broby. — ³⁾ Tillskott till kassan förekommer ej. — ⁴⁾ Domkapitlet i Linköping utser en af styrelseledamöterna. — ⁵⁾ Under år 1890 ingen utdelning. — ⁶⁾ Fonden stäld på tillväxt. — ⁷⁾ Fastigheten består af $\frac{1}{4}$ mtl Knobbarp. 4 barn äro i barnhemmet intagna. — ⁸⁾ Fastigheten består af $\frac{1}{8}$ mtl Grumstorp. I anstalten hafva årligen varit intagna 3 å 6 flickor. — ⁹⁾ Af utdelningen hafva 554 kr. använts till skolkassan och 290 kr. till medellösa skolbarns beklädnad. — ¹⁰⁾ Fonden skall förkofras, tills den kan anses hafva nått den storlek, att den kan för det afsedda ändamålet användas. — ¹¹⁾ Fastigheterna äro $\frac{1}{4}$ mtl Halltorp och $\frac{1}{4}$ mtl Lyckhult. — ¹²⁾ Stiftelseurkunden finnes ej. Fonden bildades år 1884 genom mindre sammanskott af flere personer och har sedan ökat genom inkomst af hundskatten. — ¹³⁾ Föreningen kom till stånd år 1890, hvadan ingen utdelning det året skedde. — ¹⁴⁾ Under år 1890 influtna afgifter 242 kr. — ¹⁵⁾ D:o 932.25 kr. — ¹⁶⁾ D:o 344.25 kr. — ¹⁷⁾ D:o 377.65 kr. — ¹⁸⁾ D:o 792.25 kr. — ¹⁹⁾ D:o 1,153.75 kr. — ²⁰⁾ D:o 656 kr. — ²¹⁾ D:o 100 kr. — ²²⁾ D:o 724 kr. — ²³⁾ D:o 532 kr. — ²⁴⁾ D:o 203.25 kr. — ²⁵⁾ D:o 656.25 kr. — ²⁶⁾ D:o 659 kr. — ²⁷⁾ D:o 391.50 kr. — ²⁸⁾ D:o 703.75 kr. — ²⁹⁾ D:o 432.50 kr. — ³⁰⁾ D:o 253 kr. — ³¹⁾ D:o 212 kr. — ³²⁾ D:o 242.75 kr. — ³³⁾ D:o 289.50 kr. — ³⁴⁾ D:o 136.75 kr. — ³⁵⁾ D:o 498.64 kr. — ³⁶⁾ Inträdesafgift i 1:a klassen 4 kr., i 2:a 2 kr.; månadsafgift: i 1:a klassen 75 öre, i 2:a 37 öre; begravningshjelp: i 1:a klassen 50 kr., i 2:a 25 kr.; sjukhjelp pr dag: i 1:a klassen 1.25 kr., i 2:a 62 öre. — ³⁷⁾ År 1890 influtna afgifter 396 kr. — ³⁸⁾ Fastigheterna bestå af $\frac{1}{2}$ mtl Tjustgöl och $\frac{80}{537}$ mtl Höckhult. — ³⁹⁾ Medlen insatta i Ås och Ventlinge sparbank. — ⁴⁰⁾ Utdelningen besörjes af fattigvårdsstyrelsen. — ⁴¹⁾ Donationsbref finnes ej. — ⁴²⁾ En del af utdelade beloppet har gått till sjukvårdsföreningen i Kalmar.

— ⁴³⁾ Utdelningen lemnad till fattigvårdsstyrelsen. — ⁴⁴⁾ Understödet har uppburits af barnhemmet. — ⁴⁵⁾ Vårterminen 1890 utspisades 11,200 portioner middagsmat å 6 öre. — ⁴⁶⁾ Stipendiummedlen, 25 kronor, utbetalas årligen kontant från Orrefors egendom. — ⁴⁷⁾ Stiftelsen grundar sig på Kungl. Kanslikollegii bref angående inrättande af ett nytt stipendium af de från Flerohopps bruk utsökta restantier. — ⁴⁸⁾ Sjelfva frälseräntan är numera inlöst till statsverket. — ⁴⁹⁾ Under år 1890 har räntan inbesparats. — ⁵⁰⁾ Utdelning har ej skett. — ⁵¹⁾ År 1890 influtna afgifter 2,595.50 kr. Under året erhållet genom testamente 500 kr. — ⁵²⁾ År 1890 influtna afgifter 1,554.75 kr. — ⁵³⁾ D:o 1,885.57 kr. — ⁵⁴⁾ D:o 440 kr. — ⁵⁵⁾ Delegares afgifter 25 öre pr medlem i veckan; kassan utbetalar 50 öre pr dag i sjukhjelp. — ⁵⁶⁾ Från och med år 1887 har fonden bekostat en frisäng. — ⁵⁷⁾ År 1890 influtna afgifter 1,389.81 kr. — ⁵⁸⁾ D:o 205.44 kr.; derjemte bidrag från sjömanshuskassan 500 kr. — ⁵⁹⁾ År 1890 influtna afgifter 382.50 kr. — ⁶⁰⁾ Ingen utdelning sedan år 1846, då fonden utgjorde 180 kr. — ⁶¹⁾ Under år 1890 har af särskild orsak icke någon pension utdelats. — ⁶²⁾ År 1890 influtna afgifter 82.50 kr. — ⁶³⁾ Räntan utdelas först, sedan en testators ännu levande släktning afidit. — ⁶⁴⁾ I ledamotsafgifter, gåfvor och på annat sätt hafva influtit omkring 1,500 kr.; uti detta belopp ingår ett tillfälligt bidrag af en basar med 1,000 kr. — ⁶⁵⁾ År 1890 influtna afgifter 880.58 kr. — ⁶⁶⁾ D:o 894.20 kr. — ⁶⁷⁾ D:o 1,483.04 kr. — ⁶⁸⁾ D:o 1,100.59 kr. — ⁶⁹⁾ D:o 348 kr. — ⁷⁰⁾ D:o 712.12 kr. — ⁷¹⁾ Inträdesafgift 15 kr., årsafgift 12 kr. Räkenskaperna för år 1890 afslutas först till den 20 jan. 1892, då alla rester skola vara inbetalda. — ⁷²⁾ Förutom här upptagna fonder finnas i Borgholm följande, Borgholms pedagogi tillhöriga: egna kassan 1,272 kr., premie- och fattigkassan 67 kr., bibliotekskassan 45 kr. samt läroboksfonden 650 kr. — ⁷³⁾ År 1890 influtna afgifter 284.20 kr.

Stockholm, 1898. Kungl. Boktryckeriet.